

Svatmaprakasika

Zelfonthulling

Śrī Śaṅkara Ācārya's *Svātmaprakāśikā*

Deze tekst is uitsluitend voor persoonlijk gebruik. Commercieel gebruik is niet toegestaan. Evenmin is het toegestaan de tekst te wijzigen, bewerken, geheel of gedeeltelijk te publiceren, of anderszins te vermenigvuldigen. Toegestaan is het kopiëren van citaten of kleine tekstgedeelten voor studie- en discussiedoel-einden.

© Copyright 2022 - Stichting Ars Floreat

www.arsfloreat.nl

info@arsfloreat.nl

Zelfonthulling

Śrī Śaṅkara Ācārya's *Svāmaprakāśikā*

Ars Floreat

INLEIDING

Dit is een vertaling van een kort werk dat wordt toegeschreven aan Ādi Śaṅkara, de eerste van de Śaṅkara Ācāryas en de belangrijkste vertegenwoordiger van de van *Advaita Vedānta*. Het is getiteld ‘Zelfonthulling’ (*‘Svāmaprakāśikā’*).

Het werk heeft de vorm van een gesprek tussen leerling en leraar. In de eerste drie verzen zegt de leerling dat hij het non-duale Zelf kent maar gelooft in de werking van gebondenheid, bevrijding enz. en denkt dat diversiteit waar is. Hij doet een beroep op de leraar om zijn twijfel aan non-dualiteit weg te nemen.

In de rest van de tekst legt de leraar de filosofie van *advaita* (non-dualiteit) uit. Alles is uitsluitend bewustzijn. Van de schepping wordt gezegd dat deze als een droom of illusie is. De tekst brengt de lezer naar praktische realisatie van de volheid van het eigen Absolute Zelf.

De Sanskrit titel bestaat uit de woorden ‘*sva*’ (‘eigen’), ‘*ātma*’ (‘Zelf’) en ‘*prakāśikā*’ (‘verlichting, opheldering, onthulling’). De wortel *kāś* die voorafgegaan wordt door het voorvoegsel ‘*pra*’ betekent ‘stralen, manifest maken’. Een letterlijke vertaling van ‘*svāmaprakāśikā*’ wordt dan ‘de stralendheid van het eigen Zelf’. Eenvoudigheidshalve is de samenstelling vertaald als ‘Zelfonthulling’.

De Nederlandse vertaling is gemaakt vanuit het Sanskrit door:

Jan Visser, Nel Wiegerinck-Reuvers en Pieter de Wit.

Opmaak: Hein Wiegerinck.

ISBN/EAN: 978-90-72141-34-7

Met dank aan Mr. Warwick Jessup voor zijn toestemming om gebruik te maken van zijn Engelse vertaling (Self Illumination) bij het maken van deze Nederlandse vertaling.

Eveneens is – in voorkomende gevallen – van een andere Engelse vertaling via www.eternalworksofshriadisankara.com gebruik gemaakt.

Toelichting op de pagina-indeling

Voor een beter begrip van de Sanskrittekst volgt hieronder de pagina-indeling van de verzen.

1. Het vers in Sanskrit in *Devanāgarī* schrift.
2. De woord voor woord opsplitsing van het Sanskrit, waarbij de samenstellingen als één geheel zijn behouden.
3. De transliteratie van het vers, met behoud van de sandhiregels, ten einde de uitspraak te vergemakkelijken.
4. Vervolgens wordt van elk tekstfragment en voor elk woord aangegeven hoe het is opgebouwd; van welke wortel (*dhātu*=√) deze afkomstig is en wat de betekenis ervan is. Kennis van de Sanskrit naamvalsuitgangen wordt als bekend verondersteld. Van zelfstandige naamwoorden wordt de stamvorm (*prātipadika*) vermeld, zoals aangegeven in het Monier Monier Williams Sanskrit-Engels woordenboek (MW). Samenstellingen (*samāsa*'s) worden gesplitst weergegeven.

Bijvoorbeeld: Vers 1

अज्ञानम् *ajñānam* a-jñāna onwetendheid (10/3); *a* voorvoegsel
dat ontkenning inhoudt of het tegenovergestelde weergeeft
(1/1); *jñāna* kennis (961/2); √*jñā* kennen, weten,
ervaren (425/2) [*māraṇa-toṣaṇa-niśāmaneṣu* (DP 17/1)]

Met [*māraṇa-toṣaṇa-niśāmaneṣu* (DP 17/1)] wordt bedoeld: op welke vindplaats, namelijk pagina 17 kolom 1, van de *Dhātu Pāṭha* (DP), een lijst van *Dhātus*, de nadere betekenis van de wortel gegeven wordt. Soms vindt men de verwijzing W, hetgeen de DP van Westergaard betekent.

जगत्कारणमज्ञानमेकमेव चिदन्वितम् ।

एक एव मनःसाक्षी जानात्येवं जगन्नयम् ॥ १ ॥

जगत्कारणम् । अज्ञानम् । एकम् । एव । चिदन्वितम् ।

एकः । एव । मनःसाक्षी । जानाति । एवम् । जगन्नयम् ॥ १ ॥

jagatkāraṇamajñānamekameva cidanvitam;
eka eva manaḥsākṣī jānātyevaṃ jagattrayam.(1)

जगत्कारणम्	<i>jagatkāraṇam</i> jagat-kāraṇa de oorzaak van het universum; <i>jagat</i> dat wat beweegt, wereld, aarde (408/1); √ <i>gam</i> gaan, bewegen (346/3) [<i>gatau</i> (DP21/2)]; <i>kāraṇa</i> oorzaak, rede (274/2); √ <i>kr</i> doen, maken uitvoeren (300/3) [<i>karāṇe</i> (DP38/2)]
अज्ञानम्	<i>ajñānam</i> a-jñāna onwetendheid (10/3); <i>a</i> voorvoegsel dat ontkenning inhoudt of het tegenovergestelde weergeeft (1/1); <i>jñāna</i> kennis (961/2); √ <i>jñā</i> kennen, weten, ervaren (425/2) [<i>māraṇa-toṣaṇa-niśāmaneṣu</i> (DP 17/1)]
एकम्	<i>ekam, eka</i> een, alleen (227/3)
एव	<i>eva</i> waarlijk, alleen, precies zo (232/2)
चिदन्वितम्	<i>cidanvitam</i> cit-anvita doordrongen van bewustzijn; <i>cit</i> zuiver denken, bewustzijn (395/3); √ <i>cit</i> waarnemen, aandacht richten op (395/2) [<i>sanjñāne</i> (DP2/1)]; <i>anvita</i> samengaan met, verbonden, vergezeld van, bezittend, als essentieel onderdeel hebbend (47/2); <i>anu</i> √ <i>i</i> verbinden, volgen (47/2); <i>anu</i> achter, langs, langs zij (31/1); √ <i>i</i> gaan, lopen, bereiken (163/3) [<i>gatau</i> (DP24/2)]
एकः	<i>ekaḥ, eka</i> één (227/3)
एव	<i>eva</i> waarlijk, in werkelijkheid, alleen (232/2)
मनःसाक्षी	<i>manaḥsākṣī</i> manas-sākṣin getuige van de geest; <i>manaḥ, manas</i> geest, intellect (783/3); √ <i>man</i> denken, verbeelden (783/1) [<i>jñāne</i> (DP 29/2) en <i>avabodhane</i> (DP 38/2)]; <i>sākṣin</i> ziende met de ogen, getuige (1198/1)
जानाति	<i>jānāti</i> kent, ervaart; √ <i>jñā</i> kennen, weten, ervaren (425/2) [<i>māraṇa-toṣaṇa-niśāmaneṣu</i> (DP 17/1)]

एवम्

evam zo, aldus, op deze manier (232/2)

जगन्नयम्

jagattrayam jagat-traya de drie werelden (408/1); *jagat* dat wat beweegt, wereld, aarde (408/1); *√gam* gaan, bewegen (346/3) [*gatau* (DP21/2)]; *traya* triade (457/1)

(De leerling sprak:) “Enerzijds is onwetendheid (*ajñāna*), dat doordringen is van bewustzijn, de oorzaak van het universum; anderzijds is het de getuige die toeziet op de geest (*manas*)¹, die de drie werelden² als zodanig waarneemt.

¹ *Manas* verwijst hier naar het innerlijk orgaan van de geest (*antaḥkaraṇa*).

Dit omvat de redenerende geest (*manas*), rede (*buddhi*), de emotionele wereld en herinnering (*citta*) en het karakter (*ahaṅkara*).

² Dit verwijst naar de fysieke, subtiele en causale werelden zoals bijvoorbeeld beschreven in de *Māṇḍūkya Upaniṣad*, verzen 3 t/m 6.

विवेकयुक्तबुद्ध्याहं जानाम्यात्मानमद्वयम् ।

तथापि बन्धमोक्षादिव्यवहारः प्रतीयते ॥ २ ॥

विवेकयुक्तबुद्ध्या । अहम् । जानामि । आत्मानम् । अद्वयम् ।

तथापि । बन्धमोक्षादिव्यवहारः । प्रतीयते ॥ २ ॥

vivekayuktabuddhyāhaṃ jānāmyātmānamadvayam;
tathāpi bandhamokṣādivyavahāraḥ pratīyate.(2)

विवेकयुक्तबुद्ध्या

vivekayuktabuddhyā viveka-yukta-buddhi de rede begiftigd met onderscheidingsvermogen; *viveka* onderscheidingsvermogen (987/3); *vi-√vic* onderscheiden (987/3); *vi* apart, weg van, zonder; geeft uitbreiding aan (949/3); *√vic* ziften, (onder)scheiden (958/1) [*prthagbhāve* (DP 37/1)]; *yukta* begiftigd met (853/3); *√yuj* vastmaken, verbinden, verenigen (853/2) [*yoge* (DP 37/1)]; *buddhi* intellect, rede (733/3); *√budh* (ont)waken, observeren, leren, weten (733/1) [*bodhane* (DP 19/1)]

अहम्

aham ik, van *asmad* (123/2)

जानामि

jānāmi ik ken; *√jñā* kennen, weten, ervaren (425/2) [*māraṇa-toṣaṇa-niśāmaṇeṣu* (DP 17/1)]

आत्मानम्

ātmānam, ātman het Zelf (135/1); *√at* voortdurend gaan (12/1) [*sātatyagamane* (DP 12/1)]

अद्वयम्

advayam a-dvaya niet twee, niet duaal (19/1); *a* voorvoegsel dat ontkenning inhoudt of het tegenovergestelde weergeeft (1/1); *dvaita* tweevoudig, duaal (503/2)

तथापि

tathāpi niettemin, toch (433/3)

बन्धमोक्षादिव्यवहारः *bandhamokṣādivyavahārah* bandha-mokṣa-ādi-vyāvahāra de activiteit van gebondenheid, bevrijding enz.; *bandha* gebondenheid (720/3); √*bandh* binden, ketenen (720/1) [*bandhane* (DP 40/1)]; *mokṣa* bevrijding (855/1); √*mokṣ* wensen zichzelf te bevrijden (834/3) [*asane* (DP Westergaard)]; *ādi* enz. (136/3); *vyāvahāra* activiteit, gebeurtenis (1034/1); *vy-ava-√hr* herschikken, verwisselen (1034/1); *vi* apart, weg van, zonder; geeft uitbreiding aan (949/3); *ava* uit, weg, neer (96/1); √*hr* dragen, nemen, aanbieden (1302/1) [*harane* (DP 20/1)]

प्रतीयते *pratīyate* keert terug, het wordt geloofd (673/2); *prati-√ī* gaan naar, terugkeren, accepteren, geloven (673/2); *prati* naar, naartoe (661/2); √*ī* gaan, lopen, bereiken (163/3) [*gatau* DP 20/2]

Door het gebruik van de rede begiftigd met onderscheidingsvermogen (*viveka*)³, weet ik dat het Zelf niet dual is.

Niettemin geloof ik dat waargenomen gebeurtenissen (*vyavahāra*) zoals gebondenheid, bevrijding, enz. werkelijk zijn.

³ *Viveka* is het vermogen om te onderscheiden tussen wat werkelijk en onwerkelijk is.

विवर्तोऽपि प्रपञ्चो मे सत्यवद्भाति सर्वदा ।
इति संशयपाशेन बद्धोऽहं छिन्दु संशयम् ॥ ३ ॥

विवर्तः । अपि । प्रपञ्चः । मे । सत्यवत् । भाति । सर्वदा ।
इति । संशयपाशेन । बद्धः । अहम् । छिन्दु । संशयम् ॥ ३ ॥

*vivarto'pi prapañco me satyavadbhāti sarvadā;
iti saṁśayapāśena baddho'ham chinddhi saṁśayam.(3)*

विवर्तः *vivartah* vi-varta illusie (988/3); *vi-√vrt* ronddraaien (988/3); *vi* apart, weg van, zonder, geeft uitbreiding aan (949/3); *√vrt* draaien, rollen, gebeuren, verblijven (1009/1) [*varttane* (DP 16/1)]

अपि *api* ook, ook nog, zelfs, inderdaad (55/1)

प्रपञ्चः *prapañcaḥ, prapañca* expansie, ontwikkeling, manifestatie, diversiteit (681/3); *pra-√pac* of *pañc*; *pra* voor, voort (652/1); *√pac/pañc* uitspreiden, duidelijk maken (575/1) [*vyaktīkaraṇe* (DP 4/2) of *vistāra vacane* (DP 43/2)]

मे *me* van mij; van *asmad* ik (123/2)

सत्यवत् *satyavat* waar (1136/2); *satya* waarheid (1135/3); *√as* zijn, bestaan, leven (117/1) [*bhuvi* (DP 25/1)]

भाति *bhāti* schijnt, verschijnt; *√bhā* (ver)schijnen, verlichten (750/3) [*dīptau* (DP 24/2)]

सर्वदा *sarvadā* altijd (1189/2)

इति *iti* “.....”, aldus (165/1)

संशयपाशेन *saṁśayapāśena* saṁśaya-pāśa de valstrik van de twijfel; *saṁ-śaya* onzekerheid, twijfel (1117/3); *saṁ-√śī* zwak worden, aarzelen (1117/3); *sam* met, samen met (1152/1); *√śī* liggen, rusten, slapen (1077/1) [*svapne* (DP 23/2)]; *pāśa* val, valstrik, keten (623/3); *√paś* vastmaken, binden (611/2) [*bandhane* (DP 45/1)]

बद्धः *baddhaḥ, baddha* gebonden, geketend zijn (720/2); *√bandh* binden, ketenen (720/2) [*bandhane* (DP 40/1)]

अहम्	<i>aham</i> ik, van <i>asmad</i> (123/2)
द्विन्दु	<i>chinddhi</i> snijd af !, vernietig !; $\sqrt{\text{chind}}$ = $\sqrt{\text{chid}}$ afsnijden, amputeren, verdelen (406/2) [<i>dvaidhīkarāṇe</i> (DP 37/1)]
संशयम्	<i>saṁśayam, saṁśaya</i> onzekerheid, twijfel (1117/3); <i>saṁ-√śī</i> zwak worden, aarzelen (1117/3); <i>saṁ</i> met, samen met (1152/1); $\sqrt{\text{śī}}$ liggen, rusten, slapen (1077/1) [<i>svapne</i> (DP 23/2)]

Ik ben verstrikt in de val van de twijfel, omdat het mij altijd toeschijnt dat diversiteit (*prapañca*)⁴ waar is, terwijl deze illusie (*vivarta*)⁵ is. (Oh leraar !) Vernietig mijn twijfel !”

⁴ De term *prapañca* duidt op de manifestatie van de schepping door de vijf subtiële elementen ether, lucht, vuur, water en aarde.

⁵ De leer van *vivarta* (illusie) is dat het universum een denkbeeldige wijziging van het bewustzijn is. Dit staat in contrast met de leer van *pariṇāma* (transformatie), waarbij gedacht wordt dat het bewustzijn een echte verandering ondergaat om de schepping te manifesteren.

एवं शिष्यवचः श्रुत्वा गुरुगहोत्तरं स्फुटम् ।
नाज्ञानं न च बुद्धिश्च न जगन्न च साक्षिता ॥ ४ ॥

एवम् । शिष्यवचः । श्रुत्वा । गुरुः । आह । उत्तरम् । स्फुटम् ।
न । अज्ञानम् । न । च । बुद्धिः । च । न । जगत् । न । च ।
साक्षिता ॥ ४ ॥

*evam śiṣyavacaḥ śrutvā gururāhottaram sphuṭam;
nājñānaṃ na ca buddhiśca na jaganna ca sāksitā (4).*

एवम्	<i>evam</i> aldus (232/2)
शिष्यवचः	<i>śiṣyavacaḥ</i> śiṣya-vacas de woorden van de leerling; <i>śiṣya</i> leerling (1077/1); √ <i>śās</i> onderwijzen, instrueren (1068/3) [<i>anuśiṣtau</i> (DP 25/2)]; <i>vacas</i> spraak, woorden (912/3); √ <i>vac</i> spreken, zeggen, verklaren (912/1) [<i>paribhāṣaṇe</i> (DP 24/2 en DP 47/2)]
श्रुत्वा	<i>śrutvā</i> hebbende gehoord; √ <i>śru</i> horen, luisteren, leren (1100/3) [<i>śravaṇe</i> (DP 20/2)]
गुरुः	<i>guruḥ, guru</i> de leraar (359/2); √ <i>gur</i> optillen, verheffen, groeten (359/2) [<i>udyamane</i> (DP 35/2)]
आह	<i>āha</i> sprak; √ <i>ah</i> zeggen, spreken (124/1) [<i>bhāṣārthāḥ</i> (DP 46/1)]
उत्तरम्	<i>uttaram, uttara</i> volgende (178/1)
स्फुटम्	<i>sphuṭam, sphuṭa</i> helder, duidelijk, uitgebreid (1270/2); √ <i>sphuṭ</i> openbarsten, splijten, uitbreiden (1270/2) [<i>vikasane</i> (DP 6/1 en DP 35/1)]
न	<i>na</i> geen, niet (523/1)
अज्ञानम्	<i>ajñānam, ajñāna</i> onwetendheid (10/3); <i>a</i> voorvoegsel dat ontkenning inhoudt of het tegenovergestelde weergeeft (1/1); <i>jñāna</i> kennis, kennende (426/1); √ <i>jñā</i> kennen, weten, ervaren (425/2) [<i>māraṇa-toṣaṇa-niśāmaneṣu</i> (DP 17/1)]
न	<i>na</i> geen, niet (523/1)

च	<i>ca</i> en (380/1)
बुद्धिः	<i>buddhiḥ, buddhi</i> het intellect (733/3); √ <i>budh</i> ontwaken, observeren, leren, weten (733/1) [<i>bodhane</i> (DP 19/1)]
च	<i>ca</i> en (380/1)
न	<i>na</i> geen, niet (523/1)
जगत्	<i>jagat</i> dat wat beweegt, wereld, aarde, universum(408/1); √ <i>gam</i> gaan, bewegen (346/3) [<i>gatau</i> (DP 21/2)]
न	<i>na</i> geen, niet (523/1)
च	<i>ca</i> en (380/1)
साक्षिता	<i>sākṣitā sākṣi-tā</i> de staat(-tā) van getuige zijn, getuigenis (1198/1)

Nadat de leraar deze woorden van de leerling had gehoord, gaf hij de volgende heldere uiteenzetting: “Er is geen onwetendheid en geen rede (*buddhi*) en er is geen universum en geen getuige zijn (van iets).⁶

⁶ Het antwoord van de leraar op de uitspraken van de leerling in de verzen één tot en met drie, begint hier in vers vier en loopt door tot en met het einde van de tekst.

बन्धमोक्षादयः सर्वे कृताः सत्येऽद्वये त्वयि ।
भातीत्युक्ते जगत्सर्वं सद्रूपं ब्रह्म तद्भवेत् ॥ ५ ॥

बन्धमोक्षादयः । सर्वे । कृताः । सत्ये । अद्वये । त्वयि ।
भाति । इति । उक्ते । जगत् । सर्वम् । सद्रूपम् । ब्रह्म । तत् । भवेत्
॥ ५ ॥

bandhamokṣādayaḥ sarve kṛtāḥ satye'dvaye tvayi;
bhātītyukte jagatsarvaṃ sadrūpaṃ brahma tadbhavet.(5)

बन्धमोक्षादयः	<i>bandhamokṣādayaḥ</i> bandha-mokṣa-ādi gebondenheid, bevrijding, enz.; √ <i>bandh</i> binden, ketenen (720/1) [<i>bandhane</i> (DP 40/1)]; <i>mokṣa</i> bevrijding (855/1); √ <i>mokṣ</i> zichzelf bevrijden (834/3) [<i>asane</i> (DP Westergaard)]; <i>ādi</i> enz. (136/3)
सर्वे	<i>sarve, sarva</i> alles, iedere (1184/3)
कृताः	<i>kṛtāḥ, kṛta</i> gemaakt, gecreëerd; √ <i>kr</i> doen, maken, uitvoeren (300/3) [<i>karāṇe</i> (DP 38/2)]
सत्ये	<i>satye, satya</i> waarheid (1135/3); √ <i>as</i> zijn, bestaan, leven (117/1) [<i>bhuvi</i> (DP 25/1)]
अद्वये	<i>advaye</i> a-dvaya non dual (19/1); <i>a</i> voorvoegsel dat ontkenning inhoudt of het tegenovergestelde weergeeft (1/1); <i>dvaya</i> tweevoudig, dual (503/2)
त्वयि	<i>tvayi, tvam</i> jij van <i>yuṣmad</i> (855/3)
भाति	<i>bhāti</i> schijnt, verschijnt; √ <i>bhā</i> (ver)schijnen, verlichten (750/3) [<i>dīptau</i> (DP 24/2)]
इति	<i>iti</i> “.....”, aldus (165/1)
उक्ते	<i>ukte, ukta</i> gezegd; √ <i>vac</i> spreken, zeggen, verklaren (912/1) [<i>paribhāṣaṇe</i> (DP 24/2 en DP 47/2)]
जगत्	<i>jagat</i> dat wat beweegt, wereld, aarde, universum (408/1); √ <i>gam</i> gaan, bewegen (346/3) [<i>gatau</i> (DP 21/2)]
सर्वम्	<i>sarvam, sarva</i> alles, iedere (1184/3)

सद्रूपम्	<i>sadrūpam</i> sat-rūpa van nature zijnde, bestaande; <i>sat</i> zijnde, bestaande (1134/2); √ <i>as</i> zijn, bestaan, leven (117/1) [<i>bhuvi</i> (DP 25/1)]; <i>rūpa</i> vorm, verschijning (885/3); √ <i>rūp</i> formeren, vertegenwoordigen (885/3) [<i>rūpa-kriyāyām</i> (DP 49/2)]
ब्रह्म	<i>brahma, brahman</i> Brahman, het Absolute (737/3); √ <i>brh</i> groeien, toenemen (735/3) [<i>vrddhau</i> (DP 15/2)]
तत्	<i>tat</i> dat; van <i>tad</i> (434/1)
भवेत्	<i>bhavet</i> het moge zijn, het kan zijn, het kan worden; √ <i>bhū</i> worden, zijn, oprijzen, verkrijgen (760/1) [<i>sattāyām</i> (DP 1/1)]

Gebondenheid, bevrijding, enz., worden allemaal gecreëerd in jou⁷, de non-duale waarheid. Wanneer wordt gezegd dat het hele universum een verschijning is, is dat universum in werkelijkheid het Absolute (*brahman*), dat van nature het Zijn (*sat*) is.

⁷ Het woord 'jij' duidt hier het Absolute aan, zoals in de belangrijke uitdrukking 'Dat ben jij' (*tat tvam asi*), *Chāndogya Upaniṣad* 6:8:7.

सर्पादौ रज्जुसत्तेव ब्रह्मसत्तेव केवलम् ।
प्रपञ्चाधाररूपेण वर्तते तज्जगन्न हि ॥ ६ ॥

सर्पादौ । रज्जुसत्ता । इव । ब्रह्मसत्ता । एव । केवलम् ।
प्रपञ्चाधाररूपेण । वर्तते । तत् । जगत् । न । हि ॥ ६ ॥

sarpādau rajjusatteva brahmasattaiva kevalam;
prapañcādhārarūpeṇa vartate tajjaganna hi.(6)

सर्पादौ	<i>sarpādau</i> sarpa-ādi een slang, enz.; <i>sarpa</i> slang (1184/1); <i>ādi</i> enz. (136/3)
रज्जुसत्ता	<i>rajjusattā</i> rajju-sattā het bestaan van een touw; <i>rajju</i> touw (861/1); <i>sattā</i> bestaan (1134/3); √ <i>as</i> zijn, bestaan, leven (117/1) [<i>bhuvi</i> (DP 25/1)]
इव	<i>iva</i> zoals, op dezelfde manier als, als het ware (168/3)
ब्रह्मसत्ता	<i>brahmasattā</i> brahma-sattā het bestaan van Brahman; <i>brahman</i> Brahman, het Absolute (737/3); √ <i>brh</i> groeien, toenemen (735/3) [<i>vṛddhau</i> (DP 15/2)]; <i>sattā</i> bestaan (1134/3); √ <i>as</i> zijn, bestaan, leven (117/1) [<i>bhuvi</i> (DP 25/1)]
एव	<i>eva</i> aldus, precies zo (232/2)
केवलम्	<i>kevalam</i> alleen (309/3)
प्रपञ्चाधाररूपेण	<i>prapañcādhārarūpeṇa</i> prapañca-ādhāra-rūpa hebbende de vorm van basis van de wereld; <i>prapañca</i> diversiteit, veelvuldigheid, wereld (681/3); √ <i>pac</i> of √ <i>pañc</i> uitspreiden, duidelijk maken (575/1) [<i>vyaktīkaraṇe</i> (DP 4/2)]; <i>ādhāra</i> ā-dhāra ondersteuning (139/1); <i>ā</i> bij, naar, dichtbij; maakt de handeling volledig (126/1); √ <i>dhr</i> dragen, onderhouden, bezitten (519/1) [<i>dhāraṇe</i> (DP 20/1)]; <i>rūpa</i> vorm (885/3); √ <i>rūp</i> formeren, vertegenwoordigen (885/3) [<i>rūpa-kriyāyām</i> (DP 49/2)]
वर्तते	<i>vartate</i> bestaat; √ <i>vrt</i> draaien, rollen, gebeuren, verblijven (1009/1) [<i>varttane</i> (DP 16/1)]
तत्	<i>tat</i> dat; van <i>tad</i> dat (434/1)

जगत्	<i>jagat</i> dat wat beweegt, wereld, aarde, universum (408/1); <i>√gam</i> gaan, bewegen (346/3) [<i>gatau</i> (DP 21/2)]
न	<i>na</i> niet (523/1)
हि	<i>hi</i> want, omdat (1297/3)

Alleen het bestaan van het Absolute (*brahman*), als basis van de wereld (*prapañca*), is werkelijk, en niet de wereld (*jagat*)⁸; net zoals er het bestaan van een touw is terwijl er een slang lijkt te zijn.

⁸ Het woord '*jagat*' (universum) is het onvoltooid deelwoord van de desideratieve vorm van de dhātu '*gam*' (gaan, bewegen), dus betekent letterlijk 'datgene wat wenst te bewegen'

यथेक्षुमभिसंव्याप्य शर्करा वर्तते तथा ।
आश्चर्यब्रह्मरूपेण त्वं व्याप्तोऽसि जगन्नयम् ॥ ७ ॥

यथा । इक्षुम् । अभिसंव्याप्य । शर्करा । वर्तते । तथा ।
आश्चर्यब्रह्मरूपेण । त्वम् । व्याप्तः । असि । जगन्नयम् ॥ ७ ॥

*yathekṣumabhisamvyāpya śarkarā vartate tathā;
āścaryabrahmarūpeṇa tvam vyāpto'si jagattrayam.(7)*

यथा	<i>yathā</i> zoals (841/2)
इक्षुम्	<i>ikṣum, ikṣu</i> suikerriet (163/3);
अभिसंव्याप्य	<i>abhisamvyāpya</i> abhi-sam-vi-āpya overall verspreid, doorgedrongen; <i>abhi</i> naar, naartoe (61/1); <i>sam</i> met, samen met (1152/1); <i>vi-√āp</i> doordringen, overall verspreiden (1037/2); <i>vi</i> apart, weg van, zonder (geeft uitbreiding aan) (949/3); <i>√āp</i> bereiken, verkrijgen, binnengaan (142/1) [<i>vyāptau</i> (DP 32/1)]
शर्करा	<i>śarkarā</i> suiker (1058/2)
वर्तते	<i>vartate</i> bestaat; <i>√vrt</i> draaien, rollen, gebeuren, verblijven (1009/1) [<i>varttane</i> (DP 16/1)]
तथा	<i>tathā</i> zo ook (433/3)
आश्चर्यब्रह्मरूपेण	<i>āścaryabrahmarūpeṇa</i> āścarya-brahma-rūpa hebbende de aard van het wonderbaarlijke Absolute; <i>āścarya</i> wonderbaarlijk (158/1); <i>brahma, brahman</i> Brahman, het Absolute (737/3); <i>√brh</i> groeien, toenemen (735/3) [<i>vṛddhau</i> (DP 15/2)]; <i>rupa</i> vorm, aard (885/3); <i>√rūp</i> formeren, vertegenwoordigen (885/3) [<i>rūpa-kriyāyām</i> (DP 49/2)]
त्वम्	<i>tvam</i> jij, van <i>yuṣmad</i> (855/3)
व्याप्तः	<i>vyāptaḥ</i> vi-āpta doordringen, doordringt; <i>vi-√āp</i> doordringen, overall verspreiden (1037/2); <i>vi</i> apart, weg van, zonder (geeft uitbreiding aan) (949/3); <i>√āp</i> bereiken, verkrijgen, binnengaan (142/1) [<i>vyāptau</i> (DP 32/1)]

असि

asi jij bent; \sqrt{as} zijn, bestaan, leven (117/1) [*bhuvi* (DP 25/1)]

जगन्नयम्

jagattrayam jagat-traya de drie werelden (408/1);
jagat dat wat beweegt, wereld, aarde, universum (408/1);
 \sqrt{gam} gaan, bewegen (346/3) [*gatau* (DP 21/2)]; *traya*
 drie (457/1)

Zoals de zoete smaak van suiker⁹ overal het suikerriet doordringt, zo doordring jij in de vorm van het wonderbaarlijke Absolute (*brahman*), de drie werelden¹⁰.

⁹ Het Absolute (*brahman*) wordt op dezelfde manier beschreven als een zoete smaak (*rasa*) in de Taittirīya Upaniṣad (2:7:1) en wel als volgt: ‘Dat is waarheid, de zoete smaak; want voorwaar, na die zoete smaak verkregen te hebben, wordt men gelukkig.’ ‘*Rasa*’ is het algemene woord voor het sap van een plant of fruit en wordt ook gebruikt als het woord voor het sap van de suikerriet.

¹⁰ Zie verwijzing 2 in vers 1.

मरुभूमौ जलं सर्वं मरुभूमात्रमेव तत् ।
जगत्त्रयमिदं सर्वं चिन्मात्रं सुविचारतः ॥ ८ ॥

मरुभूमौ । जलम् । सर्वम् । मरुभूमात्रम् । एव । तत् ।
जगत्त्रयम् । इदम् । सर्वम् । चिन्मात्रम् । सुविचारतः ॥ ८ ॥

marubhūmau jalam sarvaṃ marubhūmātrameva tat;
jagattrayamidaṃ sarvaṃ cinmātraṃ suvicārataḥ.(8)

मरुभूमौ	<i>marubhūmau</i> maru-bhūmi woestijnzand; <i>maru</i> woestijn (790/1); <i>bhūmi</i> aarde, grond (763/1); √ <i>bhū</i> worden, zijn, oprijzen (760/1) [<i>sattāyām</i> (DP 1/1)]
जलम्	<i>jalam, jala</i> water (414/2)
सर्वम्	<i>sarvam, sarva</i> alles, geheel (1184/3)
मरुभूमात्रम्	<i>marubhūmātram</i> marubhū-mātra alleen woestijn; <i>marubhū</i> woestijn (790/2); <i>mātra</i> maat, in zijn totaliteit, alleen maar (804/2); √ <i>mā</i> meten, markeren (804/2) [<i>māne</i> (DP 29/1)]
एव	<i>eva</i> zo, precies zo, op dezelfde manier (232/2)
तत्	<i>tat</i> dat; van <i>tad</i> (434/1)
जगत्त्रयम्	<i>jagattrayam</i> jagat-traya de drie werelden (408/1); <i>jagat</i> dat wat beweegt, wereld, aarde, universum (408/1); √ <i>gam</i> gaan, bewegen (346/3) [<i>gatau</i> (DP 21/2)]; <i>traya</i> drie (457/1)
इदम्	<i>idam</i> dit (165/2)
सर्वम्	<i>sarvam, sarva</i> alles, geheel (1184/3)
चिन्मात्रम्	<i>cinmātraṃ</i> cit-mātra alleen bewustzijn; <i>cit</i> bewustzijn (395/3); √ <i>cit</i> waarnemen, aandacht richten op (395/2) [<i>saññāne</i> (DP 2/1)]; <i>mātra</i> maat, in zijn totaliteit, alleen maar (804/2); √ <i>mā</i> meten, markeren (804/2) [<i>māne</i> (DP 29/1)]

सुविचारतः

suvicārataḥ su-vi-cāra-taḥ vanuit (-*taḥ*) analytisch redeneren; *su* goed, juist (1210/3); *vicāra* overwegen (958/2); *vi-√car* her en der in de geest bewegen (958/2); *vi* apart, weg van, zonder; geeft uitbreiding aan (949/3); *√car* gaan, bewegen, lopen (389/1) [*gatyarthāḥ bhakṣaṇeca* (DP 12/1)]

Net zoals al het water op het woestijnzand (in een fata morgana) in werkelijkheid enkel woestijn is, zo ook lijkt alles wat er is te verschijnen als drie werelden¹¹, maar, na grondige analyse¹², is het enkel bewustzijn (*cit*).

¹¹ De leraar helpt de leerling grondig uit de droom betreffende de verkeerde ideeën zoals geuit in de verzen één, twee en drie. Hier zijn de ‘drie werelden’ (*jagattraya*), waarnaar de leerling in vers één verwijst, uitsluitend bewustzijn, zoals door de leraar wordt gezegd.

¹² De Sanskriet wortel is hier *vicar*, ‘heen en weer in de geest gaan’, en geeft betekenis aan de term *vicāra*, hetgeen betekent ‘overweging, reflectie’, vaak als synoniem gebruikt voor *viveka* (zie vers twee, voetnoot drie). Deze term veronderstelt een doelgericht gebruik van de *buddhi*.

ब्रह्मादिस्तम्बपर्यन्ताः प्राणिनस्त्वयि कल्पिताः ।
बुद्बुदादितरङ्गान्ता विकाराः सागरे यथा ॥ ९ ॥

ब्रह्मादिस्तम्बपर्यन्ताः । प्राणिनः । त्वयि । कल्पिताः ।
बुद्बुदादितरङ्गान्ताः । विकाराः । सागरे । यथा ॥ ९ ॥

brahmādistambaparyantāḥ prāṇinastvayi kalpitāḥ;
budbudāditaraṅgāntā vikārāḥ sāgare yathā.(9)

ब्रह्मादिस्तम्बपर्यन्ताः *brahmādistambaparyantāḥ* brahmā-ādi-stamba-paryanta
variërend van de Schepper (*brahmā*) tot een graspol;
brahmā, brahman Schepper (738/1); \sqrt{brh} groeien,
toenemen (735/3) [*vṛddhau* (DP 15/2)]; *ādi* enz. (136/3);
stambha graspol (1257/3); *paryanta* circulerend,
rondstromen; *pari-√i* circuleren, rond-stromen (605/2);
pari rond, rondom, volledig (591/2); \sqrt{i} gaan, lopen,
bereiken (163/3) [*gatau* (DP 24/2)]

प्राणिनः *prāṇinaḥ, prāṇin* levend wezen (706/1); $\sqrt{prāṇ}$ of
pran = *pra-√an* ademhalen (705/1); *pra* voor, voort
(652/1); \sqrt{an} ademhalen, leven (24/1) [*prāṇane* (DP
25/1)]

त्वयि *tvayi* in jou; *tvam* jij; van *yuṣmad* (855/3)

कल्पिताः *kalpitāḥ, kalpita* gefabriceerd, voorgesteld, verondersteld
(263/1); \sqrt{klp} georganiseerd zijn, succes hebben,
slagen, overeenstemmen (308/2) [*sāmarthye* (DP 16/1)]

बुद्बुदादितरङ्गान्ताः *budbudāditaraṅgāntāḥ* budbuda-ādi-taraṅga-anta
variërend van schuimbelletjes tot golven; *budbuda*
bubbel, schuimbelletje (733/1); *taraṅga* golf (438/3);
anta einde (42/3)

विकाराः *vikārāḥ, vikārā* transformatie, verandering (954/2); *vi-*
 \sqrt{kr} veranderen (954/2); *vi* apart, weg van, zonder;
geeft uitbreiding aan (949/3); \sqrt{kr} doen, maken,
uitvoeren (300/3) [*karāṇe* (DP 38/2)]

सागरे *sāgare, sāgara* oceaan (1198/2)

यथा

yathā zoals (841/2)

Levende wezens, van de Schepper (*brahmā*)¹³ tot een polletje gras doen zich voor in jou, net zoals veranderingen variërend van schuimbelletjes tot golven zich voordoen¹⁴ in de oceaan.

¹³ Het hier gebruikte woord '*brahmā*' is de mannelijke vorm van *brahman* en duidt de Schepper van het universum aan. Daarentegen werd in de verzen 5, 6 en 7 de onzijdige vorm van *brahman* gebruikt, waarmee het Absolute wordt aangeduid.

¹⁴ De golven vertegenwoordigen de verschijnselen in de schepping, en de oceaan vertegenwoordigt het Absolute. De golven zijn echter van dezelfde substantie als de oceaan, en hebben geen onafhankelijk bestaan, net zoals de verschijnselen in de schepping geen bestaan hebben onafhankelijk van het Absolute.

De bellenanalogie gaat verder en illustreert het voorbijgaande karakter van verschijnselen; wanneer een bubbel barst, keert het water, waaruit deze is gemaakt, onmiddellijk terug in de oceaan. In dit vers worden levende wezens vergeleken met golven of bubbels. Hun onafhankelijke bestaan is alleen maar denkbeeldig.

तरङ्गत्वं ध्रुवं सिन्धुर्न वाञ्छति यथा तथा ।

विषयानन्दवाञ्छा ते महदानन्दरूपतः ॥ १० ॥

तरङ्गत्वम् । ध्रुवम् । सिन्धुः । न । वाञ्छति । यथा । तथा ।

विषयानन्दवाञ्छा । ते । महदानन्दरूपतः ॥ १० ॥

taraṅgatvaṃ dhruvaṃ sindhurna vāñchati yathā tathā;
viṣayānandavāñchā te mahadānandarūpataḥ.(10)

तरङ्गत्वम्

taraṅgatvam taraṅ-gatva de vorm van een golf;
taraṅga golf (438/3)

ध्रुवम्

dhruvam, dhruva zeker (521/2)

सिन्धुः

sindhuh, sindhu de oceaan (1217/1)

न

na niet (523/1)

वाञ्छति

vāñchati verlangt, wenst; $\sqrt{vāñch}$ wensen, verlangen
(938/3) [*icchāyām* (DP 5/1)]

यथा तथा

yathā .. tathā net zoals ... even zo (841/2)

विषयानन्दवाञ्छा

viṣayānandavāñchā viṣaya-ānanda-vāñchā het verlangen naar zintuiglijk genot; *viṣaya* de zintuigen (997/1); *ānanda* geluk (139/3); *ā-√nand* zich verheugen (139/3); *ā* bij, naar, dichtbij; maakt de handeling volledig (126/1); \sqrt{nand} genieten, verheugen, tevreden zijn (526/2) [*samṛddhau* (DP 2/2)]; *vāñchā* verlangen (939/1); $\sqrt{vāñch}$ wensen, verlangen (938/3) [*icchāyām* (DP 5/1)]

ते

te voor jou; van *yuṣmad* (855/3)

महदानन्दरूपतः

mahadānandarūpataḥ mahat-ānanda-rūpa-taḥ vanwege (-taḥ) de natuur van overvloedig geluk; *mahat* groot, overvloedig (794/2); *ānanda* geluk (139/3); *ā-√nand* zich verheugen (139/3); *ā* bij, naar, dichtbij; maakt de handeling volledig (126/1); \sqrt{nand} genieten, verheugen, tevreden zijn (526/2) [*samṛddhau* (DP 2/2)]; *rūpa* natuur, aard (885/3); $\sqrt{rūp}$ formeren, vertegenwoordigen (885/3) [*rūpa-kriyāyām* (DP 49/2)].

Evenals de oceaan zeker niet verlangt golven¹⁵ te hebben, zo ook verlang jij niet naar zintuiglijk (*viṣaya*)¹⁶ genot, omdat je van nature volop geluk (*ānanda*) bent.

¹⁵ Zie de *Bhagavad Gitā* 2:70 ‘Hij alleen bereikt vrede, in wie alle wensen bewegen als water dat in de oceaan vloeit zonder dat deze verandert en niet hij die de dingen begeert’.

¹⁶ Elk van de vijf zintuiglijke organen (*viṣaya*) correspondeert met de waarneming van de zintuigen. Deze zijn: geluid voor het oor; gevoel voor de huid; vorm of kleur voor het oog; smaak voor de tong en reuk voor de neus. Deze vijf zintuigen zijn de eigenschappen (*guṇa*) van de vijf subtiele elementen – respectievelijk ruimte, lucht, vuur, water en aarde

पिष्टं व्याप्य गुडं यद्वन्माधुर्यं न हि वाञ्छति ।
 पूर्णानन्दो जगद्व्याप्य तदानन्दं न वाञ्छति ॥११॥

पिष्टम् । व्याप्य । गुडम् । यद्वत् । माधुर्यम् । न । हि । वाञ्छति ।
 पूर्णानन्दः । जगत् । व्याप्य । तत् । आनन्दम् । न । वाञ्छति ॥११॥

piṣṭam vyāpya guḍam yadvanmādhuryam na hi vāñchati;
pūrṇānando jagadvyāpya tadānandaṃ na vāñchati.(11)

पिष्टम्	<i>piṣṭam, piṣṭa</i> cake, gebak (628/3); √ <i>piṣ</i> vermorzelen, vermalen (628/3) [<i>sañcūrṇane</i> (DP 37/2)]
व्याप्य	<i>vyāpya</i> doordrongen hebbend; <i>vi-√āp</i> doordringen, overal verspreiden (1037/2); <i>vi</i> apart, weg van, zonder (geeft uitbreiding aan) (949/3); √ <i>āp</i> bereiken, verkrijgen, binnengaan (142/1) [<i>vyāptau</i> (DP 32/1)]
गुडम्	<i>guḍam, guḍa</i> suiker, die uit zichzelf klontert (356/3); √ <i>guḍ</i> bewaken, bewaren (356/3) [<i>rakṣāyām</i> (DP34/2)]
यद्वत्	<i>yadvat</i> zoals (844/3)
माधुर्यम्	<i>mādhuryam, mādhurya</i> zoetheid (809/1)
न	<i>na</i> niet (523/1)
हि	<i>hi</i> want, omdat, waarlijk (1297/3)
वाञ्छति	<i>vāñchati</i> verlangt, wenst; √ <i>vāñch</i> wensen, verlangen (938/3) [<i>icchāyām</i> (DP 5/1)]
पूर्णानन्दः	<i>pūrṇānandaḥ</i> pūrṇa-ānanda volledige gelukzaligheid; <i>pūrṇa</i> volledig (642/1); √ <i>pṛ</i> vullen, opblazen, voeden (648/1) [<i>pālana-pūraṇayoh</i> (DP 26/1)]; <i>ānanda</i> geluk (139/3); <i>ā-√nand</i> zich verheugen (139/3); <i>ā</i> bij, naar, dichtbij; maakt de handeling volledig (126/1); √ <i>nand</i> genieten, verheugen, tevreden zijn (526/2) [<i>samṛddhau</i> (DP 2/2)]
जगत्	<i>jagat</i> dat wat beweegt, wereld, aarde, universum (408/1); √ <i>gam</i> gaan, bewegen (346/3) [<i>gatau</i> (DP 21/2)]

व्याप्य	<i>vyāpya</i> doordrongen hebbend; <i>vi-√āp</i> doordringen, overall verspreiden (1037/2); <i>vi</i> apart, weg van, zonder (geeft uitbreiding aan) (949/3); <i>√āp</i> bereiken, verkrijgen, binnengaan (142/1) [<i>vyāptau</i> (DP 32/1)]
तत्	<i>tat</i> dat; van <i>tad</i> dat (434/1)
आनन्दम्	<i>ānandam, ānanda</i> geluk (139/3); <i>ā-√nand</i> zich verheugen (139/3); <i>ā</i> bij, naar, dichtbij; maakt de handeling volledig (126/1); <i>√nand</i> genieten, verheugen, tevreden zijn (526/2) [<i>samṛddhau</i> (DP 2/2)]
न	<i>na</i> niet (523/1)
वाञ्छति	<i>vāñchati</i> verlangt, wenst; <i>√vāñch</i> wensen, verlangen (938/3) [<i>icchāyām</i> (DP 5/1)]

Net zoals suiker in cake zeker geen gebrek heeft aan zoetheid¹⁷, zo ook heeft de volledige gelukzaligheid, waarvan het universum doordrongen is, geen gebrek aan gelukzaligheid.

¹⁷ De zoetheid is te danken aan de suiker, niet aan het gebak. Zo is gelukzaligheid te danken aan de volledige gelukzaligheid van het Absolute en niet aan het universum.

दारिद्र्याशा यथा नास्ति संपन्नस्य तथा तव ।
ब्रह्मानन्दनिमग्नस्य विषयाशा न संभवेत् ॥ १२ ॥

दारिद्र्याशा । यथा । न । अस्ति । संपन्नस्य । तथा । तव ।
ब्रह्मानन्दनिमग्नस्य । विषयाशाः । न । संभवेत् ॥ १२ ॥

*dāridryāśā yathā nāsti saṃpannasya tathā tava;
brahmānandanimagnasya viṣayāśā na sambhavet.(12)*

दारिद्र्याशा	<i>dāridryāśā</i> dāridrya-āśā de wens tot armoede; <i>dāridrya</i> armoede (476/1); <i>āśā</i> wens, verlangen (157/1); <i>ā-</i> $\sqrt{śams}$ wensen te verkrijgen, verlangen (157/1); <i>ā</i> bij, naar dichtbij; maakt de handeling volledig (126/1); $\sqrt{śams}$ iets wensen, verklaren (1043/3) [<i>icchāyām</i> (DP 13/2)]
यथा	<i>yathā</i> zoals (841/2)
न	<i>na</i> niet, geen (523/1)
अस्ति	<i>asti</i> hij-, zij-, het is; \sqrt{as} zijn, bestaan, leven (117/1) [<i>bhuvi</i> (DP 25/1)]
संपन्नस्य	<i>saṃpannasya</i> van een welvarende; <i>sampanna</i> welvarend, rijk (1172/1); <i>sam</i> met, samen met (1152/1); <i>sam-</i> \sqrt{pad} succesvol (1171/3); <i>sam</i> met, samen met (1152/1); $\sqrt{pad} = bad$ stevig zijn (582/3) [(<i>sthairye</i> (DP 2/2)]
तथा	<i>tathā</i> zo ook (433/3)
तव	<i>tava</i> van jou; van <i>yuṣmad</i> (855/3)

ब्रह्मानन्दनिमग्नस्य	<i>brahmānandanimagnasya</i> brahma-ānanda-nimagna van iemand die ondergedompeld is in het geluk van het Absolute; <i>brahma, brahman</i> Brahman, het Absolute (737/3); \sqrt{brh} groeien, toenemen (735/3) [<i>vṛddhau</i> (DP 15/2)]; <i>ānanda</i> geluk (126/1); <i>ā</i> bij, naar, dichtbij; maakt de handeling volledig (126/1); \sqrt{nand} genieten, verheugen, tevreden zijn (526/2) [<i>samvṛddhau</i> (DP 2/2)]; <i>nimagna</i> gezonken, ondergedompeld (535/3); <i>ni-√majj</i> onderdompelen (535/3); <i>ni</i> neer, terug (538/3); \sqrt{majj} zinken (773/2) [<i>śuddhau</i> W.]
विषयाशाः	<i>viṣayāśāḥ</i> viṣaya-āśāḥ zintuiglijke verlangens; <i>viṣaya</i> de zintuigen (997/1); <i>āśā</i> wens, verlangen (157/1); <i>ā-√śams</i> wensen te verkrijgen, verlangen (157/1); <i>ā</i> bij, naar dichtbij; maakt de handeling volledig (126/1); $\sqrt{śams}$ iets wensen, verklaren (1043/3) [<i>icchāyām</i> (DP 13/2)]
न	<i>na</i> niet, geen (523/1)
संभवेत्	<i>sambhavet</i> kan zijn; <i>sam-√bhū</i> in staat zijn (1178/3); <i>sam</i> met, samen met (1152/1); $\sqrt{bhū}$ worden, zijn, oprijzen, verkrijgen (760/1) [<i>sattāyām</i> (DP 1/1)]

Zoals iemand die rijk is geen armoede zou wensen, zo ook zou¹⁸ jij, die ondergedompeld bent in het geluk van het Absolute (*brahman*), niet willen verlangen naar zintuiglijke (*viṣaya*) genoegens.

¹⁸ Het woord ‘zou’ zoals het hier als optatief is vertaald, kan ook vertaald worden als ‘zou moeten’. De leraar ziet echter dat de discipel al is ondergedompeld in het geluk van het Absolute. Het zoeken van geluk door middel van zintuiglijke genoegens blijkt hier onmogelijk omdat het wordt vergeleken met het wensen van armoede. Daarom is hier gekozen voor de vertaling ‘zou willen’.

विषं दृष्ट्वामृतं दृष्ट्वा विषं त्यजति बुद्धिमान् ।
आत्मानमपि दृष्ट्वा त्वं त्यजानात्मानमादरात् ॥ १३ ॥

विषम् । दृष्ट्वा । अमृतम् । दृष्ट्वा । विषम् । त्यजति । बुद्धिमान् ।
आत्मानम् । अपि । दृष्ट्वा । त्वम् । त्यज । अनात्मानम् । आदरात् ॥ १३ ॥

*viṣaṃ dr̥ṣṭvāmṛtaṃ dr̥ṣṭvā viṣaṃ tyajati buddhimān;
ātmānamapi dr̥ṣṭvā tvam tyajānātmānamādarāt.(13)*

विषम्	<i>viṣaṃ, viṣa</i> vergif (995/2); √ <i>viṣ</i> actief zijn, werken, uitvoeren (995/2) [<i>vyāptau</i> (DP 26/2)]
दृष्ट्वा	<i>dr̥ṣṭvā</i> gezien hebbend; √ <i>dr̥ś</i> zien, kijken, zichtbaar worden (491/1) [<i>prekṣane</i> (DP 22/1)]
अमृतम्	<i>amṛtam</i> a-mṛta onsterfelijk(heid), nectar, tegengif (82/2); <i>a</i> voorvoegsel dat ontkenning inhoudt of het tegenovergestelde weergeeft (1/1); <i>mṛta</i> dood (827/2); √ <i>mṛ</i> sterven, omkomen (827/2) [<i>prāṇatyāge</i> (DP 35/2)];
दृष्ट्वा	<i>dr̥ṣṭvā</i> gezien hebbend; √ <i>dr̥ś</i> zien, kijken, zichtbaar worden (491/1) [<i>prekṣane</i> (DP 22/1)]
विषम्	<i>viṣaṃ, viṣa</i> vergif (995/2); √ <i>viṣ</i> actief zijn, werken, uitvoeren (995/2) [<i>vyāptau</i> (DP 26/2)]
त्यजति	<i>tyajati</i> hij verlaat; √ <i>tyaj</i> verlaten, laten gaan, overgeven (456/3) [<i>hānau</i> (DP 21/2)]
बुद्धिमान्	<i>buddhimān, buddhimat</i> intelligent, wijs (734/1); √ <i>budh</i> (ont)waken, observeren, leren, weten (733/1) [<i>bodhane</i> (DP 19/1)]
आत्मानम्	<i>ātmānam, ātman</i> het Zelf (138/1); √ <i>at</i> voortdurend gaan (12/1) [<i>sātatyagamane</i> (DP 12/1)]
अपि	<i>api</i> ook (55/1)
दृष्ट्वा	<i>dr̥ṣṭvā</i> gezien hebbend; √ <i>dr̥ś</i> zien, kijken, zichtbaar worden (491/1) [<i>prekṣane</i> (DP 22/1)]
त्वम्	<i>tvam</i> jij; van <i>yusmad</i> (855/3)

त्यज	<i>tyaja</i> verlaat!; √ <i>tyaj</i> verlaten, laten gaan, overgeven (456/3) [<i>hānau</i> (DP 21/2)]
अनात्मानम्	<i>anātmānam</i> an-ātman het niet-Zelf; <i>a</i> voorvoegsel dat ontkenning inhoudt of het tegen-overgestelde weergeeft (1/1); <i>ātman</i> het Zelf (138/1); √ <i>at</i> voortdurend gaan (12/1) [<i>sātatyagamane</i> (DP 12/1)]
आदरात्	<i>ādarāt</i> voorzichtig, respectvol (138/1); <i>ā</i> -√ <i>dri</i> respecteren, zorgvuldig zijn met (138/1); <i>ā</i> bij, naar, dichtbij; maakt handeling volledig (126/1); √ <i>dri</i> respecteren, eren (490/1) [<i>ādare</i> (DP 36/1)]

Een wijze¹⁹ die zowel vergif als nectar (tegengif)²⁰ ziet, vermijdt het vergif. Moge jij, wanneer je het Zelf (*ātman*) gezien hebt, zorgvuldig het niet-Zelf (*anātmānam*) vermijden.

¹⁹ Het Sanskrit hier is '*buddhimān*': iemand die verstand (*buddhi*) heeft.

²⁰ *Amṛta* betekent letterlijk 'onsterfelijkheid' en betekent hier nectar die onsterfelijkheid verleent. Het kan worden vertaald als 'nectarachtig voedsel'.

घटावभासको भानुर्घटनाशे न नश्यति ।

देहावभासकः साक्षी देहनाशे न नश्यति ॥ १४ ॥

घटावभासकः । भानुः । घटनाशे । न । नश्यति ।

देहावभासकः । साक्षी । देहनाशे । न । नश्यति ॥ १४ ॥

ghaṭāvabhāsako bhānurghaṭanāśe na naśyati;
dehāvabhāsakaḥ sākṣī dehanāśe na naśyati.(14)

घटावभासकः	<i>ghaṭāvabhāsakaḥ</i> ghaṭa-avabhāsaka dat een pot verlicht; <i>ghaṭa</i> een pot (375/1); √ <i>ghaṭ</i> verenigen (375/1) [<i>saṃghāte</i> (DP 45/1)]; <i>avabhāsaka</i> verlichten (101/2); <i>ava</i> uit, weg, neer (96/1); <i>bhāsaka</i> licht werpen op (756/1); √ <i>bhās</i> stralen, verlichten (755/3) [<i>diptau</i> (DP 13/2)]
भानुः	<i>bhānuḥ, bhānu</i> het licht, de zon (751/1); √ <i>bhā</i> schijnen, verlichten, mooi zijn (750/3) [<i>diptau</i> (DP 24/2)]
घटनाशे	<i>ghaṭanāśe</i> ghaṭa-nāśe wanneer de pot verdwijnt; <i>ghaṭa</i> een pot (375/1); √ <i>ghaṭ</i> verenigen (375/1) [<i>saṃghāte</i> (DP 45/1)]; <i>nāśe, nāśa</i> verdwijnen (538/1); √ <i>naś</i> verloren raken, vergaan (532/1) [<i>adarśane</i> (DP 30/1)]
न	<i>na</i> niet (523/1)
नश्यति	<i>naśyati</i> het verdwijnt; √ <i>naś</i> verloren raken, vergaan (532/1) [<i>adarśane</i> (DP 30/1)]
देहावभासकः	<i>dehāvabhāsakaḥ</i> deha-avabhāsaka het lichaam verlichtend; <i>deha</i> het lichaam (496/3); √ <i>dih</i> zalven, smeren, bedekken (480/2) [<i>upacaye</i> (DP 23/1)]; <i>avabhāsaka</i> verlichtend (101/2); <i>ava</i> uit, weg, neer (96/1); <i>bhāsaka</i> licht werpend op (756/1); √ <i>bhās</i> stralen, verlichten (755/3) [<i>diptau</i> (DP 13/2)]
साक्षी	<i>sākṣī</i> de getuige; <i>sākṣin</i> ziende met de ogen, observerend (1198/1)

देहनाशे

dehanāśe deha-nāśe wanneer het lichaam verdwijnt; *deha* het lichaam (496/3); √*dih* zalven, smeren, bedekken (480/2) [*upacaye* (DP 23/1)]; *nāśe*, *nāśa* verdwijnen (538/1); √*naś* verloren raken, vergaan (532/1) [*adarśane* (DP 30/1)]

न

na niet (523/1)

नश्यति

naśyati het verdwijnt; √*naś* verloren raken, vergaan (532/1) [*adarśane* (DP 30/1)]

De zon, die een pot verlicht, verdwijnt niet wanneer de pot verdwijnt. De getuige (*sākṣin*), die het lichaam verlicht, verdwijnt niet als het lichaam verdwijnt.

निराकारं जगत्सर्वं निर्मलं सच्चिदात्मकम् ।
द्वैताभावात्कथं कस्माद्भयं पूर्णस्य मे वद ॥ १५ ॥

निराकारम् । जगत् । सर्वम् । निर्मलम् । सच्चिदात्मकम् ।
द्वैताभावात् । कथम् । कस्मात् । भयम् । पूर्णस्य । मे । वद ॥ १५ ॥

nirākāraṃ jagatsarvaṃ nirmalaṃ saccidātmakam;
dvaitābhāvātkathaṃ kasmādbhayaṃ pūrnasya me vada.(15)

निराकारम् *nirākāram* vormloos (540/1); *nir-ā-√kr* scheiden, wegdrijven (553/2); *niḥ=nir=nis* uit, weg van, zonder (543/2); *ā* bij, naar, dichtbij, maakt de handeling volledig (126/1); *√kr* doen, maken, uitvoeren (300/3) [*karāṇe* (DP 38/2)]

जगत् *jagat* dat wat beweegt, wereld, aarde (408/1); *√gam* gaan, bewegen (346/3) [*gatau* (DP 21/2)]

सर्वम् *sarvam* geheel, heel (1184/3)

निर्मलम् *nirmalam* vlekkeloos, smetteloos, schoon (541/3)

सच्चिदात्मकम् *saccidātmakam* sat-cit-ātmaka met bestaan en bewustzijn als zijn natuur; *sat* zijnde, bestaand (1134/1); *√as* zijn, bestaan, leven (117/1) [*bhuvi* (DP 25/1)]; *cit* kennis (395/3); *√cit* waarnemen, aandacht richten op (395/2) [*sañjñāne* (DP 2/1)]; *ātmakam* ātmaka hebbende als essentie, natuur (136/1); *ātman* het Zelf (135/1); *√at* voortdurend gaan (12/1) [*sātatyagamane* (DP 12/1)]

द्वैताभावात् *dvaitābhāvāt* dvaita-abhāvāt vanwege de afwezigheid van dualiteit; *dvaita* dualiteit (507/2); *a-bhāva* niet bestaan (60/3); *a* voorvoegsel dat ontkenning inhoudt of het tegenovergestelde weergeeft (1/1); *bhāva* tot bestaan komen, verschijnen (754/1); *√bhū* worden, zijn, oprijzen, verkrijgen (760/1) [*sattāyām* (DP 1/1)]

कथम् *katham* hoe? (247/2)

कस्मात् *kasmāt* waarom? (266/2)

भयम्	<i>bhayam, bhaya</i> angst, dreiging (747/1); √ <i>bhī</i> vrezzen, bang zijn (758/1) [<i>bhaye</i> (DP 26/1)]
पूर्णस्य	<i>pūrnasya</i> van iets dat vol is; <i>pūrṇa</i> vol, gevuld, compleet (642/1); √ <i>pṛ</i> vullen, opblazen, voeden (648/1) [<i>pālana-pūraṇayoḥ</i> (DP 26/1)]
मे	<i>me</i> van mij; van <i>asmad</i> ik (123/2)
वद	<i>vada</i> vertel!; √ <i>vad</i> spreken, zeggen, uiten (916/1) [<i>vyaktāyām</i> (DP 22/2)]

Het hele universum is vormloos en vlekkeloos, in essentie bestaan (*sat*) en bewustzijn (*cit*). Aangezien er geen dualiteit (*dvaita*) is, hoe en waarom zou dat wat compleet (*pūrṇa*) is angst hebben? Zeg me dat eens?

ब्रह्मादिकं जगत्सर्वं त्वय्यानन्दे प्रकल्पितम् ।
त्वय्येव लीनं हि जगत्त्वं कथं लीयसे वद ॥ १६ ॥

ब्रह्मादिकम् । जगत् । सर्वम् । त्वयि । आनन्दे । प्रकल्पितम् ।
त्वयि । एव । लीनम् । हि । जगत् । त्वम् । कथम् । लीयसे । वद ॥ १६ ॥

*brahmādikam jagatsarvaṃ tvayyānande prakalpitaṃ;
tvayyeva līnaṃ hi jagattvaṃ kathaṃ līyase vada.(16)*

ब्रह्मादिकम्	<i>brahmādikam</i> brahmā-ādika beginnend met de Schepper; <i>brahmā</i> de Schepper (738/1); √ <i>brh</i> groeien, toenemen (735/3) [<i>vr̥ddhau</i> (DP 15/2)]; <i>ādika</i> = <i>ādi</i> beginnend met, enz. (136/3)
जगत्	<i>jagat</i> het universum (408/1); <i>jagat</i> dat wat beweegt, wereld, aarde (408/1); √ <i>gam</i> gaan, bewegen (346/3) [<i>gatau</i> (DP 21/2)]
सर्वम्	<i>sarvam, sarva</i> alles, geheel (1184/3)
त्वयि	<i>tvayi</i> in jou; van <i>yuṣmad</i> (855/3)
आनन्दे	<i>ānande</i> in geluk; <i>ānanda</i> geluk (139/3); <i>ā</i> -√ <i>nand</i> zich verheugen (139/3); <i>ā</i> bij, naar, dichtbij; maakt de handeling volledig (126/1); √ <i>nand</i> genieten, verheugen, tevreden zijn (526/2) [<i>samṛddhau</i> (DP 2/2)]
प्रकल्पितम्	<i>prakalpitaṃ, prakalpita</i> gemaakt, gedaan, georganiseerd (654/3); <i>pra</i> -√ <i>klrp</i> veronderstellen, verbeelden (654/3); <i>pra</i> voor, voort (652/1); √ <i>klrp</i> georganiseerd zijn, succes hebben, slagen, overeenstemmen (308/2) [<i>sāmartye</i> (DP 16/1)]
त्वयि	<i>tvayi</i> in jou; van <i>yuṣmad</i> (855/3)
एव	<i>eva</i> alleen (232/2)
लीनम्	<i>līnam, līna</i> opgegaan, verenigd (903/2); √ <i>lī</i> kleven, verkrijgen, smelten (903/2) [<i>śleṣaṇe</i> (DP 39/2 en 28/2)]
हि	<i>hi</i> want, omdat, dus (1297/3)

जगत्	<i>jagat</i> dat wat beweegt, wereld, aarde (408/1); √ <i>gam</i> gaan, bewegen (346/3) [<i>gatau</i> (DP 21/2)]
त्वम्	<i>tvam</i> jij; van <i>yuṣmad</i> (855/3)
कथम्	<i>katham</i> hoe nu (247/2)
लीयसे	<i>līyase</i> jij wordt opgelost; √ <i>lī</i> kleven, verkrijgen, smelten (903/2) [<i>śleṣaṇe</i> (DP 39/2 en 28/2)]
वद	<i>vada</i> zeg; √ <i>vad</i> spreken, zeggen, uiten (916/1) [<i>vyaktāyām vāci</i> (DP 22/2)]

Het hele universum (*jagat*), beginnend met de Schepper, wordt verbeeld (*prakalpita*)²¹ in het geluk dat jij bent.

Het universum (*jagat*) wordt dus in jou alleen opgelost.

Zeg eens hoe zou jij dan opgelost kunnen worden (in iets anders)?

²¹ Het woord ‘*prakalpita*’ is het verleden deelwoord van de causatieve vorm van de wortel ‘*klrp*’ met het voorvoegsel ‘*pra*’- vooraan plaatsen, benoemen, selecteren voor, ontwerpen, uitvinden, bedenken, klaar maken, voorzien, kiezen voor, veronderstellen en verbeelden.

न हि प्रपञ्चो न हि भूतजातं न चेन्द्रियं प्राणगणो न देहः ।
न बुद्धिचित्तं न मनो न कर्ता ब्रह्मैव सत्यं परमात्मरूपम् ॥ १७ ॥

न । हि । प्रपञ्चः । न । हि । भूतजातम् । न । च । इन्द्रियम् ।
प्राणगणः । न । देहः ।
न । बुद्धिचित्तम् । न । मनः । न । कर्ता । ब्रह्म । एव । सत्यम् ।
परमात्मरूपम् ॥ १७ ॥

*na hi prapañco na hi bhūtajātaṃ na cendriyaṃ prāṇagaṇo na dehaḥ;
na buddhicittam na mano na kartā brahmaiva satyaṃ paramātmārūpam.(17)*

न	<i>na</i> niet (523/1)
हि	<i>hi</i> want, omdat (1297/3)
प्रपञ्चः	<i>prapañcaḥ, prapañca</i> expansie, ontwikkeling, manifestatie, diversiteit (681/3); <i>pra-√pac</i> of <i>pañc</i> ; <i>pra</i> voor, voort (652/1); <i>√pac/pañc</i> uitspreiden, duidelijk maken (575/1) [<i>vyaktikaraṇe</i> (DP 4/2) of <i>vistāra vacane</i> (DP 43/2)]
न	<i>na</i> niet (523/1)
हि	<i>hi</i> want, omdat (1297/3)
भूतजातम्	<i>bhūtajātam</i> bhūta-jāta ontstaan van elementen; <i>bhūta</i> wezen, schepsel, element (761/3); <i>√bhū</i> worden, zijn, oprijzen (760/1) [<i>sattāyām</i> (DP 1/1)]; <i>jāta</i> geboorte, tot bestaan komen (417/2); <i>√jan</i> voortbrengen, geboren worden (410/1) [<i>janane</i> (DP 27/2)]
न	<i>na</i> niet (523/1)
च	<i>ca</i> en (380/1)
इन्द्रियम्	<i>indriyam, indriya</i> zintuiglijke kracht, behorend tot de god Indra (167/2)

प्राणगणः	<i>prāṇagaṇaḥ</i> prāṇa-gaṇa opsomming van vitale energieën; <i>prāṇa</i> levensadem, vitale energie (705/1); √ <i>prāṇ</i> of <i>pran</i> = <i>pra-√an</i> ademhalen (705/1); <i>pra</i> voor, voort (652/1); √ <i>an</i> ademhalen, leven (24/1) [<i>prāṇine</i> (DP 25/1)]; <i>gaṇa</i> opsomming, hoeveelheid, aantal (343/1); √ <i>gaṇ</i> tellen, opsommen (342/3) [<i>saṅkhyāne</i> (DP 47/2)]
न	<i>na</i> niet (523/1)
देह	<i>dehaḥ, deha</i> het lichaam (496/3)
न	<i>na</i> niet (523/1)
बुद्धिचित्तम्	<i>buddhicittam</i> buddhi-citta intellect en hart; <i>buddhi</i> het intellect (733/3); √ <i>budh</i> ontwaken, observeren, leren, weten (733/1) [<i>bodhane</i> (DP 19/1)]; <i>cittam</i> hart, herinnering (395/3); √ <i>cit</i> waarnemen, aandacht richten op (395/2) [<i>sañjñāne</i> (DP 2/1)]
न	<i>na</i> niet (523/1)
मनः	<i>manah, manas</i> geest, intellect (783/3); √ <i>man</i> denken, verbeelden (783/1) [<i>jñāane</i> (DP 29/2) en <i>avabodhane</i> (DP 38/2)]
न	<i>na</i> niet (523/1)
कर्ता	<i>kartā, kartṛ</i> hij die handelt, agent (257/3); √ <i>kr</i> doen, maken, uitvoeren (300/3) [<i>karāṇe</i> (DP 38/2)]
ब्रह्म	<i>brahma, brahman</i> Brahman het Absolute (737/3); √ <i>brh</i> groeien, toenemen (735/3) [<i>vṛddhau</i> (DP 15/2)]
एव	<i>eva</i> waarlijk, alleen, precies zo (232/2)
सत्यम्	<i>satyam, satya</i> waarheid (1135/3); √ <i>as</i> zijn, bestaan, leven (117/1) [<i>bhuvi</i> (DP 25/1)]

परमात्मरूपम्

paramātmārūpam parama-ātma-rūpa die van nature het hoogste zelf is; *parama* hoogste (588/1); √*pr* leveren, beschermen, redden (645/1) [*pālana-pūraṇayoḥ* (DP 26/1)]; *ātmā* ātman het individuele Zelf (135/1); √*at* onophoudelijk gaan, bewegen [*sātatyā-gamane* (DP 2/1)]; *rūpam*, *rūpa* vorm, verschijning (885/3); √*rūp* formeren, vertegenwoordigen (885/3) [*rūpa-kriyāyām* (DP 49/2)]

Want er is geen diversiteit, er is geen ontstaan van elementen, en geen zintuiglijke kracht, noch een opsomming van vitale energieën (*prāṇa*)²², noch een lichaam. Er is geen intellect, noch hart, noch geest, noch doener (*kartṛ*)²³. Enkel het Absolute (*brahman*), van nature het Hoogste Zelf (*paramātman*)²⁴, is werkelijk.

²² De *prāṇa* zijn de levenskrachten die in het lichaam en in het hele universum werkzaam zijn.

²³ Deze verklaring is de sleutel tot het onderwijs van de school van Śāṅkara. Elke erkenning van een doener zou dualiteit impliceren. Sommige teksten in de Schriften - zoals '*sa hi kartā*' ('Want dat [Zelf] is de doener'), *Bṛhadāraṇyaka Upaniśad* 4:3:10, - lijkt deze leer tegen te spreken. Śāṅkara legt in zijn commentaar op deze tekst van de Upaniśad uit dat de vermelding van het doen alleen figuratief is, en dat er geen echt doen bij betrokken is - alleen het getuige zijn of aanwezigheid.

²⁴ Het identiek-zijn van het Absolute (*brahman*) en het allerhoogste Zelf (*paramātman*) is een ander belangrijke element van de advaita filosofie. Het is de moeite waard hier op te merken dat het woord '*ātman*' ook naar het lichaam of de geest kan verwijzen, waarbij het vertaald wordt als 'zelf' in uitdrukkingen als 'Ik was mezelf'. Vandaar dat in sommige contexten, zoals in dit geval, het nodig wordt geacht om het woord '*ātman*' te kwalificeren met '*parama*', 'allerhoogste'.

सर्वं सुखं विद्धि सुदुःखनाशात् सर्वं च सद्रूपमसत्यनाशात् ।
चिद्रूपमेव प्रतिभानयुक्तं तस्मादखण्डं परमात्मरूपम् ॥ १८ ॥

सर्वम् । सुखम् । विद्धि । सुदुःखनाशात् । सर्वम् । च । सद्रूपम् ।
असत्यनाशात् ।
चिद्रूपम् । एव । प्रतिभानयुक्तम् । तस्मात् । अखण्डम् ।
परमात्मरूपम् ॥ १८ ॥

*sarvaṃ sukhaṃ vidhi suduḥkhanāśāt sarvaṃ ca sadrūpamasatyanāśāt;
cidrūpameva pratibhānayuktaṃ tasmādakhaṇḍaṃ paramātmārūpaṃ.*(18)

सर्वम्	<i>sarvam, sarva</i> alles, geheel (1184/3)
सुखम्	<i>sukham, sukha</i> geluk (1220/3)
विद्धि	<i>vidhi</i> weet; √ <i>vid</i> weten, kennen, leren (963/2) [<i>jñāne</i> (DP 25/1)]
सुदुःखनाशात्	<i>suduḥkhanāśāt</i> su-duḥkha-nāśāt vanwege de eliminatie van ellende; <i>suduḥka</i> zeer pijnlijk, erg onaangenaam (1224/3); <i>su</i> zeer (1219/3); <i>duḥkha</i> onplezierig, onaangenaam (483/2); <i>nāśāt, nāśa</i> verdwijning, vernietiging, verwijdering (538/1); √ <i>naś</i> verloren raken, vergaan (532/1) [<i>adarśane</i> (DP 30/1)]
सर्वम्	<i>sarvam, sarva</i> alles, geheel (1184/3)
च	<i>ca</i> en, bovendien (380/1)
सद्रूपमस्	<i>sadrūpam</i> sat-rūpa waarheid; <i>sat</i> waarheid (1134/2); √ <i>as</i> zijn, bestaan, leven [<i>bhuvi</i> (DP 25/1)]; <i>rūpam, rūpa</i> de aard van, in de vorm van, geeft nadruk (885/3); √ <i>rūp</i> formeren, vertegenwoordigen [<i>rūp-kriyāyām</i> (DP 49/2)]

असत्यनाशात्	<i>asatyanāśāt</i> a-satya-nāśa vanwege de eliminatie van onwaarheid; <i>asatya</i> onwaarheid (118/2); <i>a</i> voorvoegsel dat een ontkenning inhoudt of het tegenovergestelde weergeeft (1/1); <i>satya</i> waarheid (1135/3); √ <i>as</i> zijn, bestaan, leven [<i>bhuvi</i> (DP 25/1)]; <i>nāśa</i> verdwijning, vernietiging, verwijdering (538/1); √ <i>naś</i> verloren raken, vergaan (532/1) [<i>adarśane</i> (DP 30/1)]
चिद्रूपम्	<i>cidrūpam</i> cit-rūpa bewustzijn; <i>cit</i> bewustzijn (395/3); √ <i>cit</i> waarnemen, aandacht richten op [<i>sañjñāne</i> (DP 2/1)]; <i>rūpam</i> , <i>rūpa</i> de aard van, in de vorm van, geeft nadruk (885/3); √ <i>rūp</i> formeren, vertegenwoordigen (<i>rūp-kriyāyām</i> (DP 49/2)]
एव	<i>eva</i> alleen (232/2)
प्रतिभानयुक्तम्	<i>pratibhānayuktam</i> prati-bhāna-yukta geabsorbeerd in intelligentie; <i>pratibhāna</i> intelligentie (668/3); <i>prati</i> -√ <i>bhā</i> schijnen, in het licht komen (668/2); <i>prati</i> naar, naartoe (661/2); <i>bhāna</i> verschijning (751/1); √ <i>bhā</i> schijnen, verlichten, mooi zijn (750/3) [<i>dīptau</i> (DP 24/2)]; <i>yukta</i> verbonden, verenigd, vol van (853/2); √ <i>yuj</i> vastmaken, verbinden, arrangeren (853/2) [<i>yuge</i> (DP 37/1)]
तस्मात्	<i>tasmāt</i> daardoor; van <i>tad</i> dat (434/1)
अखण्डम्	<i>akhaṇḍam</i> , <i>akhaṇḍa</i> ongedeeld, geheel (4/1); <i>a</i> voorvoegsel dat een ontkenning inhoudt of het tegenovergestelde weergeeft (1/1); <i>khaṇḍa</i> gebroken (336/1); √ <i>khaṇḍ</i> breken, verdelen (335/3) [<i>bhedane</i> (DP 42/1)]
परमात्मरूपम्	<i>paramātmārūpam</i> parama-ātma-rūpa die van nature het hoogste zelf is; <i>parama</i> hoogste (588/1); √ <i>pr</i> leveren, beschermen, redden (645/1) [<i>pālana-pūraṇayoḥ</i> (DP 26/1)]; <i>ātmā</i> ātman het individuele Zelf (135/1); √ <i>at</i> onophoudelijk gaan, bewegen [<i>sātatya-gamane</i> (DP 2/1)]; <i>rūpam</i> , <i>rūpa</i> vorm, verschijning (885/3); √ <i>rūp</i> formeren, vertegenwoordigen (885/3) [<i>rūpa-kriyāyām</i> (DP 49/2)]

Weet dat alles geluk (*sukha*)²⁵ is door voorbij te gaan aan ellende (*duḥkha*) en dat alles waarheid (*sat*) is door voorbij te gaan aan onwaarheid. Er is enkel bewustzijn (*cit*), vol van intelligentie. Daarom is de natuur van het opperste Zelf (*paramātman*) zonder delen²⁶.

²⁵ Het woord '*sukha*' ('geluk') wordt hier als het tegenovergestelde gebruikt van '*duḥkha*' ('ellende'). '*kha*' betekent 'ruimte', en dus betekent '*sukha*' letterlijk 'een goede ruimte' en '*duḥkha*' een 'slechte ruimte'.

²⁶ Zoals dit vers duidelijk maakt heeft de natuur van het Zelf - zijnde waarheid (*sat*), bewustzijn (*cit*) en geluk (*ānanda*) - op geen enkele manier delen, want het zijn eenvoudigweg drie manieren waarop het Zelf wordt gekend.

चिदेव देहस्तु चिदेव लोकाश् चिदेव भूतानि चिदिन्द्रियाणि ।
कर्ता चिदन्तःकरणं चिदेव चिदेव सत्यं परमार्थरूपम् ॥ १९ ॥

चित् । एव । देहः । तु । चित् । एव । लोकाः । चित् । एव ।
भूतानि । चित् । इन्द्रियाणि । कर्ता । चित् । उन्तःकरणम् । चित् ।
एव । चित् । एव । सत्यम् । परमार्थरूपम् ॥ १९ ॥

*cideva dehastu cideva lokāś cideva bhūtāni cidindriyāṇi;
kartā cidantaḥkaraṇaṃ cideva cideva satyaṃ paramārtharūpam.(19)*

चित्	<i>cit</i> bewustzijn (395/3); √ <i>cit</i> waarnemen, aandacht richten op (395/2) [<i>sañjñāne</i> (DP 2/1)]
एव	<i>eva</i> waarlijk, alleen, precies zo (232/2)
देहः	<i>dehaḥ, deha</i> het lichaam (496/3); √ <i>dih</i> zalven, smeren, bedekken (480/2) [<i>upacaye</i> (DP 23/1)]
तु	<i>tu</i> maar, echter, en (449/3)
चित्	<i>cit</i> bewustzijn (395/3); √ <i>cit</i> waarnemen, aandacht richten op (395/2) [<i>sañjñāne</i> (DP 2/1)]
एव	<i>eva</i> waarlijk, alleen, precies zo (232/2)
लोकाः	<i>lokāḥ</i> de werelden; <i>loka</i> wereld (906/1); √ <i>lok</i> zien, waarnemen, herkennen (906/1) [<i>darśane</i> (DP 3/1)]
चित्	<i>cit</i> bewustzijn (395/3); √ <i>cit</i> waarnemen, aandacht richten op (395/2) [<i>sañjñāne</i> (DP 2/1)]
एव	<i>eva</i> waarlijk, alleen, precies zo (232/2)
भूतानि	<i>bhūtāni</i> levende wezens; <i>bhūta</i> levend wezen (761/3); √ <i>bhū</i> worden, zijn, oprijzen (760/1) [<i>sattāyām</i> (DP 1/1)]
चित्	<i>cit</i> bewustzijn (395/3); √ <i>cit</i> waarnemen, aandacht richten op (395/2) [<i>sañjñāne</i> (DP 2/1)]
इन्द्रियाणि	<i>indriyāṇi</i> zintuigen; <i>indriya</i> behorend tot de god Indra, macht, orgaan van kennis of handeling, zintuig (167/2); <i>indra</i> Heer der goden (166/1)

कर्ता	<i>kartā</i> de doener, van <i>karṭr</i> doener of agent (257/3); √ <i>kr</i> doen, maken uitvoeren (300/3) [<i>karāṇe</i> (DP 38/2)]
एव	<i>eva</i> waarlijk, alleen, precies zo (232/2)
उन्तःकरणम्	<i>antahkaraṇam</i> antah-karaṇa het innerlijke orgaan (43/1); <i>antah</i> = <i>antar</i> innerlijk (43/2); <i>karaṇa</i> instrument (254/1); √ <i>kr</i> doen, maken uitvoeren (300/3) [<i>karāṇe</i> (DP 38/2)]
चित्	<i>cit</i> bewustzijn (395/3); √ <i>cit</i> waarnemen, aandacht richten op (395/2) [<i>saññāne</i> (DP 2/1)]
एव	<i>eva</i> waarlijk, alleen, precies zo (232/2)
सत्यम्	<i>satyam, satya</i> waarheid, realiteit (1135/3); √ <i>as</i> zijn, bestaan, leven (117/1) [<i>bhuvi</i> (DP 25/1)]
परमार्थरूपम्	<i>paramātharūpam</i> parama-artha-rūpa het hoogste doel; <i>paramārtha</i> hoogste of volledige waarheid (588/3); <i>parama</i> hoogste (588/1); <i>artha</i> doel (90/2); √ <i>arth</i> wensen, verlangen, verzoeken (90/2) [<i>upa-yācñāyām</i> (DP 48/2)]; <i>rūpam, rūpa</i> vorm, verschijning (885/3); √ <i>rūp</i> formeren, vertegenwoordigen (885/3) [<i>rūpa-kriyāyām</i> (DP 49/2)]

Het lichaam is enkel bewustzijn, de werelden zijn enkel bewustzijn, levende wezens (*bhūta*)²⁷ zijn enkel bewustzijn, de zintuigen (*indriya*)²⁸ zijn enkel bewustzijn, de doener (*karṭr*) is enkel bewustzijn, het innerlijk instrument (*antahkaraṇa*) is enkel bewustzijn, waarheid (*satya*) is enkel bewustzijn en van nature het hoogste doel²⁹.

²⁷ 'Bhūta' betekent letterlijk 'dat wat is geworden', en kan dus betrekking hebben op ieder wezen, maar kan ook worden geïnterpreteerd als 'element'.

²⁸ Er zijn naar verluidt elf zintuigen (*indriya*). Deze bestaan uit de vijf organen van zintuiglijke perceptie (te weten het oor, de huid, het oog, de tong en neus) en ook de vijf organen van actie (te weten het strottenhoofd, handen, voeten, anus en het orgaan van voortplanting). Alle tien worden bestuurd door de geest (*manas*), vaak beschouwd als het elfde orgaan.

²⁹ Het hoogste doel is naar verluidt bevrijding (*mokṣa*). Volgens de traditie zijn er drie minder belangrijke menselijke doelen - plicht (*dharma*), rijkdom (*artha*) en plezier (*kāma*) in volgorde van prioriteit. Het streven naar plezier (*kāma*) zou minder belangrijk zijn dan het streven naar rijkdom (*artha*). Het streven naar zowel plezier als rijkdom wordt het beste gestuurd door plicht (*dharma*), en alle drie (plezier, rijkdom en plicht) zijn het beste als ze dienstbaar zijn aan het doel van bevrijding (*mokṣa*).

न मे बन्धो न मे मुक्तिर्न मे शास्त्रं न मे गुरुः ।

मायामात्रविलासो हि मायातीतोऽहमद्वयः ॥ २० ॥

न । मे । बन्धः । न । मे । मुक्तिः । न । मे । शास्त्रम् । न । मे ।
गुरुः ।

मायामात्रविलासः । हि । मायातीतः । अहम । अद्वयः ॥ २० ॥

*na me bandho na me muktirna me śāstram na me guruḥ;
māyāmātravilāso hi māyātīto'hamadvayaḥ.(20)*

न	<i>na</i> niet, noch, geen (523/1)
मे	<i>me</i> van mij; van <i>asmad</i> (123/2)
बन्धः	<i>bandhaḥ, bandha</i> gebonden, band, binding (720/3); <i>√bandh</i> binden, ketenen (720/1) [<i>bandhane</i> (DP 40/1)]
न	<i>na</i> niet, noch, geen (523/1)
मे	<i>me</i> van mij; van <i>asmad</i> (123/2)
मुक्तिः	<i>muktiḥ, mukti</i> bevrijding (821/2); <i>√muc</i> loslaten, bevrijden (820/3) [<i>mocane</i> (DP 36/2)]
न	<i>na</i> niet, noch, geen (523/1)
मे	<i>me</i> van mij; van <i>asmad</i> (123/2)
शास्त्रम्	<i>śāstram, śāstra</i> instructie, leer, geschriften (1069/1); <i>√śās</i> onderwijzen, instrueren, informeren (1068/3) [<i>anuśiṣṭau</i> (DP 25/2)]
न	<i>na</i> niet, noch, geen (523/1)
मे	<i>me</i> van mij; van <i>asmad</i> (123/2)
गुरुः	<i>guruḥ, guru</i> leraar (359/2)

मायामात्रविलासः	<i>māyāmātravilāsaḥ</i> māyā-mātra-vilāsa een spel van enkel illusie; <i>māyā</i> illusie (811/1); √ <i>mā</i> meten, markeren (804/2) [<i>māne</i> (DP 29/1)]; <i>mātra</i> maat, duur, kwantiteit (804/2); - <i>mātra</i> enkel (804/3); √ <i>mā</i> meten, markeren (804/2) [<i>māne</i> (DP 29/1)]; <i>vilāsa</i> spel (985/1); <i>vi-√las</i> spelen (985/1); <i>vi</i> apart, weg van, zonder; geeft uitbreiding aan (949/3); √ <i>las</i> schijnen, stralen, klinken (899/1) [<i>śleṣaṇa-krīḍāyoḥ</i> DP 15/1]]
हि	<i>hi</i> want, omdat (1297/3)
मायातीतः	<i>māyātītaḥ</i> māyā-ati-itah voorbij illusie gegaan zijnde; <i>māyā</i> illusie (811/1); √ <i>mā</i> meten, markeren (804/2) [<i>māne</i> (DP 29/1)]; <i>ati</i> voorbij (16/2); <i>itaḥ, ita</i> gegaan (163/3); √ <i>ī</i> voortgaan in een bepaalde staat (163/3) [<i>gatau</i> (DP 24/2)]
अहम्	<i>aham</i> ik (124/2)
अद्वयः	<i>advayaḥ</i> a-dvaya zonder een tweede, niet dual (19/2); <i>a</i> voorvoegsel dat ontkenning inhoudt of het tegenovergestelde weergeeft (1/1); <i>dvaya</i> tweevoudig, dual (503/2)

Ik ben niet gebonden, noch ben ik bevrijd; ik heb geen leer (*śāstra*), noch heb ik een leraar (*guru*)³⁰. Want zij zijn enkel het spel van illusie (*māyā*)³¹. Ik ben voorbij illusie (*māyā*), non-dual (*advaya*).

³⁰ In andere werken die toegeschreven zijn aan Śaṅkara wordt in de praktijk de aanwezigheid van een leraar erkend – en wordt zeker eerbied voor de leraar aanbevolen. Zie het ‘Onderricht in de Werkelijkheid’ (*Tattvopadeśa*), de verzen 84 tot en met 87.

³¹ Het woord ‘*māyā*’ wordt afgeleid van de wortel ‘*mā*’ [uitmeten, verdelen; vormen, vorm, bouwen, maken; tonen, uitstellen, tentoonstellen (zie Monier Williams)] en wordt naar gelang de context vertaald als ‘kunst, wijsheid, buitengewone of bovennatuurlijke kracht (alleen in de vroegere geschriften); illusie, onwerkelijkheid, misleiding, bedrog, truc, magie, een onwerkelijke of illusoire verbeelding, fantoom, spookachtig’.

राज्यं करोतु विज्ञानी भिक्षामटतु निर्भयः ।
दोषैर्न लिप्यते शुद्धः पद्मपत्रमिवाम्भसा ॥ २१ ॥

राज्यम् । करोतु । विज्ञानी । भिक्षाम् । अटतु । निर्भयः ।
दोषैः । न । लिप्यते । शुद्धः । पद्मपत्रम् । इव । अम्भसा ॥ २१ ॥

*rājyaṃ karotu vijñānī bhikṣām aṭatu nirbhayaḥ;
dosairna lipyate śuddhaḥ padmapatramivāmbhasā.(21)*

राज्यम्	<i>rājyaṃ, rājya</i> koninkrijk (875/1); $\sqrt{rāj}$ regeren, heersen, verlichten (872/3) [<i>dīptau</i> (DP 17/2)]
करोतु	<i>karotu</i> moge hij doen, hij moge doen; \sqrt{kr} doen, maken, uitvoeren (300/3) [<i>karāṇe</i> (DP 38/2)]
विज्ञानी	<i>vijñānī, vijñānin</i> iemand die kennis heeft (961/2); <i>vi-$\sqrt{vñā}$</i> onderscheiden, observeren, onderzoeken (961/1); <i>vi</i> apart, weg van, zonder, geeft uitbreiding aan (949/3); $\sqrt{vñā}$ kennen, waarnemen, onderzoeken (425/2) [<i>avabodhane</i> (DP 40/1)]
भिक्षाम्	<i>bhikṣām, bhikṣā</i> bedelen (756/2); $\sqrt{bhikṣ}$ wensen, verlangen (756/2) [<i>bhikṣāyām-alābhelābhe ca</i> (DP 13/1)]
अटतु	<i>aṭatu</i> hij moge rondzwerven, moge hij rondzwerven; $\sqrt{aṭ}$ dwalen, zwerven (11/2) [<i>gatau</i> (DP7/1)]
निर्भयः	<i>nirbhayaḥ</i> nir-bhaya zonder vrees (541/2); <i>nir=niḥ</i> zonder, buiten, vrij van (538/3); <i>bhayaṃ, bhaya</i> vrees (747/1); $\sqrt{bhī}$ vrezen, bang zijn (758/1) [<i>bhaye</i> (DP 26/1)]
दोषैः	<i>dosaiḥ</i> door fouten; <i>doṣa</i> fout, tekortkoming, nadeel (498/2); $\sqrt{duṣ}$ corrupt worden, omkomen, zondigen (488/3) [<i>vaikṛtye</i> (DP 30/1)]
न	<i>na</i> niet, noch, geen (523/1)
लिप्यते	<i>lipyate</i> het wordt gehecht; \sqrt{lip} hechten aan, bevuilen (902/2) [<i>upadehe</i> (DP 36/2)]

शुद्धः	<i>śuddhaḥ</i> een zuiver persoon; <i>śuddha</i> zuiver, helder, smetteloos (1082/1); $\sqrt{\text{śudh}}=\text{śundh}$ zuiveren, schoon zijn (1082/1) [<i>śuddhau</i> (DP 2/2)]
पद्मपत्रम्	<i>padmapatram</i> padma-patra (= <i>padma-patram</i> (584/3)) lotusblad; <i>padma</i> lotus (584/2); <i>patram</i> = <i>pattram</i> vleugel, blad (581/2)
इव	<i>iva</i> als, zoals (168/3)
अम्भसा	<i>ambhasā</i> door water; <i>ambhas</i> water (84/1)

Iemand die vrij van angst en zuiver is en die ware kennis (*vijñāna*)³² bezit, kan een koninkrijk besturen of aalmoezen vragen, maar wordt niet aangetast door tekortkomingen (*doṣa*)³³, net als een lotusblad niet natgemaakt wordt door water³⁴.

³² Het woord '*vijñāna*' impliceert kennis in de praktijk. Het voorvoegsel '*vi*' suggereert uitbreiding, hetgeen hier laat zien dat kennis grondig is en in de praktijk noodzakelijkerwijs vrucht zal dragen.

³³ Het woord '*doṣa*' heeft een aantal betekenissen, waaronder ondeugd, tekort, gebrek, ongemak, nadeel, verdorvenheid, slechtheid, zondigheid, schuld, misdaad, schade, benadeling, slecht gevolg en ziekte.

³⁴ Dezelfde analogie is te vinden in *Bhagavad Gītā* (hoofdstuk 5, vers 10), die de onthechting van de wijzen aangeeft.

पुण्यानि पापकर्माणि स्वप्नगानि न जाग्रति ।
एवं जाग्रत्पुण्यपापकर्माणि न हि मे प्रभोः ॥ २२ ॥

पुण्यानि । पापकर्माणि । स्वप्नगानि । न । जाग्रति ।
एवम् । जाग्रत्पुण्यपापकर्माणि । न । हि । मे । प्रभोः ॥ २२ ॥

punyaṇi pāpakarmāṇi svapnagāni na jāgrati;
evam jāgratpūnyapāpakarmāṇi na hi me prabhoḥ.(22)

पुण्यानि	<i>punyaṇi, puṇya</i> gunstig, goed (632/1); √ <i>puṇ</i> eerbiedig zijn (631/3) [<i>karmaṇi śubhe</i> (DP 34/1)]
पापकर्माणि	<i>pāpakarmāṇi</i> pāpa-karmāṇi slechte handelingen; <i>pāpa</i> slecht, laag (618/2); <i>karman</i> handeling, actie (258/2); √ <i>kr</i> doen, maken, uitvoeren (300/3) [<i>kaṇe</i> (DP 38/2)]
स्वप्नगानि	<i>svapnagāni</i> svapna-gāni die bewegen in de droom; <i>svapna</i> slaap, droom (1280/3); √ <i>svap</i> slapen, liggen, (1280/2) [<i>śaye</i> (DP 25/1)]; √ <i>gam</i> gaan, bewegen (346/3) [<i>gatau</i> (DP 21/2)]
न	<i>na</i> niet, noch, geen (523/1)
जाग्रति	<i>jāgrati</i> in de wakende staat (417/1); √ <i>jāgr</i> waakzaam zijn, ontwaken (417/1) [<i>nidrā-kṣaye</i> (DP 25/1)]
एवम्	<i>evam</i> zo, op deze manier (232/2)
जाग्रत्पुण्यपापकर्माणि	<i>jāgratpūnyapāpakarmāṇi</i> jāgrat-puṇya-pāpa-karmāṇi goede en slechte handelingen in de wakende staat; <i>jāgrat</i> wakend, wakende staat (417/1); √ <i>jāgr</i> waakzaam zijn, ontwaken (417/1) [<i>nidrā-kṣaye</i> (DP 25/1)]; <i>puṇya</i> gunstig, goed (632/1); √ <i>puṇ</i> eerbiedig handelen, (631/3) [<i>karmaṇi śubhe</i> (DP 34/1)]; <i>pāpa</i> slecht, laag (618/2); <i>karman</i> handeling, actie (258/2); √ <i>kr</i> doen, maken, uitvoeren (300/3) [<i>kaṇe</i> (DP 38/2)]
न	<i>na</i> niet, noch, geen (523/1)
हि	<i>hi</i> want, omdat (1297/3)
मे	<i>me</i> van mij; van <i>asmad</i> (123/2)

प्रभोः *prabhoḥ* prabhu koning, soeverein (684/3); *pra-√bhū* overstijgen, verschijnen (684/2); *pra* voor, voort (652/2); *√bhū* worden, zijn (760/1) [*sattāyām* (DP 1/1)]

Goede (*punya*) en slechte (*pāpa*) handelingen die tijdens een droom worden uitgevoerd, beïnvloeden de wakende staat niet. Evenzo beïnvloeden goede en slechte handelingen van de wakende staat Mij niet, want Ik ben Soeverein (*prabhu*)³⁵.

³⁵ Hier is Soeverein (*prabhu*) synoniem met ‘Het Absolute’ (*brahman*).

कायः करोतु कर्माणि वृथा वागुच्यतामिह ।

राज्यं ध्यायतु वा बुद्धिः पूर्णस्य मम का क्षतिः ॥ २३ ॥

कायः । करोतु । कर्माणि । वृथा । वाक् । उच्यताम् । इह ।

राज्यम् । ध्यायतु । वा । बुद्धिः । पूर्णस्य । मम । का । क्षतिः ॥ २३ ॥

kāyah karotu karmāṇi vṛthā vāgucyatāmiha;

rājyaṃ dhyāyatu vā buddhiḥ pūrṇasya mama kā kṣatiḥ.(23)

कायः	<i>kāyah, kāya</i> lichaam (274/1); √ <i>ci</i> ordenen, ophopen, verzamelen (394/2) [<i>cayane</i> (DP 32/1, 43/1)]
करोतु	<i>karotu</i> moge hij doen, hij moge doen; √ <i>kr</i> doen, maken, uitvoeren (300/3) [<i>karane</i> (DP 38/2)]
कर्माणि	<i>karmāṇi</i> handelingen, daden; <i>karman</i> handeling, daad (258/2); √ <i>kr</i> doen, maken, uitvoeren (300/2) [<i>karane</i> (DP 38/2)]
वृथा	<i>vṛthā</i> tevergeefs, ijdel, vruchteloos, zinloos (1007/3)
वाक्	<i>vāk = vāc</i> spraak, spreken (936/1); √ <i>vac</i> spreken, zeggen, verklaren (912/1) [<i>paribhāṣaṇe</i> (DP 24/2-47/2)]
उच्यताम्	<i>ucyatām</i> laat het gesproken worden; √ <i>vac</i> spreken, zeggen, verklaren (912/1) [<i>paribhāṣaṇe</i> (DP 24/2-47/2)]
इह	<i>iha</i> hier, in deze wereld (169/3)
राज्यम्	<i>rājyam, rājya</i> koninkrijk (875/1); √ <i>rāj</i> regeren, heersen, verlichten (872/3) [<i>dīptau</i> (DP 17/2)]
ध्यायतु	<i>dhyāyatu</i> moge hij overdenken; √ <i>dhyai/dhyā</i> denken aan, verbeelden, overdenken (521/1) [<i>cintāyām</i> (DP 20/1)]
वा	<i>vā</i> of (934/2)
बुद्धिः	<i>buddhiḥ, buddhi</i> het intellect (733/3); √ <i>budh</i> leren, ontwaken, observeren, weten (733/1) [<i>bodhane</i> (DP 19/1)]
पूर्णस्य	<i>pūrṇasya</i> van wat vol is; <i>pūrṇa</i> volledig (642/1); √ <i>pṛ</i> vullen, opblazen, voeden (648/1) [<i>pālana-pūraṇayoḥ</i> (DP 26/1)];

मम	<i>mama</i> van mij; van <i>asmad</i> ik (123/2)
का	<i>kā?</i> wat voor een? van <i>kaḥ</i> wie, welke, wat (240/2)
क्षतिः	<i>kṣatiḥ, kṣati</i> verwonding, verlies; $\sqrt{kṣan} = kṣaṇ$ verwonden, doden (324/3, 325/3) [<i>hiṃsāyām</i> (DP 38/1)]

Laat in deze wereld het lichaam vruchteloos handelen, spraak zinloos geuit worden, of de geest (*buddhi*) het koningschap overwegen. Welke schade zou Ik, die compleet (*pūrṇa*)³⁶ ben, kunnen lijden?

³⁶ *Bṛhadāraṇyaka Upaniṣad* 5:1:1, waarvan de filosofie in dit vers wordt weerspiegeld, gebruikt het woord 'volmaakt' (*pūrṇa*) herhaaldelijk: 'Dat is volmaakt. Dit is volmaakt. Volmaakt komt van volmaakt. Trek volmaakt af van volmaakt, wat overblijft is volmaakt.'

प्राणाश्चरन्तु तद्धर्मैः कामैर्वा हन्यतां मनः ।

आनन्दामृतपूर्णस्य मम दुःखं कथं भवेत् ॥ २४ ॥

प्राणाः । चरन्तु । तद्धर्मैः । कामैः । वा । हन्यताम् । मनः ।

आनन्दामृतपूर्णस्य । मम । दुःखम् । कथम् । भवेत् ॥ २४ ॥

*prāṇāścarantu taddharmaīḥ kāmairvā hanyatām manaḥ;
ānandāmṛtapūrṇasya mama duḥkhaṁ kathaṁ bhavet.(24)*

प्राणाः	<i>prāṇāḥ, prāṇa</i> adem, leven (705/1); <i>pra-√an</i> (705/1); <i>pra</i> voor, voort (652/2); <i>√an</i> ademhalen, leven (24/1) [<i>prāṇane</i> (DP 25/1)]
चरन्तु	<i>carantu</i> moge zij gaan, moge zij bewegen; <i>√car</i> gaan, bewegen (389/1) [<i>gatyarthāḥ bhakṣaṇe ca</i> (DP 12/1)]
तद्धर्मैः	<i>taddharmaīḥ</i> tat-darmaīḥ volgens hun plicht; <i>tad</i> dat, die, hij (434/1); <i>dharma</i> deugd, ordening, wet, plicht (510/3); <i>√dhr</i> dragen, onderhouden, bezitten (519/1) [<i>dhāraṇe</i> (DP 20/1)]
कामैः	<i>kāmaiḥ</i> door wensen; <i>kāma</i> wens, verlangen (271/3); <i>√kam</i> wensen, verlangen (252/1) [<i>kāntau</i> (DP 10/1)]
वा	<i>vā</i> of, noch (934/2)
हन्यताम्	<i>hanyatām</i> moge hij worden neergeslagen; <i>√han</i> slaan, doden, hameren (1287/2) [<i>hiṃsā-gatyoh</i> (DP 23/1)]
मनः	<i>manaḥ, manas</i> geest, intellect (783/3); <i>√man</i> denken, geloven, verbeelden (783/1) [<i>avabodhane</i> (DP 38/2)]

आनन्दामृतपूर्णस्य	<i>ānandāmṛtapūrṇasya</i> ānanda-amṛta-pūrṇa; <i>ānanda</i> geluk, vreugde (139/3); <i>ā-√nand</i> zich verheugen, genieten (139/3); <i>ā</i> bij, naar, dichtbij; maakt de handeling volledig (126/1); <i>√nand</i> genieten, verheugen, tevreden zijn (526/2) [<i>samṛddhau</i> (DP 2/2)]; <i>amṛta</i> a-mṛta onsterfelijk, nectar (82/2); <i>a</i> voorvoegsel dat ontkenning inhoudt of het tegenovergestelde weergeeft (1/1); <i>mṛta</i> dood, overleden (827/2); <i>√mṛ</i> sterven, omkomen (827/2) [<i>prāṇatyāge</i> (DP 35/2)]; <i>pūrṇa</i> vol van, geheel vervuld van (642/1); <i>√pṛ</i> vullen, voeden (648/1) [<i>pālana-pūranayoh</i> (DP 26/1)]
मम	<i>mama</i> van mij, mijn; van <i>asmad</i> (123/2)
दुःकम्	<i>duḥkham, duḥka</i> pijn, ellende (483/2)
कथम्	<i>katham</i> op welke manier, hoe? (247/2)
भवेत्	<i>bhavet</i> hij moge worden; <i>√bhū</i> worden, zijn (760/1) [<i>sattāyām</i> (DP 1/1)]

Laat het leven zich in deugd (*dharma*) ontwikkelen of de geest door wensen (*kāma*) ten onder gaan. Hoe kan ik echter, vervuld van de nectar (*amṛta*) van gelukzaligheid (*ānanda*)³⁷, ellende ondergaan?

³⁷ Vervuld van de nectar van gelukzaligheid is een vertaling van de samenstelling ‘*ānandāmṛtapūrṇa*’. Deze samenstelling accentueert diverse belangrijke aspecten van de leer over het Zelf (*ātman*) of het Absolute (*brahman*); het is vol (*pūrṇa*); het is onsterfelijk (*amṛta*), overstijgt de cyclus van geboorte en dood; zijn natuur is gelukzaligheid (*ānanda*), die verwijst naar de triade Zijn (*sat*), Bewustzijn (*cit*) en Gelukzaligheid (*ānanda*).

आनन्दाम्बुधिमग्नोऽसौ देही तत्र न दृश्यते ।

लवणं जलमध्यस्थं यथा तत्र लयं गतम् ॥ २५ ॥

आनन्दाम्बुधिमग्नः । असौ । देही । तत्र । न । दृश्यते ।

लवणम् । जलमध्यस्थम् । यथा । तत्र । लयम् । गतम् ॥ २५ ॥

ānandāmbudhimagno'sau dehī tatra na drśyate;
lavaṇam jalamadhyastham yathā tatra layam gatam.(25)

आनन्दाम्बुधिमग्नः *ānandāmbudhimagnaḥ* ānanda-ambudhi-magna ondergedompeld in de oceaan van gelukzaligheid; *ānanda* geluk (139/3); *ā-√nand* zich verheugen (139/3); *ā* bij, naar, dichtbij; maakt de handeling volledig (126/1); *√nand* genieten, verheugen, tevreden zijn (526/2) [*samṛddhau* (DP 2/2)]; *ambudhi* de oceaan (83/3); *magna* verzonken in, ondergedompeld (773/2); *√majj* zinken, naar de hel gaan, vergaan (773/2) [*śuddhau* (DP -)]

असौ *asau*, van *adas* dat, een zekere, dus, zo er (18/1)

देही *dehī, dehin* dat wat een lichaam heeft, de belichaamde ziel (497/1); *√dih* zalven, smeren, bedekken (480/2) [*upacaye* (DP 23/1)]

तत्र *tatra* daar, op die plaats, in dat geval, onder die omstandigheden, daardoor, dan, daarom (433/2)

न *na* niet, noch, geen (523/1)

दृश्यते *drśyate* het wordt gezien; *√drś* zien, kijken, zichtbaar worden (491/1) [*prekṣane* (DP 22/1)]

लवणम् *lavaṇam, lavaṇa* zout (898/3)

जलमध्यस्थम् *jalamadhyastham* jala-madhya-stha midden in water verblijvend, opgelost; *jalam, jala* water (414/2); *madhyastha* in het midden zijnd (782/1); *madhya* midden, in het midden, centraal, neutraal (781/3); *√sthā* staan, positioneren (1262/2) [*gati-nivṛttau* (DP 20/2)]

यथा *yathā* zoals (841/2)

तत्र

tatra daar, op die plaats, in dat geval, onder die omstandigheden, daardoor, dan, daarom (433/2)

लयम् गतम्

layam gatam het wordt opgelost, verdwijnt; *layam*√*gam* oplossen, verdwijnen (903/1); *laya* de handeling van plakken, versmelten, oplossen (903/2); √*lī* kleven, verkrijgen, smelten (903/2) [*śleṣaṇe* (DP 93/2, 28/2)]; √*gam* gaan, bewegen (346/3) [*gatau* (DP 21/2)]

Net zoals zout, ondergedompeld in water, oplost, zo is de belichaamde ziel (*dehin*) verzonken in de oceaan van geluk, niet zichtbaar.³⁸

³⁸ Zie *Chāndogya Upaniṣad* (6: 3:1-3), waar het Zelf (*ātman*) wordt vergeleken met zout dat, als het is opgelost in water, nog steeds kan worden geproefd in elk slokje water. De nadruk ligt eerder op het doordringen dan op het verdwijnen. In dit vers is het de belichaamde ziel (*dehin*) die is ondergedompeld - in gelukzaligheid, in plaats van in water.

इन्द्रियाणि मनः प्राणा अहंकारः परस्परम् ।
जाड्यसंगतिमुत्सृज्य मग्ना मयि चिदर्णवे ॥ २६ ॥

इन्द्रियाणि । मनः । प्राणाः । अहंकारः । परस्परम् ।
जाड्यसंगतिम् । उत्सृज्य । मग्नाः । मयि । चिदर्णवे ॥ २६ ॥

*indriyāṇi manaḥ prāṇā ahaṁkāraḥ parasparam;
jādyasamgatim utsrjya magnā mayi cidarṇave.(26)*

इन्द्रियाणि	<i>indriyāṇi, indriya</i> zintuig, kracht (167/2)
मनः	<i>manaḥ, manas</i> geest, intellect (783/3); √ <i>man</i> denken, geloven (783/1) [<i>avabodhane</i> (DP 38/2)]
प्राणाः	<i>prāṇāḥ prāṇa</i> adem, leven (705/1); <i>pra-√an</i> <i>pra</i> voor, voort (652/2); √ <i>an</i> ademhalen, leven (24/1) [<i>prāṇane</i> (DP 25/1)]
अहंकारः	<i>ahaṁkāraḥ, ahaṁkāra</i> eigen zelf, individu (124/2); <i>aham</i> van <i>asmad</i> ik, wij (124/2); √ <i>kr</i> doen, maken, uitvoeren (300/3) [<i>karāṇe</i> (DP 38/2)]
जाड्यसंगतिम्	<i>jādyasamgatim</i> jāḍya-samgati verbinding met inertie; <i>jāḍya</i> koude, stijfheid (417/2); <i>samgatim</i> verbinding, samenkomst (1128/2); <i>sam-√gam</i> ontmoeten, samenkomen (1128/2); <i>sam</i> samen met (1152/1); √ <i>gam</i> gaan, bewegen (346/3) [<i>gatau</i> (DP 21/2)];
उत्सृज्य	<i>utsrjya</i> losgelaten hebbend; <i>ut-√srj</i> loslaten, bevrijden (182/2); <i>ud</i> opwaarts, boven (183/1); √ <i>srj</i> laten gaan, uitstoten (1245/1) [<i>visarge</i> (DP 30/1-36/1)]
परस्परम्	<i>parasparam</i> wederzijds, elkaar (589/1)
मग्नाः	<i>magnāḥ, magna</i> verzonken, ondergedompeld (773/2); √ <i>majj</i> zinken, ondergaan, ruïneren (773/2) [<i>śuddhau</i> (DP -)]
मयि	<i>mayi</i> in Mij van <i>asmad</i> ik, wij (123/2)

चिदर्णवे

cidarṇave cit-arṇave in de oceaan van bewustzijn; *cit* zuivere gedachte, geest, kennis (395/3); √*cit* waarnemen, aandacht richten op (395/2) [*sañjñāne* (DP 2/1)]; *arṇava* zee, oceaan (90/2)

De zintuigen (*indriya*), geest (*manas*), levensadem (*prāṇa*) en de eigen persoon (*ahaṃkāraḥ*) hebben elkaar losgelaten³⁹ in de verbinding met het inerte (*jāḍya*)⁴⁰ en zijn in Mij, de oceaan van bewustzijn (*cit*), opgelost.

³⁹ Dit is vergelijkbaar met *pratyāhāra* (zie Patañjali's *Yoga Sūtras* 2:54), dat is het stadium in meditatie wanneer de zintuigen (*indriya*) van perceptie en actie niet in contact komen met hun objecten, zowel mentaal als fysiek. Dit opent de weg voor de laatste fasen van meditatie.

⁴⁰ In de *advaita* filosofie onderscheidt het inerte (*jāḍya*) zich van het bewustzijn (*cetana*). Dit vers staat positief tegenover persoonlijkheid – dat het moet worden gebruikt in dienst van de vrijheid. Deze gezuiverde persoonlijkheid wordt vaak *sadahaṅkāra* genoemd, in tegenstelling tot *asadahaṅkāra*, die vrijheid in de weg staat.

आत्मानमञ्जसा वेदि त्वज्ञानं प्रपलायितम् ।
कर्तृत्वमद्य मे नष्टं कर्तव्यं वापि न क्वचित् ॥२७॥

आत्मानम् । अञ्जसा । वेदि । तु । अज्ञानम् । प्रपलायितम् ।
कर्तृत्वम् । अद्य । मे । नष्टम् । कर्तव्यम् । वा । अपि । न । क्वचित्
॥ २७ ॥

ātmānamañjasā vedmi tvajñānaṃ prapalāyitam;
karṭṛtvamadya me naṣṭaṃ kartavyaṃ vāpi na kvacit.(27)

आत्मानम्	<i>ātmānam, ātman</i> Ātman, het individuele Zelf (135/1); \sqrt{at} rennen, voortdurend lopen (12/1) [<i>sātatyagamane</i> (DP 2/1)]
अञ्जसा	<i>añjasā</i> werkelijk, waarlijk (11/1)
वेदि	<i>vedmi</i> ik ken; \sqrt{vid} weten, kennen, leren (963/2) [<i>jñāne</i> (DP 25/1)]
तु	<i>tu</i> maar, echter (449/3)
अज्ञानम्	<i>ajñānam</i> a-jñāna onwetendheid (10/3); a- $\sqrt{jñā}$ niet kennen; a voorvoegsel dat ontkenning inhoudt of het tegenovergestelde weergeeft (1/1); $\sqrt{jñā}$ kennen, waarnemen, onderzoeken (425/2) [<i>avabodhane</i> (DP 40/1)]
प्रपलायितम्	<i>prapalāyitam, prapalāyita</i> weggelopen, ontvlucht (682/2); <i>pra-palāy</i> (<i>palā</i> = <i>parā</i> en \sqrt{ay} = \sqrt{i}) weglopen, ontvluchten (682/2); <i>pra</i> voor, voort (652/2); <i>parā</i> weg, vanaf, langs (589/2); \sqrt{i} gaan, lopen, bereiken (163/3) [<i>gatau</i> (DP 24/2)]
कर्तृत्वम्	<i>karṭṛtvam, karṭṛtva</i> daderschap (258/1); <i>karṭṛ</i> het subject, de agent, de doener (257/3); \sqrt{kr} doen, maken (300/3) [<i>karāṇe</i> (DP 38/2)]
अद्य	<i>adya</i> vandaag, nu (19/1)
मे	<i>me</i> van mij, van <i>asmad</i> (123/2)

नष्टम्	<i>naṣtam, naṣta</i> verloren, verdwenen (532/1); $\sqrt{naś}$ verdwijnen, oplossen (532/1) [<i>adarśane</i> (DP 30/1)]
कर्तव्यम्	<i>kartavyam, kartavya</i> gedaan moet worden; \sqrt{kr} doen, maken (300/3) [<i>karāṇe</i> (DP 38/2)]
वा	<i>vā</i> of, noch (934/2)
अपि	<i>api</i> ook, zelfs (55/1)
न	<i>na</i> niet, noch, geen (523/1)
क्वचित्	<i>kvacit = kutracit</i> ergens (290/2)

Ik ken waarlijk het Zelf. Onwetendheid is volledig opgelost. Nu is iedere vorm van ouderschap verdwenen, noch hoeft er ergens gehandeld te worden.

चिदमृतसुखराशौ चित्तफेनं विलीनं क्षयमधिगत एव वृत्तिचञ्चत्तरङ्गः ।
 स्तिमितसुखसमुद्रो निर्विचेष्टः सुपूर्णः कथमिह मम दुःखं
 सर्वदैकोऽहमस्मि ॥ २८ ॥

चिदमृतसुखराशौ । चित्तफेनम् । विलीनम् । क्षयम् । अधिगतः । एव ।
 वृत्तिचञ्चत्तरङ्गः ।
 स्तिमितसुखसमुद्रः । निर्विचेष्टः । सुपूर्णः । कथम् । इह । मम ।
 दुःखम् । सर्वदा । एकः । अहम् । अस्मि ॥ २८ ॥

*cidamṛtasukharāśau cittaphenam vilīnaṃ kṣayamadhigata eva vṛtticañcattaraṅgaḥ;
 stimitasukhasamudro nirviceṣṭaḥ supūrṇaḥ kathamiha mama duḥkhaṃ
 sarvadaiko'hamasmi (28).*

चिदमृतसुखराशौ *cidamṛtasukharāśau* cid-amṛta-sukha-rāśi in de
 overvloed van het onsterfelijk geluk van bewustzijn; *cit*
 bewustzijn, zuiver denken (395/3); √*cit* waarnemen, de
 aandacht richten op, begrijpen, herinneren (395/2)
 [*sañjñāne* (DP 2/1)]; *amṛta* onsterfelijk, nectar (88/2);
a voorvoegsel dat ontkenning inhoudt of het tegenover-
 gestelde weergeeft (1/1); *mṛta* dood, overleden (827/2);
 √*mṛ* sterven, omkomen (827/2) [*prānatyāge* (DP 35/2)];
sukha deugd, geluk, welvarend (1220/3); √*sukh*
 verheugen, gelukkig maken (1220/3) [*tatkriyāyām* (DP
 49/2-51/1)]; *rāśi* massa, hoeveelheid (879/1)

चित्तफेनम् *cittaphenam* citta-phena onzin van de verbeelding;
citta gedachte, verbeelding (395/3); √*cit* waarnemen,
 de aandacht richten op, begrijpen, herinneren (395/2)
 [*sañjñāne* (DP 2/1)]; *phena* schuim, onzin (718/3)

विलीनम् *vilīnam*, *vilīna* geplakt aan, verzonken in, verdwenen
 (985/3); *vi*-√*lī* plakken, vastmaken, verdwijnen,
 oplossen (985/3); *vi* apart, weg van, zonder; geeft
 uitbreiding aan (949/3); √*lī* kleven, verkrijgen (903/2)
 [*śleṣaṇe* (DP 28/2- 39/2)]

क्षयम् *kṣayam*, *kṣaya* verlies, vernietiging (328/1); √*kṣi*
 vernietigen, ruïneren (328/1) [*hiṃsāyām* (DP-)]

अधिगतः	<i>adhigataḥ, adhigata</i> gevonden, verkregen (20/2); <i>adhi-√gam</i> benaderen, ontmoeten (20/3); <i>adhi</i> boven, naast (20/2); <i>√gam</i> gaan, bewegen (346/3) [<i>gatau</i> (DP 21/2)]
एव	<i>eva</i> waarlijk, op deze manier (232/2)
वृत्तिचञ्चतरङ्गः	<i>vṛtticañcattaraṅgaḥ</i> <i>vṛtti-cañcat-taraṅga</i> de fluctuerende golfslag van de bewegingen in de geest; <i>vṛtti</i> staat, gedrag, beweging van de geest, stemming (1010/1); <i>√vṛt</i> draaien, rollen, gebeuren, verblijven (1009/1) [<i>varttane</i> (DP 16/1)]; <i>cañcat</i> springend, trillend; <i>√cañc</i> springen, trillen, fluctueren (382/2) [<i>gatyārthāḥ</i> (DP 5/1)]; <i>taraṅga</i> = <i>taraṃ-ga</i> golf, deining (438/3)
स्तिमितसुकममुद्रः	<i>stimitasukhasamudraḥ</i> <i>stimita-sukha-samudra</i> de oceaan van onbeweeglijk geluk; <i>stimita</i> nat, kalm onbeweeglijk, stil (1258/3); <i>√stim</i> = <i>stīm</i> = <i>tim</i> rustig worden, nat worden (447/1) [<i>ārdriḥ</i> (DP 28/2)]; <i>sukha</i> aangenaam, gelukkig, geluk, deugd (1220/3); <i>√sukh</i> verheugen gelukkig maken (1220/3) [<i>tatkriyāyām</i> (DP 49/2-51/1)]; <i>samudra</i> zee, oceaan (1166/3); <i>sam-√ud</i> volledig bevochtigen (1166/3); <i>sam</i> met, samen met (1152/1); <i>√ud/und</i> uitstromen, natmaken (183/1 en 193/1) [<i>kledane</i> (DP 37/2)]
निर्विचेष्टः	<i>nirviceṣṭaḥ</i> bewegingloos, ongevoelig (542/1); <i>nir</i> = <i>nis</i> uit, weg van (543/2); <i>vi</i> apart, weg van, zonder; geeft uitbreiding aan (949/3); <i>ceṣṭa</i> bewegend, actie, opwinding (402/1); <i>√ceṣṭ</i> bewegen, roeren, streven (402/1) [<i>ceṣṭāyām</i> (DP 6/1)]
सुपूर्णः	<i>supūrṇaḥ, supūrṇa</i> goed gevuld (1228/2); <i>su</i> goed, juist, mooi (1219/3); <i>pūrṇa</i> volledig (642/1); <i>√pṛ</i> vullen, opblazen, voeden (648/1) [<i>pālana-pūraṇayoh</i> (DP 26/1)]
कथम्	<i>katham</i> op welke manier, hoe (247/2)
इह	<i>iha</i> hier, in deze wereld, op deze plaats (169/3)
मम	<i>mama</i> van mij; van <i>asmad</i> (123/2)

दुःखम्	<i>duḥkham, duḥkha</i> pijn, ellende (483/2)
सर्वदा	<i>sarvadā</i> altijd (1189/2)
एकः	<i>ekaḥ, eka</i> één (227/3)
अहम्	<i>aham</i> ik (124/2); van <i>asmad</i> (123/2)
अस्मि	<i>asmi</i> ik ben; <i>√as</i> zijn, bestaan, leven (117/1) [<i>bhuvi</i> (DP 25/1)]

In de overvloed van het onsterfelijke geluk (*sukha*) van bewustzijn (*cit*), is de onzin van de verbeelding (*citta*) verdwenen. De fluctuerende golfslag van de bewegingen in de geest is volledig tot rust gekomen. Hoe kan Ik - eeuwig één zijnde, een oceaan van stille gelukzaligheid (*sukha*), volledig vervuld, en vrij van opwinding - ellende (*duḥkha*) ervaren in deze wereld?

Deze pagina is bewust leeg gelaten.

आनन्दरूपोऽहमखण्डबोधः परात्परोऽहं घनचित्प्रकाशः ।

मेघा यथा व्योम न च स्पृशन्ति संसारदुःखानि न मां स्पृशन्ति ॥ २९ ॥

आनन्दरूपः । अहम् । अखण्डबोधः । परात्परः । अहम् । घनचित्प्रकाशः ।
मेघाः । यथा । व्योम । न । च । स्पृशन्ति । संसारदुःखानि । न ।
माम् । स्पृशन्ति ॥ २९ ॥

ānandarūpo'hamakhaṇḍabodhaḥ parātparo'ham ghanacitprakāśaḥ;
meghā yathā vyoma na ca sprśanti saṃsāraduḥkhāni na mām sprśanti.(29)

आनन्दरूपः *ānandarūpaḥ* ānanda-rūpa de natuur van gelukzaligheid bezittend; *ānanda* geluk, vreugde (139/3); *ā-√nand* zich verheugen, genieten (139/3); *ā* bij, naar, dichtbij; maakt de handeling volledig (126/1); *√nand* genieten, verheugen, tevreden zijn (526/2) [*samṛddhau* (DP 2/2)]; *rūpa* vorm, natuur, aard (885/3); *√rūp* vormen, formeren, vertegenwoordigen (885/3) [*rūpakriyāyām* (DP 49/2)]

अहम् *aham* ik (124/2); van *asmad* (123/2)

अखण्डबाधः *akhaṇḍabodhaḥ* a-khaṇḍa-bodha onverdeelde waakzaamheid bezittend; *a-khaṇḍa* ongedeeld, geheel (4/1); *a* voorvoegsel dat een ontkenning inhoudt of het tegenovergestelde weergeeft (1/1); *khaṇḍa* fragmentarisch, zonder delen (336/1); *√khaṇḍ* breken, verdelen (335/3) [*bhedane* (DP 42/1)]; *bodha* begrijpen, ontwaken of ontwaakt zijn, bewustzijn (734/2); *√budh* ontwaken, observeren (733/1) [*bodhane* (DP 19/1)]

परात्परः *parātparaḥ* parāt-para beter dan het beste (589/1)

अहम् *aham* ik (124/2); van *asmad* (123/2)

घनचित्रकाशः	<i>ghanacitprakāśaḥ</i> ghana-cit-prakāśa het licht van vol bewustzijn; <i>ghana</i> compact, solide, dicht, vol van, intens, vervuld van (376/1); \sqrt{han} slaan, doden, hameren (1287/2) [<i>hiṃsā-gatyoh</i> (DP 23/1)]; <i>cit</i> zuiver denken, bewustzijn (395/3); \sqrt{cit} waarnemen, de aandacht richten op, begrijpen, herinneren (395/2) [<i>sañjñāne</i> (DP 2/1)]; <i>prakāśa</i> licht, straling, zichtbaar, helder, schijnend (653/1); <i>pra-√kāś</i> zichtbaar worden, schijnen (653/1); <i>pra</i> voor, voort (652/2); $\sqrt{kāś}$ (ver)schijnen, zichtbaar zijn (280/2) [<i>dīptau</i> (DP 14/1)]
मेघाः	<i>meghāḥ, meghā</i> wolk (831/3); $\sqrt{migh} = mih$ urineren, leegmaken (818/2) [<i>secane</i> (DP 22/1)]
यथा	<i>yathā</i> zoals (841/2)
व्योम	<i>vyoma, vyoman</i> hemel, lucht (1041/2)
न	<i>na</i> niet, noch, geen (523/1)
च	<i>ca</i> en (380/1)
स्पृशन्ति	<i>spṛśanti</i> zij raken aan; $\sqrt{spṛś}$ aanraken, aaien, betasten (1268/3) [<i>saṃparśane</i> (DP 36/1)]
संसारदुःखानि	<i>saṃsāraduḥkhāni</i> saṃsāra-duḥkhāni de ellende van saṃsāra; <i>saṃsāra</i> transmigratie (1119/2); <i>saṃ-√sṛ</i> samenstromen, transmigratie ondergaan; <i>saṃ</i> samen met, vergezeld van (1111/2); $\sqrt{sṛ}$ rennen, vloeien, bewegen (1244/3) [<i>gatau</i> (DP 20/2-27/1)]; <i>duḥkha</i> onplezierig, onaangenaam (483/2)
न	<i>na</i> niet, noch, geen (523/1)
माम्	<i>mām</i> mij, van <i>asmad</i> (124/2)
स्पृशन्ति	<i>spṛśanti</i> zij raken aan; $\sqrt{spṛś}$ aanraken, aaien, betasten (1268/3) [<i>saṃparśane</i> (DP 36/1)]

Ik ben een en al helderheid, omdat mijn natuur gelukzaligheid is. Ik ben beter dan het beste, het licht van vol bewustzijn (*cit*). Zoals wolken nooit de hemel aanraken, zo raakt de ellende van wereldse illusie (*saṃsāra*) Mij niet.

अस्थिमांसपुरीषान्त्रचर्मलोमसमन्वितः ।

अन्नादः स्थूलदेहः स्यादतोऽहं शुद्धचिद्धनः ॥ ३० ॥

अस्थिमांसपुरीषान्त्रचर्मलोमसमन्वितः ।

अन्नादः । स्थूलदेहः । स्यात् । अतः । अहं । शुद्धचिद्धनः ॥ ३० ॥

asthimāmsapurīṣāntracarmalomasamanvitaḥ;
annādaḥ sthūladehaḥ syādato'haṃ śuddhacidghanah.(30)

अस्थिमांसपुरीषान्त्र-
चर्मलोमसमन्वितः

asthimāmsapurīṣāntracarmalomasamanvitaḥ
asthi-māmsa-purīṣa-antra-carma-loma-samanvita vol bot,
vlees, uitwerpselen, ingewanden, huid en haar; *asthi*
bot (122/3); *māmsa* vlees, voedsel (805/1); *purīṣa*
aarde, uitwerpselen (636/2); *antra* ingewand (44/3);
carma schild, huid (390/2); *loman* haar (908/1);
samanvita verbonden met, vol van, bezittende (1155/2);
sam-anv-√i samen achter aangaan, volgen (1155/2);
sam samen met (1152/1); *anv=anu* achter, langs,
langszij (31/1); *√i* gaan, lopen, bereiken (163/3) [*gatau*
(DP 24/1)]

अन्नादः

annādaḥ anna-ada voedsel etend (45/2); *anna*
voedsel (45/1); *√ad* eten, nuttigen, voeden (17/3)
[*bhakṣaṇe* (DP 23/1)]; *ada* etend (17/3); *√ad* eten,
nuttigen, voeden (17/3) [*bhakṣaṇe* (DP 23/1)]

स्थूलदेहः

sthūladehaḥ sthūla-deha fysieke lichaam (1266/1);
sthūla fysiek, groot, grof, ruw (1266/1); *√sthūl* groot
worden (1266/1) [*paribrñhane* (DP 48/2)]; *deha*
lichaam, persoon (496/3); *√dih* zalven, smeren,
bedekken (480/2) [*upacaye* (DP 23/1)]

स्यात्

syāt moge zijn, het zou kunnen zijn, zal zijn, kan zijn;
√as zijn, bestaan, leven (117/1) [*bhuvi* (DP 25/1)];

अतः

ataḥ dan dit, hiervan, voortaan, hieruit (12/1)

अहम्

aham ik (124/2); van *asmad* (123/2)

शुद्धचिद्धनः

śuddhacidghanaḥ śuddha-cit-ghana niets dan zuiver bewustzijn; *śuddha* zuiver, puur, helder (1082/1); $\sqrt{\text{śudh}}$ zuiveren, schoonmaken (1082/1) [*śauce* (DP 30/1)]; *cit* bewustzijn, zuiver denken (395/3); $\sqrt{\text{cit}}$ waarnemen, aandacht richten (395/2) [*saññāne* (DP 2/1)]; *ghana* doden, vernietiger; niets dan (376/1); $\sqrt{\text{han}}$ slaan, doden, hameren, vernietigen (1287/2) [*hiṃsā-gatyoh* (DP 23/1)]

Er moge dan een fysiek lichaam zijn dat voedsel eet en bestaat uit botten, vlees, uitwerpselen, ingewanden, huid en haar. Ik daarentegen ben niets dan zuiver bewustzijn (*cit*).

स्थूलदेहाश्रिता एते स्थूलाद्भिन्नस्य मे न हि ।
लिङ्गं जडात्मकं नाहं चित्स्वरूपोऽहमद्वयः ॥ ३१ ॥

स्थूलदेहाश्रिताः । एते । स्थूलात् । भिन्नस्य । मे । न । हि ।
लिङ्गम् । जडात्मकम् । न । अहम् । चित्स्वरूपः । अहम् । अद्वयः ॥ ३१ ॥

*sthūladehāśrtā ete sthūlādbhinnasya me na hi;
liṅgam jadātmakam nāham citsvarūpo'hamadvayaḥ.(31)*

स्थूलदेहाश्रिताः	<i>sthūladehāśrtāḥ</i> sthūla-deha-āśrta steunend op of behorend tot het fysieke lichaam ; <i>sthūla</i> massief, grof, fysiek (1266/1); √ <i>sthū</i> = <i>sthā</i> staan, positioneren (1262/2) [<i>gati-nivṛttau</i> (DP 20/2)]; <i>deha</i> lichaam (496/3); √ <i>dih</i> zalven, smeren, bedekken (480/2) [<i>upacaye</i> (DP 23/1)]; <i>āśrta</i> afhankelijk zijn van, toebehoren aan, betreffende (158/2); <i>ā-√śr</i> vastmaken, steunen op, afhankelijk zijn van; <i>ā</i> bij, naar, dichtbij, maakt de handeling volledig (126/1); √ <i>śr</i> laten rusten op, vastmaken, benaderen, toevlucht nemen tot (1098/1) [<i>sevayām</i> (DP 19/2)]
एते	<i>ete</i> deze, van <i>etad</i> dit, dit hier (231/1)
स्थूलात्	<i>sthūlāt, sthūla</i> massief, grof, fysiek (1266/1); √ <i>sthū</i> = <i>sthā</i> staan, positioneren (1262/2) [<i>gati-nivṛttau</i> (DP 20/2)]
भिन्नस्य	<i>bhinnasya, bhinna</i> gebroken, los van, anders dan, verschillend van (757/1); √ <i>bhid</i> splitsen, klieven, breken (756/3) [<i>vidāraṇe</i> (DP 37/1)]
मे	<i>me</i> van mij; van <i>asmad</i> (523/1)
न	<i>na</i> niet, noch, geen (523/1)
हि	<i>hi</i> want, omdat, tengevolge van, vanwege (1297/3)
लिङ्गम्	<i>liṅgam, liṅga</i> = <i>liṅgaśarira</i> het subtiele lichaam, kenmerk, embleem (901/3 en 902/1); √ <i>liṅg</i> schilderen, variëren (901/3) [<i>citrīkarāṇe</i> (DP 45/2)]

जडात्मकम्	<i>jadātmakam</i> jaḍa-ātmaka = jaḍa-ātman levenloos, onbeziend (409/3); <i>jaḍa</i> inert, koud, bewegingsloos (409/3); <i>ātma, ātman</i> Ātman, het individuele Zelf (135/1); √ <i>at</i> rennen, voortdurend lopen (12/1) [<i>sātatyagamane</i> (DP 2/1)]
न	<i>na</i> niet, noch, geen (523/1)
अहम्	<i>aham</i> ik (124/2); van <i>asmad</i> (123/2)
चित्स्वरूपः	<i>citsvarūpaḥ</i> cit-sva-rūpa hebbende bewustzijn als eigen natuur; <i>cit</i> bewustzijn, zuiver denken (395/3); √ <i>cit</i> waarnemen, de aandacht richten op, begrijpen, herinneren (395/2) [<i>sañjñāne</i> (DP 2/1)] en [<i>sañcetane</i> (DP 44/1)]; <i>svarūpa</i> eigen conditie of natuur (1276/2); <i>sva</i> jezelf, zichzelf, eigen (1275/1); <i>rūpa</i> natuur (885/3); √ <i>rūp</i> formeren (885/3) [<i>rūpa-kriyāyām</i> (DP 49/2)]
अहम्	<i>aham</i> ik (124/2); van <i>asmad</i> (123/2)
अद्वयः	<i>advaiyaḥ</i> a-dvaiya niet twee, uniek (19/2)

Zij (botten, vlees, etc.) horen bij het fysieke lichaam, en zeker niet bij Mij, want ik ben anders dan fysiek. Noch ben ik het subtiele⁴¹ lichaam, dat van nature inert (*jaḍa*) is. Ik ben non-duaal. Mijn eigen natuur is bewustzijn (*cit*).

⁴¹ Het Sanskrietwoord voor 'subtiele' is hier '*liṅga*', wat de '*liṅgaśarīra*' of 'subtiele lichaam' impliceert, dat volgens Sadānanda's *Vedāntasāra* (vers 62) de vijf waarnemingsorganen omvat (oren, huid, ogen, tong en neus), het intellect (*buddhi*), de geest (*manas*), de vijf actieorganen (spraak, handen, voeten, de uitscheidings- en voortplantingsorganen) en de vijf vitale levenskrachten (*prāṇa*).

द्वुत्पिपामान्ध्यबाधिर्यकामक्रोधादयोऽखिलाः ।
लिङ्गदेहाश्रिता ह्येते नैवालिङ्गस्य मे विभोः ॥ ३२ ॥

द्वुत्पिपामान्ध्यबाधिर्यकामक्रोधादयः । अखिलाः ।
लिङ्गदेहाश्रिताः । हि । एते । न । एव । अलिङ्गस्य । मे । विभोः ॥ ३२ ॥

kṣutpipāsāndhyabādhiryakāmakrodhādayo'khilāḥ;
liṅgadehāśritā hyete naivāliṅgasya me vibhoḥ.(32)

द्वुत्पिपामान्ध्य- *kṣutpipāsāndhyabādhiryakāmakrodhādayaḥ* kṣut-
बाधिर्यकामक्रोधादयः *pipāsā-andhya-bādhirya-kāma-krodha-ādaya* honger,
dorst, blindheid, doofheid, wensen, woede, enz.; *kṣut* =
kṣudh honger (331/2); $\sqrt{kṣudh}$ hongerig zijn (331/2)
[*bubhuḥkṣāyām* (DP 30/1)]; *pipāsā* dorst (627/3); $\sqrt{pā}$
drinken, inslikken (612/3) [*pāne* (DP 20/2)]; *andhya*
blindheid (44/3); \sqrt{andh} verblinden, blind maken (44/3)
[*drṣṭy-upaghāte* (DP 49/2)]; *bādhirya* doofheid
(728/1); $\sqrt{bādh}$ (onder)drukken, wegdrijven (727/3)
[*vilodane* (DP 1/1)] *kāma* wens, verlangen (271/3);
 \sqrt{kam} wensen, verlangen, liefhebben (252/1) [*kāntau*
(DP 10/1)]; *krodha* woede, wraak, passie (322/1);
 \sqrt{krudh} boos worden (322/1) [*krodhe* (DP 30/1)];
ādaya, ādi begin, te beginnen met, enz. (136/3)

अखिलाः *akhilāḥ, akhila* volledig, compleet (4/2)

लिङ्गदेहाश्रिताः *liṅgadehāśritāḥ* liṅga-deha-āśrita verbonden met het
subtiele lichaam (773/2); *liṅga* kenmerk, embleem,
subtiele (901/3 en 902/1); $\sqrt{liṅg}$ schilderen, variëren
(901/3) [*citrīkaraṇe* (DP 45/2)]; *deha* lichaam (496/3);
 \sqrt{dih} zalven, smeren, bedekken (480/2) [*upacaye* (DP
23/1)]; *āśrita* gehecht aan, verbonden met, steunend
op (158/3); *ā-√śri* aanbrenge, hechten aan (158/2);
ā bij, naar, dichtbij; maakt de handeling volledig
(126/1); $\sqrt{śri}$ laten rusten op, vastmaken, benaderen,
toevlucht nemen tot (1098/1) [*sevāyām* (DP 19/2)]

हि *hi* want, omdat, tengevolge van, vanwege (1297/3)

एते *ete* deze; van *etad* dit, dit hier (231/1)

न	<i>na</i> niet, noch (523/1)
एव	<i>eva</i> waarlijk, aldus, geeft nadruk (232/2)
अलिङ्गस्य	<i>aliṅgasya</i> a-liṅga zonder subtiel lichaam; <i>a</i> voorvoegsel dat ontkenning inhoudt of het tegenovergestelde weergeeft (1/1); <i>liṅga</i> = <i>liṅgaśarira</i> het subtiele lichaam, merkteken, embleem (901/3); √ <i>liṅg</i> schilderen, variëren (901/3) [<i>citrīkaraṇe</i> (DP 45/2)]
मे	<i>me</i> van mij, van <i>asmad</i> (123/2)
विभोः	<i>vibhoḥ, vibhu</i> alles doordringend, overal aanwezig (978/3); <i>vi-√bhū</i> oprijzen, manifesteren, doordringen (978/2); <i>vi</i> apart, weg van, zonder; geeft uitbreiding aan (949/3); √ <i>bhū</i> worden, zijn, oprijzen (760/1) [<i>sattāyām</i> (DP 1/1)]

Honger, dorst, blindheid, doofheid, wensen, woede enz. - deze zijn alle verbonden met het subtiele lichaam en waarlijk niet met Mij; Ik ben allesdoordringend (*vibhu*)⁴² en heb geen subtiel lichaam.

⁴² Het Zelf wordt in de *Upaniṣads* beschreven als ‘*vibhu*’ ‘alles-doordringend’. Zie *Kaṭha Upaniṣad* 1:2:22: ‘Een wijs mens die het grote alles doordringende Zelf kent, heeft geen verdriet.’

अनाद्यज्ञानमेवात्र कारणं देहमुच्यते ।

नाहं कारणदेहोऽपि स्वप्रकाशो निरञ्जनः ॥ ३३ ॥

अनाद्यज्ञानम् । एव । अत्र । कारणम् । देहम् । उच्यते ।

न । अहम् । कारणदेहः । अपि । स्वप्रकाशः । निरञ्जनः ॥ ३३ ॥

*anādyajñānamevātra kāraṇam dehamucyate;
nāham kāraṇadeho'pi svaprakāśo nirañjanaḥ.(33)*

अनाद्यज्ञानम्	<i>anādyajñānam</i> an-ādi-a-jñāna onwetendheid die geen begin heeft ; <i>an=a</i> voorvoegsel dat ontkenning inhoudt of het tegenovergestelde weergeeft (1/1); <i>ādi</i> begin, te beginnen met, enz. (136/3); <i>ajñāna</i> onwetendheid (10/3); <i>a</i> voorvoegsel dat ontkenning inhoudt of het tegenovergestelde weergeeft (1/1); √ <i>jñā</i> kennen, waarnemen, onderzoeken (425/2) [<i>avabodhane</i> (DP 40/1)]
एव	<i>eva</i> waarlijk, inderdaad, alleen, slechts; benadrukt het voorafgaande woord (232/2)
अत्र	<i>atra</i> hier, in deze zaak, in dit geval, nu (17/2)
कारणम्	<i>kāraṇam, kāraṇa</i> instrument, oorzaak, reden (274/2); √ <i>kr</i> doen, maken (300/3) [<i>karāṇe</i> (DP 38/2)]
देहम्	<i>deham, deha</i> lichaam (496/3); √ <i>dih</i> zalven, smeren, bedekken (480/2) [<i>upacaye</i> (DP 23/1)]
उच्यते	<i>ucyate</i> er/het wordt gezegd; √ <i>vac</i> spreken, zeggen, verklaren (912/1) [<i>paribhāṣaṇe</i> (DP 24/2-47/2)]
न	<i>na</i> niet, noch, geen (523/1)
अहम्	<i>aham</i> ik (124/2); van <i>asmad</i> (123/2)
कारणदेहः	<i>kāraṇadehaḥ</i> kāraṇa-deha een causaal lichaam hebbend; <i>kāraṇa</i> instrument, oorzaak, reden (254/1); √ <i>kr</i> doen, maken (300/3) [<i>karāṇe</i> (DP 38/2)]; <i>deha</i> lichaam (496/3); √ <i>dih</i> zalven, smeren, bedekken (480/2) [<i>upacaye</i> (DP 23/1)]
अपि	<i>api</i> ook, hoewel, zelfs, nog steeds (55/1)

स्वप्रकाशः	<i>svaparakāśaḥ</i> sva-prakāśa eigen licht hebbend, zelfonthullend; <i>sva</i> zichzelf, eigen (1275/1); <i>prakāśa</i> licht, straling, helder, zichtbaar, schijnend (653/1); <i>pra-√kāś</i> zichtbaar worden, schijnen (653/1); <i>pra</i> voor, voort (652/2); <i>√kāś</i> (ver)schijnen, zichtbaar zijn (280/2) [<i>dīptau</i> (DP 14/1)]
निरञ्जनः	<i>nirañjanaḥ</i> nir-añjana smetteloos, vlekkeloos (539/2); <i>nir=niḥ=nis</i> (543/2); <i>añjana</i> het aanbrengen van een kleur (11/1); <i>√añj</i> zalven, smeren, decoreren (11/1) [<i>vyakti-mrakṣaṇa-kānti-gatiṣu</i> (DP 37/2)]

Het causale (*kāraṇa*) lichaam wordt hier⁴³ uitgelegd als enkel onwetendheid, die geen begin heeft.

Ik ben ook niet het causale lichaam, want ik ben zelfonthullend⁴⁴ en ik ben zonder smet.

⁴³ Het gaat hier over de grove, subtiele en causale lichamen, waarover in de *advaita* traditie gesproken wordt. Deze drie lichamen kunnen als individueel worden beschouwd (*vyāṣṭi*) of universeel (*samaṣṭi*). In de verzen 31 tot 33 ligt de nadruk op het individu (*vyāṣṭi*), terwijl in de oorspronkelijke verklaring van de leerling, in vers 1, de nadruk lag op het universele (*samaṣṭi*). De volgende tabel identificeert de vaak gebruikte termen:

	Individueel	Universeel
Lichaam	Staat van onwetendheid	Staat van onwetendheid
(<i>deha</i>)	(<i>vyāṣṭi</i>)	(<i>samaṣṭi</i>)
GROF	WAKEND	DE HEERSER
(<i>sthūla</i>)	(<i>viśva/jāgarita</i>)	(<i>virāt/vaiśvānara</i>)
SUBTIEL	DROOM	HET GOUDEN EI
(<i>sūkṣma/liṅga</i>)	(<i>svapna/taijasa</i>)	(<i>hiraṇyagarbha</i>)
CAUSAAL	DIEPE SLAAP	DE HEER
(<i>kāraṇa</i>)	(<i>prājña/suṣupta</i>)	(<i>īśvara</i>)

Merk op dat de grove, subtiele en causale universele toestanden van onwetendheid, die respectievelijk 'de Heerser' (*virāt/vaiśvānara*), 'het Gouden Ei' (*hiraṇyagarbha*) - de ziel van alle subtiele manifestaties - en 'de Heer' (*īśvara*) zijn, worden beschouwd als een illusie in de *advaita* traditie. Zie de verzen 41 tot en met 43.

⁴⁴ Het woord hier is '*svaparakāśa*', letterlijk 'zijn eigen (*sva*) licht (*prakāśa*) hebbend, die doet denken aan de titel van dit werk, '*svātmaprakāśikā*', zie de introductie van dit boek.

जडत्वप्रियमोदत्वधर्माः कारणदेहगाः ।

न सन्ति मम नित्यस्य निर्विकारस्वरूपिणः ॥ ३४ ॥

जडत्वप्रियमोदत्वधर्माः । कारणदेहगाः ।

न । सन्ति । मम । नित्यस्य । निर्विकारस्वरूपिणः ॥ ३४ ॥

jaḍatvapriyamodatvadharmāḥ kāraṇadehagāḥ;
na santi mama nityasya nirvikārasvarūpiṇaḥ.(34)

जडत्वप्रिय-
मोदत्वधर्माः

jaḍatvapriyamodatvadharmāḥ jaḍatva-priya-modatva-dharma eigenschappen zoals domheid, genegenheid en blijdschap; *jaḍatva* gevoelloosheid, stijfheid, sloomheid, domheid (409/3); *priya* geliefd, liefde, genegenheid (710/1); $\sqrt{prī}$ verheugen, blij maken, belonen [*prīṇane* (DP 29/1)]; *modatva* vreugde, blijdschap; *moda* vreugde, plezier, blijheid (835/3); \sqrt{mud} verheugd, blij zijn (822/2) [*harṣe* (DP 1/2)]; *dharmāḥ*, *dharma* kwaliteit, eigenschap, deugd, wet (510/3); \sqrt{dhr} dragen, onderhouden, bezitten, gebruiken (519/1) [*dhāraṇe* (DP 20/1)]

कारणदेहगाः

kāraṇadehagāḥ kāraṇa-deha-ga bewegend in het causale lichaam; *kāraṇa* oorzaak, reden, oorsprong (274/2); \sqrt{kr} doen, maken, uitvoeren (300/3) [*kaṛaṇe* (DP 38/2)]; *deha* lichaam, vorm, persoon (496/3); \sqrt{dih} zalven, smeren (480/2) [*upacāye* (DP 23/1)]; *ga* bewegend; \sqrt{gam} gaan, bewegen (346/3) [*gatau* (DP 21/2)]

न

na niet, noch, geen (523/1)

सन्ति

santi zij zijn; \sqrt{as} zijn, bestaan, leven (117/1) [*bhuvī* (DP 25/1)]

मम

mama van mij; van *asmad* (123/2)

नित्यस्य

nityasya, *nitya* eeuwig, onveranderlijk (547/2)

निर्विकारस्वरूपिणः

nirvikārasvarūpiṇaḥ nir-vi-kāra-sva-rūpin hebbende een onveranderlijke vorm, natuur; *nir* = *nis* uit, weg van, zonder (543/2); *vi* apart, weg van, zonder; geeft uitbreiding aan (949/3); *kāra* makend, maker, actie (274/2); √*kr* doen, maken, uitvoeren (300/3) [*karane* (DP 38/2)]; *sva* eigen (1275/1); *rūpin* een bepaalde vorm of natuur bezittend (886/3); √*rūp* formeren, vertegenwoordigen (885/3) [*rūpa-kriyāyām* (DP 49/2)]

Eigenschappen (*dharma*)⁴⁵ zoals domheid, genegenheid en blijdschap verblijven in het causale lichaam. Zij behoren niet bij Mij, want Ik ben eeuwig (*nitya*) en van nature onveranderlijk.

⁴⁵ Hier heeft het woord ‘*dharma*’ betrekking op de impressies, die in het causale lichaam worden vastgehouden en die een mengeling zijn van deugd en ondeugd. ‘*Dharma*’ betekent letterlijk ‘datgene waardoor iets in stand wordt gehouden’, in dit geval de individuele geaardheid.

जीवाद्भिन्नः परेशोऽस्ति परेशत्वं कुतस्तव ।
इत्यज्जनसंवादो विचारः क्रियतेऽधुना ॥ ३५ ॥

जीवात् । भिन्नः । परेशः । अस्ति । परेशत्वम् । कुतः । तव ।
इति । अज्जनसंवादः । विचारः । क्रियते । अधुना ॥ ३५ ॥

*jīvādbhinnah pareśo'sti pareśatvaṃ kutastava;
ityajñajanasamvādo vicārah kriyate'dhunā.(35)*

जीवात्	<i>jīvāt, jīva</i> de individuele ziel, leven, bestaan (422/2); <i>√jīv</i> leven, levend maken, voeden, ondersteunen (422/2) [<i>prāṇadhāraṇe</i> (DP 12/1)]
भिन्नः	<i>bhinnah, bhinna</i> verschillend van (757/1); <i>√bhid</i> splitsen, klieven, breken (756/3) [<i>vidāraṇe</i> (DP 37/1)]
परेशः	<i>pareśah</i> para-īśa Hoogste Heer; <i>para</i> ver, verder, hoogste (586/1); <i>īśa</i> heerser, Heer (171/1); <i>√īś</i> bezitten, commanderen, regeren (171/1) [<i>aiśvārye</i> (DP 23/1)]
अस्ति	<i>asti</i> het is, er is, hij is, zij is (122/2); <i>√as</i> zijn, bestaan, leven (117/1) [<i>bhuvī</i> (DP 25/1)]
परेशत्वम्	<i>pareśatvam</i> para-īśa-tva hoogste heerschappij; <i>para</i> ver, verder, hoogste (586/1); <i>īśa</i> heerser, Heer (171/1); <i>√īś</i> bezitten, commanderen, regeren (171/1) [<i>aiśvārye</i> (DP 23/1)]
कुतः	<i>kutah, kutas</i> hoe, waarom, van waar (290/2)
तव	<i>tava</i> van jou; van <i>yusmad</i> (855/3)
इति	<i>iti</i> “.....”, verwijst naar iets dat gezegd of gedacht is, zo, aldus, op deze wijze (165/1)

- अज्ञजनसंवादः** *ajñajanasaṃvādaḥ* a-jñā-jana-saṃ-vāda discussie onder onwetende mensen; *a* voorvoegsel dat ontkenning inhoudt of het tegenovergestelde weergeeft (1/1); √*jñā* kennen, waarnemen, onderzoeken (425/2) [*avabodhane* (DP 40/1)]; *jana* mens, schepsel, ras (410/1); √*jan* voortbrengen, geboren worden (410/1) [*janane* (DP 27/2)]; *saṃvāda* conversatie (1114/2); *saṃ-√vad* converseren, het eens zijn (1114/2); *saṃ* met, samen met (1152/1); √*vad* spreken, zeggen, uiten (916/1) [*vyaktāyāṃ vāci* (DP 22/1)]
- विचारः** *vicārah* vi-cāra procedure, overweging, onderzoek, twijfel, dispuut, oordeel, veronderstelling (958/2); *vi-√car* in verschillende richtingen bewegen, verspreid zijn, aanval doen op, overwegen (958/2); *vi* apart, weg van, zonder; geeft uitbreiding aan (949/3); √*car* twijfelen (389/1) [*saṃśaye* (DP 45/2)]
- क्रियते** *kriyate* het wordt gedaan; √*kr* doen, maken, uitvoeren (300/3) [*karāṇe* (DP 38/2)]
- अधुना** *adhunā* op dit moment, nu (22/3)

“De Hoogste Heer bestaat los van de individuele ziel (*jīva*), dus hoe zou jij de Hoogste Heer⁴⁶ kunnen zijn?”, zo spreken onwetende mensen. Dat wordt nu nader onderzocht.

⁴⁶ Hier wordt de '*dvaita*' of 'dualistische' visie naar voren gebracht.

अधिष्ठानं चिदाभासो बुद्धिरेतन्नयं यदा ।

अज्ञानादेकवद्भाति जीव इत्युच्यते तदा ॥ ३६ ॥

अधिष्ठानम् । चिदाभासः । बुद्धिः । एतत् । त्रयम् । यदा ।

अज्ञानात् । एकवत् । भाति । जीवः । इति । उच्यते । तदा ॥ ३६ ॥

*adhiṣṭhānaṃ cidābhāso buddhiretatrayaṃ yadā;
ajñānādekavadbhāti jīva ityucyate tadā.*(36)

अधिष्ठानम्

adhiṣṭhānam, adhiṣṭhāna basis, verblijfplaats (22/2);
adhi-√sthā staan op, bewonen, afhankelijk zijn van
(22/2); *adhi* boven, naast (20/2); *√sthā* staan,
positioneren (1262/1) [*gati-nivṛttau* (DP 20/2)]

चिदाभासः

cidābhāsaḥ cit-ābhāsa de reflectie van bewustzijn; *cit*
bewustzijn, zuiver denken (395/3); *√cit* waarnemen, de
aandacht richten op, begrijpen, herinneren (395/2)
[*sañjñāne* (DP 2/1)] en [*sañcetane* (DP 44/1)]; *ābhāsa*
reflectie, licht (145/2); *ā-√bhās* schijnen, verschijnen
(145/2); *ā* bij, naar, dichtbij; maakt de handeling
volledig (126/1); *√bhās* stralen, verlichten (755/3)
[*dīptau* (DP 13/2)]

बुद्धिः

buddhiḥ, buddhi intelligentie, rede, onderscheidings-
vermogen, geest (733/3); *√budh* ontwakken, observeren,
leren, weten (733/1) [*bodhane* (DP 19/1)]

एतत्

etat dit; van *etad* dit (231/2)

त्रयम्

trayam, traya drievoudig, triade (457/1)

यदा

yadā wanneer (844/1)

अज्ञानात्

ajñānāt, ajñāna onwetendheid (10/3); *a* voorvoegsel
dat ontkenning inhoudt of het tegenovergestelde weergeeft
(1/1); *√jñā* kennen, waarnemen, onderzoeken (425/2)
[*avabodhane* (DP 40/1)]

एकवत्

ekavat als een, enkelvoudig (229/1)

भाति	<i>bhāti</i> hij straalt, schijnt; √ <i>bhā</i> stralen, (ver)schijnen, mooi zijn, verlichten (750/3) [<i>dīptau</i> (DP 24/2)]
जीवः	<i>jīvah</i> , <i>jīva</i> leven(d), bestaan, persoonlijke ziel (422/2); √ <i>jīv</i> leven, voeden, ondersteunen (422/2) [<i>prāṇadhāraṇe</i> (DP 12/1)]
इति	<i>iti</i> aldus, zo (165/1)
उच्यते	<i>ucyate</i> het wordt gezegd; √ <i>vac</i> spreken, zeggen, verklaren (912/1) [<i>paribhāṣaṇe</i> (DP 24/2-47/2)]
तदा	<i>tadā</i> toen, in dat geval (434/3)

Wanneer deze drie – zuiver bewustzijn (*adhiṣṭhāna*)⁴⁷, de reflectie (*ābhāsa*) van bewustzijn (*cit*) en de geest (*buddhi*) – door onwetendheid één lijken te zijn, dan wordt dit gekend als de individuele ziel (*jīva*).

⁴⁷ Het woord ‘*adhiṣṭhāna*’ betekent gewoonlijk substratum, basis, residentie, zetel.

अधिष्ठानं न जीवः स्यात्प्रत्येकं निर्विकारतः ।

अवस्तुत्वाच्चिदाभासो नास्ति तस्य च जीवता ॥ ३७ ॥

अधिष्ठानम् । न । जीवः । स्यात् । प्रत्येकम् । निर्विकारतः ।

अवस्तुत्वात् । चिदाभासः । न । अस्ति । तस्य । च । जीवता ॥ ३७ ॥

*adhiṣṭhānaṃ na jīvaḥ syātpratyekaṃ nirvikārataḥ;
avastutvāccidābhāso nāsti tasya ca jīvatā.*(37)

अधिष्ठानम्	<i>adhiṣṭhānam</i> basis, verblijfplaats (22/2); <i>adhi-√sthā</i> staan op, bewonen, afhankelijk zijn van (22/2); <i>adhi</i> boven, naast (20/2); <i>√sthā</i> staan, positioneren (1262/2) [<i>gati-nivṛttau</i> (DP 20/2)]
न	<i>na</i> niet, noch, geen (523/1)
जीवः	<i>jīvaḥ, jīva</i> de individuele ziel, leven, bestaan (422/2); <i>√jīv</i> leven, levend maken, voeden, ondersteunen (422/2) [<i>prāṇadhāraṇe</i> (DP 12/1)]
स्यात्	<i>syāt</i> moge zijn, het zou kunnen zijn, zal zijn, kan zijn; <i>√as</i> zijn, bestaan, leven (117/1) [<i>bhuvi</i> (DP 25/1)];
प्रत्येकम्	<i>pratyekam</i> ieder apart, één voor één, enkel, afzonderlijk (664/2)
निर्विकारतः	<i>nirvikārataḥ</i> nir-vi-kāra-taḥ vanwege (-taḥ) het onveranderlijk zijn; nir-vi-kāra onveranderlijk, uniform (542/1); <i>nir = nis</i> uit, weg van, zonder (543/2); <i>vi</i> apart, weg van, zonder; geeft uitbreiding aan (949/3); <i>kāra</i> makend, maker, actie (274/2); <i>√kr</i> doen, maken, uitvoeren (300/3) [<i>karāṇe</i> (DP 38/2)]
अवस्तुत्वात्	<i>avastutvāt</i> a-vastutva de staat van het niet werkelijk zijn, onwerkelijkheid (105/3); <i>a</i> voorvoegsel dat ontkenning inhoudt of het tegenovergestelde weergeeft (1/1); <i>vastutva</i> werkelijkheid (932/3); <i>√vas</i> verblijven, wonen (932/2) [<i>nivāse</i> (DP 22/2-50/1)]

चिदाभासः	<i>cidābhāsaḥ</i> cit-ābhāsa de reflectie van bewustzijn; <i>cit</i> bewustzijn, zuiver denken (395/3); \sqrt{cit} waarnemen, de aandacht richten op, begrijpen, herinneren (395/2) [<i>sañjñāne</i> (DP 2/1)] en [<i>saṅcetane</i> (DP 44/1)]; <i>ābhāsa</i> reflectie, licht (145/2); \bar{a} - $\sqrt{bhās}$ schijnen, verschijnen (145/2); \bar{a} bij, naar, dichtbij; maakt de handeling volledig (126/1); $\sqrt{bhās}$ stralen, verlichten (755/3) [<i>dīptau</i> (DP 13/2)]
न	<i>na</i> niet, noch, geen (523/1)
अस्ति	<i>asti</i> het is, er is, hij is, zij is (122/2); \sqrt{as} zijn, bestaan, leven (117/1) [<i>bhuvi</i> (DP 25/1)]
तस्य	<i>tasya</i> van dat; van <i>tad</i> dat (434/1)
च	<i>ca</i> en (380/1)
जीवता	<i>jīvatā</i> de staat van het individuele ziel zijn; $\sqrt{jīv}$ leven, levend maken, voeden, ondersteunen (422/2) [<i>prāṇadhāraṇe</i> (DP 12/1)]

Zuiver bewustzijn zou op zichzelf niet de individuele ziel kunnen zijn omdat zuiver bewustzijn onveranderlijk is. Noch zou de reflectie van bewustzijn de individuele ziel kunnen zijn, omdat deze reflectie niet werkelijk is.⁴⁸

⁴⁸ Letterlijk “omdat het geen werkelijkheid (*vastu*) is”.

प्रत्येकं जीवता नास्ति बुद्धेरपि जडत्वतः ।

जीव आभासकूटस्थबुद्धित्रयमतो भवेत् ॥ ३८ ॥

प्रत्येकम् । जीवता । न । अस्ति । बुद्धेः । अपि । जडत्वतः ।

जीवः । आभासकूटस्थबुद्धित्रयम् । अतः । भवेत् ॥ ३८ ॥

*pratyekam jīvatā nāsti buddherapi jaḍatvataḥ;
jīva ābhāsakūṭasthabuddhitrayamato bhavet.(38)*

प्रत्येकम्	<i>pratyekam</i> ieder apart, één voor één, enkel, afzonderlijk (664/2)
जीवता	<i>jīvatā</i> de staat van individuele ziel; <i>jīva</i> leven(d), bestaan, individuele ziel (422/2); √ <i>jīv</i> leven, voeden, ondersteunen (422/2) [<i>prāṇadhāraṇe</i> (DP 12/1)]
न	<i>na</i> niet, noch, geen (523/1)
अस्ति	<i>asti</i> het is, er is, hij is, zij is (122/2); √ <i>as</i> zijn, bestaan, leven (117/1) [<i>bhuvi</i> (DP 25/1)]
बुद्धेः	<i>buddheḥ, buddhi</i> intelligentie, rede, onderscheidingsvermogen, geest (733/3); √ <i>budh</i> (ont)waken, observeren, leren, weten (733/1) [<i>bodhane</i> (DP 19/1)]
अपि	<i>api</i> ook, zelfs, geeft nadruk aan (55/1)
जडत्वतः	<i>jaḍatvataḥ</i> vanwege (- <i>taḥ</i>) gevoelloosheid, stijfheid, sloomheid, domheid (409/3)
जीवः	<i>jīvaḥ, jīva</i> leven(d), bestaan, individuele ziel (422/2); √ <i>jīv</i> leven, voeden, ondersteunen (422/2) [<i>prāṇadhāraṇe</i> (DP 12/1)]

आभासकूटस्थ-
बुद्धित्रयम्

ābhāsakūṭasthabuddhitrayam ābhāsa-kūṭastha-buddhi-trayam de drie vormen, namelijk de reflectie van bewustzijn, onveranderlijk zuiver bewustzijn, en de geest; *ābhāsa* reflectie, licht (145/2); *ā-√bhās* schijnen, verschijnen (145/2); *ā* bij, naar, dichtbij; maakt de handeling volledig (126/1); *√bhās* stralen, verlichten (755/3) [*dīptau* (DP 13/2)]; *kūṭastha* onveranderlijk, hoogste, uniform (299/3); *√kūṭ* branden, pijnigen, adviseren (299/2) [*paritāpe paridāhe* (DP 48/2)]; *buddhi* intelligentie, rede, onderscheidings-vermogen, geest (733/3); *√budh* (ont)waken, observeren, leren, weten (733/1) [*bodhane* (DP 19/1)]; *trayam* drievoudig (457/1)

अतः

ataḥ daarom, daarvan, dus (12/1)

भवेत्

bhavet hij moge worden, zijn; *√bhū* worden, zijn (760/1) [*sattāyām* (DP 1/1)]

De geest (*buddhi*) op zichzelf is niet de individuele ziel (*jīva*), omdat deze levenloos is. Dus deze drie - de reflectie van bewustzijn, onveranderlijk zuiver bewustzijn (*kūṭastha*)⁴⁹ en de geest - vormen samen de individuele ziel.

⁴⁹ Om zuiver bewustzijn aan te geven gebruikt de auteur nu het woord ‘*kūṭastha*’ in plaats van ‘*adhiṣṭāna*’ (zoals in de verzen 36 en 37). Het woord ‘*kūṭastha*’ betekent voornamelijk ‘onveranderlijk’ als het in deze filosofische context wordt gebruikt.

मायाभासो विशुद्धात्मा त्रयमेतन्महेश्वरः ।

मायाभासोऽप्यवस्तुत्वात्प्रत्येकं नेश्वरो भवेत् ॥ ३९ ॥

माया । आभासः । विशुद्धात्मा । त्रयम् । एतत् । महेश्वरः ।

मायाभासः । अपि । अवस्तुत्वात् । प्रत्येकम् । न । ईश्वरः । भवेत् ॥ ३९ ॥

māyābhāso viśuddhātmā trayametanmaheśvaraḥ;
māyābhāso 'pyavastutvātpratyekaṃ neśvaro bhavet.(39)

माया	<i>māyā</i> wijsheid, illusie, onwerkelijkheid (811/1)
आभासः	<i>ābhāsaḥ, ābhāsa</i> reflectie, licht (145/2); <i>ā-√bhās</i> schijnen, verschijnen (145/2); <i>ā</i> bij, naar, dichtbij; maakt de handeling volledig (126/1); <i>√bhās</i> stralen, verlichten (755/3) [<i>dīptau</i> (DP 13/2)]
विशुद्धात्मा	<i>viśuddhātmā</i> viśuddha-ātman zuiver bewustzijn; <i>viśuddha</i> puur, zuiver (991/2); <i>vi-√śudh</i> volledig zuiver worden (991/1); <i>vi</i> apart, weg van, zonder; geeft uitbreiding aan (949/3); <i>√śudh</i> zuiveren, schoonmaken (1082/1) [<i>śauce</i> (DP 30/1)]; <i>ātman</i> Ātman, het individuele Zelf (135/1); <i>√at</i> rennen, voortdurend lopen (12/1) [<i>sātatyagamane</i> (DP 2/1)]
त्रयम्	<i>trayam, traya</i> drievoudig, triade (457/3)
एतत्	<i>etat</i> dit; van <i>etad</i> dit (231/2)
महेश्वरः	<i>maheśvaraḥ</i> mahā-īśvara de hoogste Heer (802/2); <i>mahat</i> groot, hoog (794/2); <i>īśvara</i> heer, meester (171/1); <i>√īś</i> bezitten, commanderen, regeren (171/1) [<i>aiśvarye</i> (DP 23/1)]
मायाभासः	<i>māyābhāsaḥ</i> māyā-ābhāsa de reflectie in illusie; <i>māyā</i> illusie (811/1); <i>ābhāsa</i> reflectie, licht (145/2); <i>ā-√bhās</i> schijnen, verschijnen (145/2); <i>ā</i> bij, naar, dichtbij; maakt de handeling volledig (126/1); <i>√bhās</i> stralen, verlichten (755/3) [<i>dīptau</i> (DP 13/2)]
अपि	<i>api</i> ook, hoewel, zelfs, nog steeds (55/1)

अवत्सुत्वात्	<i>avastutvāt</i> a-vastutva de staat van het niet werkelijk zijn; <i>a</i> voorvoegsel dat ontkenning inhoudt of het tegenovergestelde weergeeft (1/1); <i>vastutva</i> werkelijkheid (932/2); √ <i>vas</i> verblijven, wonen (932/2) [<i>nivāse</i> (DP 22/2-50/1)]
प्रत्येकम्	<i>pratyekam</i> ieder apart, één voor één, enkel, afzonderlijk (664/2)
न	<i>na</i> niet, noch, geen (523/1)
ईश्वरः	<i>īśvaraḥ, īśvara</i> heer, meester (171/1); √ <i>īś</i> bezitten, commanderen, regeren (171/1) [<i>aiśvarye</i> (DP 23/1)]
भवेत्	<i>bhavet</i> hij moge worden; √ <i>bhū</i> worden, zijn (760/1) [<i>sattāyām</i> (DP 1/1)]

Illusie (*māyā*)⁵⁰, reflectie van bewustzijn in illusie, en zuiver bewustzijn (*ātman*), deze triade vormt de hoogste Heer (*maheśvara*). De reflectie van bewustzijn is op zich een illusie en kan niet de hoogste Heer zijn, omdat een reflectie niet echt bestaat.

⁵⁰ Illusie (*māyā*) wordt hier gezien als de substantie die de wereld creëert.

पूर्णत्वान्निर्विकारत्वाद्दिशुद्धात्मा न चेश्वरः ।

जडत्वहेतोर्मायायामीश्वरत्वं नु दुर्घटम् ॥ ४० ॥

पूर्णत्वात् । निर्विकारत्वात् । विशुद्धात्मा । न । च । ईश्वरः ।

जडत्वहेतोः । मायायाम् । ईश्वरत्वम् । नु । दुर्घटम् ॥ ४० ॥

*pūrṇatvānnirvikāratvādvīśuddhātmā na ceśvaraḥ
jaḍatvahetormāyāyāmīśvaratvaṃ nu durghaṭam.(40)*

पूर्णत्वात् *pūrṇatvāt, pūrṇatva* volheid (642/1); √*prī* vullen, opblazen, voeden (648/2) [*pālana-pūraṇayoḥ* (DP 26/1)]

निर्विकारत्वात् *nirvikāratvāt* nir-vi-kāratva onveranderlijkheid, uniformiteit; *nirvikāra* onveranderlijk (542/1); *nir = nis* uit, weg van (543/2); *vikāra* verandering, transformatie (954/2); *vi-√kr* transformeren, veranderen (954/2); *vi* apart, zonder, weg van (949/3); √*kr* doen, maken, uitvoeren (300/3) [*karāṇe* (DP 38/2)]

विशुद्धात्मा *viśuddhātmā* viśuddha-ātman pure natuur of karakter; *viśuddha* puur, zuiver (991/2); *vi-√śudh* volledig zuiver worden (991/1); *vi* apart, weg van, zonder; geeft uitbreiding aan (949/3); √*śudh* zuiveren, schoonmaken (1082/1) [*śauce* (DP 30/1)]; *ātman* Ātman, het individuele Zelf (135/1); √*at* rennen, voortdurend lopen (12/1) [*sātatya-gamane* (DP 2/1)]

न *na* niet, noch, geen (523/1)

च *ca* en (380/1)

ईश्वरः *īśvaraḥ, īśvara* meester, heer, koning (171/1); √*īś* bezitten, commanderen, regeren (171/1) [*aiśvārye* (DP 23/1)]

जडत्वहेतोः *jaḍatvahetoḥ* jaḍatva-hetoḥ vanwege de inertie; *jaḍatva* gevoelloosheid, stijfheid, sloomheid, domheid (409/3); *hetoḥ, hetu* oorzaak, impuls, reden (1303/3); √*hi* in beweging zetten, overbrengen, aandrijven, verheugen (1297/3) [*gatau vṛddhau ca* (DP 32/1)]

मायायाम्	<i>māyāyām, māyā</i> illusie, onwerkelijkheid (811/1)
ईश्वरत्वम्	<i>īśvaratvam, īśvaratva</i> heerschappij, oppermacht, hoogste Heer (171/1); √ <i>īś</i> bezitten, commanderen, regeren (171/1) [<i>aiśvarye</i> (DP 23/1)]
नु	<i>nu</i> inderdaad, zeker (567/1)
दुर्घटम्	<i>durghaṭam</i> dur-ghaṭa moeilijk uit te voeren, lastig (485/2); <i>dur=dus</i> slecht, moeilijk (488/1); √ <i>ghaṭ</i> bezig zijn, bereiken, gebeuren (375/1) [<i>ceṣṭāyām</i> (DP 16/1)]

Zuiver bewustzijn kan zelf niet de Heer zijn, omdat zuiver bewustzijn volmaakt (*pūrṇa*) en onveranderlijk is.

Illusie (*māyā*) kan zeker niet de opperste Heer zijn, omdat illusie (*māyā*) onwerkelijk⁵¹ is.

⁵¹ Zie voetnoot 40 bij vers 26. In dat vers wordt de uitdrukking ‘inertie’ (*jāḍya*) gebruikt, afgeleid van ‘*jaḍa*’ (‘het onbewuste’) wat de basis vormt voor het Sanskrit woord dat hier wordt gebruikt.

तस्मादेतन्नयं मिथ्या तदर्थो नेश्वरो भवेत् ।
इति जीवेश्वरौ भातः स्वाज्ञानान्न हि वस्तुतः ॥ ४१ ॥

तस्मात् । एतत् । त्रयम् । मिथ्या । तदर्थः । न । ईश्वरः । भवेत् ।
इति । जीवेश्वरौ । भातः । स्वाज्ञानात् । न । हि । वस्तुतः ॥ ४१ ॥

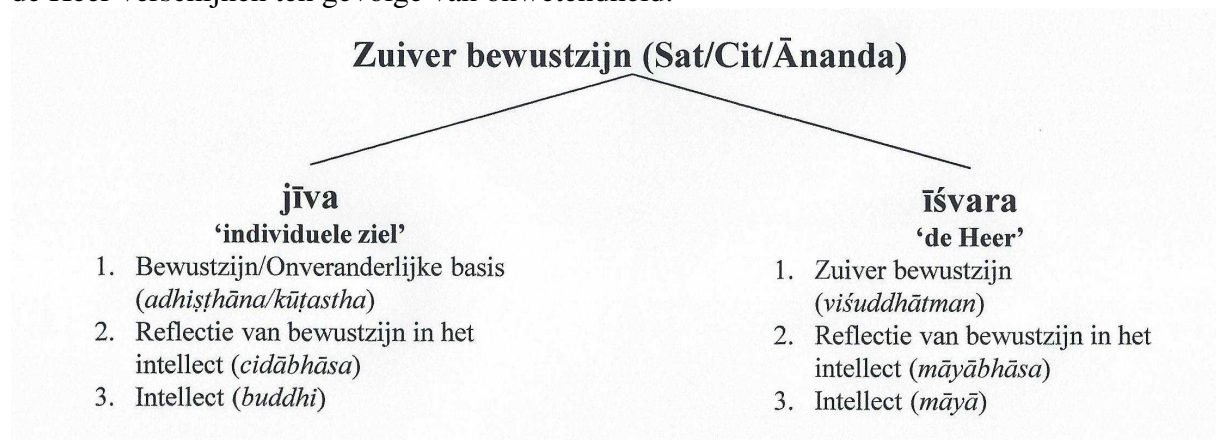
*tasmādetattrayaṃ mithyā tadartho neśvaro bhavet;
iti jīveśvarau bhātaḥ svājñānānna hi vastutaḥ.(41)*

तस्मात्	<i>tasmāt</i> vandaar, daarom; van <i>tad</i> dat (434/1)
एतत्	<i>etat</i> dit; van <i>etad</i> dit (231/2)
त्रयम्	<i>trayam, traya</i> drievoudig, triade (457/3)
मिथ्या	<i>mithyā</i> verkeerd, relatief waar, schijnbaar (817/1)
तदर्थः	<i>tadarthaḥ, tadartha</i> daarvoor bedoeld, daarom (434/1)
न	<i>na</i> niet, noch, geen (523/1)
ईश्वरः	<i>īśvaraḥ, īśvara</i> heer, meester (171/1); $\sqrt{īś}$ bezitten, commanderen, regeren (171/1) [<i>aiśvārye</i> (DP 23/1)]
भवेत्	<i>bhavet</i> hij moge worden; $\sqrt{bhū}$ worden, zijn (760/1) [<i>sattāyām</i> (DP 1/1)]
इति	<i>iti</i> “.....”, verwijst naar iets dat gezegd of gedacht is, zo, aldus, op deze wijze (165/1)
जीवेश्वरौ	<i>jīveśvarau</i> <i>jīva-īśvara</i> de individuele ziel en de Heer; <i>jīva</i> leven(d), bestaan, individuele ziel (422/2); $\sqrt{jīv}$ leven, voeden, ondersteunen (422/2) [<i>prāṇadhāraṇe</i> (DP 12/1)]; <i>īśvara</i> heer, meester (171/1); $\sqrt{īś}$ bezitten, commanderen, regeren (171/1) [<i>aiśvārye</i> (DP 23/1)]
भातः	<i>bhātaḥ</i> zij beide (ver)schijnen; $\sqrt{bhā}$ schijnen, verlichten (750/3) [<i>dīptau</i> (DP 24/2)]

स्वाज्ञानात्	<i>svājñānāt</i> sva-a-jñāna de eigen onwetendheid; <i>sva</i> eigen (1275/1); <i>ajñāna</i> onwetendheid (10/3); <i>a</i> voorvoegsel dat ontkenning inhoudt of het tegenovergestelde weergeeft (1/1); √ <i>jñā</i> kennen, waarnemen, onderzoeken (425/2) [<i>avabodhane</i> (DP 40/1)]
न	<i>na</i> niet, noch, geen (523/1)
हि	<i>hi</i> want, omdat, tengevolge van, vanwege (1297/3)
वस्तुतः	<i>vastutaḥ, vastutas</i> in feite, in werkelijkheid, in essentie (932/3)

Daarom zijn deze drie slechts relatief waar. Om die reden kunnen zij niet de Heer zijn. Dus de individuele ziel (*jīva*) en de Heer (*īśvara*) verschijnen ten gevolge van je eigen onwetendheid, want in essentie bestaan zij niet.⁵²

⁵² De zienswijze in de eerste helft van dit vers is een echo van vers 36: alleen wanneer illusie, de reflectie van bewustzijn als illusie en puur bewustzijn door onwetendheid verschijnen als één, dan is er sprake van de Heer. Daarom wordt er gezegd dat zowel de individuele ziel als de Heer verschijnen ten gevolge van onwetendheid.

Zie *Kaṭha Upaniṣad* 2:2:15 ('Door het licht van het Zelf schijnt de hele wereld')
Upadeśasāhasrī 'Duizend Instructies' 18:43 (metrisch deel) en, voor een vollediger discussie, hoofdstukken 6, 7 en 8 van *Pañcadaśī*, in het bijzonder 7: 3 tot 18, 8: 1 tot 26 en 8:53 tot 76.

घटाकाशमठाकाशौ महाकाशे प्रकल्पितौ ।
एवं मयि चिदाकाशे जीवेशौ परिकल्पितौ ॥ ४२ ॥

घटाकाशमठाकाशः । महाकाशः । प्रकल्पितः ।
एवम् । मयि । चिदाकाशः । जीवेशौ । परिकल्पितौ ॥ ४२ ॥

ghaṭākāśamaṭhākāśau mahākāśe prakalpitau;
evam mayi cidākāśe jīveśau parikalpitau.(42)

घटाकाशमठाकाशौ *ghaṭākāśamaṭhākāśau* ghaṭa-ākāśa-maṭha-ākāśa ruimte in een kruik en ruimte in een hut; *ghaṭa* pot, kruik (375/1); $\sqrt{ghaṭ}$ verenigen (375/1) [*saṅghāte* (DP 45/1)]; *ākāśa* ruimte, ether, hemel (126/3); \bar{a} - $\sqrt{kāś}$ zien, herkennen (126/3); \bar{a} bij, naar, dichtbij; maakt de handeling volledig (126/1); $\sqrt{kāś}$ zichtbaar zijn, (ver)schijnen (280/2) [*dīptau* (DP 14/1)]; *maṭha* hut, huis; \sqrt{math} verblijven, vergiftigd worden (774/2) [*mada-nirvāsayoh* (DP 7/2)]; *ākāśa* ruimte, ether, hemel (126/3); \bar{a} - $\sqrt{kāś}$ zien, herkennen (126/3); \bar{a} bij, naar, dichtbij; maakt de handeling volledig (126/1); $\sqrt{kāś}$ zichtbaar zijn, (ver)schijnen (280/2) [*dīptau* (DP 14/1)]

महाकाशे *mahākāśe* maha-ākāśa universele ruimte (395/3); *maha* groot, machtig, hoog (794/1); *ākāśa* ruimte, ether, hemel (126/3); \bar{a} - $\sqrt{kāś}$ zien, herkennen (126/3); \bar{a} bij, naar, dichtbij; maakt de handeling volledig (126/1); $\sqrt{kāś}$ zichtbaar zijn, (ver)schijnen (280/2) [*dīptau* (DP 14/1)]

प्रकल्पितौ *prakalpitau, prakalpita* gemaakt, gedaan, vastgesteld, aangewezen (654/3); pra - \sqrt{klrp} succes hebben, plaatsen, voorbereiden (654/3); pra voor, voorts, uit (652/2); \sqrt{klrp} georganiseerd zijn, succes hebben, slagen, overeenstemmen (308/2) [*sāmarthye* (DP 16/1)]

एवम् *evam* aldus, zo, op deze manier (232/2)

मयि *mayi* in mij; van *asmad* ik (123/2)

चिदाकाशे

cidākāśe cit-ākāśa de ruimte die bewustzijn is; *cit* bewustzijn, zuiver denken (395/3); √*cit* waarnemen, de aandacht richten op, begrijpen, herinneren (395/2) [*sañjñāne* (DP 2/1)]; *ākāśa* ruimte, ether, hemel (126/3); *ā*-√*kāś* zien, herkennen (126/3); *ā* bij, naar, dichtbij; maakt de handeling volledig (126/1); √*kāś* zichtbaar zijn, (ver)schijnen (280/2) [*dīptau* (DP 14/1)]

जीवेशौ

jīveśau jīva-īśa de individuele ziel en de Heer; *jīva* de individuele ziel, leven, bestaan (422/2); √*jīv* leven, levend maken, voeden, ondersteunen (422/2) [*prāṇadhāraṇe* (DP 12/1)]; *īśa* heer, meester (171/1); √*īś* bezitten, commanderen, regeren (171/1) [*aiśvārye* (DP 23/1)]

परिकल्पितौ

parikalpītau, parikalpīta bepaald, gevestigd, gemaakt, verondersteld (592/1); *pari*-√*klrp* bepalen, vestigen, uitvoeren (592/1); *pari* rondom, aangaande, volledig (591/2); √*klrp* georganiseerd zijn, succes hebben, slagen, overeenstemmen (308/23) [*sāmarthyē* (DP 16/1)]

De ruimte in een pot en de ruimte in een hut worden verbeeld in de universele ruimte (*mahākāśa*). Evenzo worden de individuele ziel (*jīva*) en de Heer (*īśa*) verbeeld in Mij, de ruimte die bewustzijn (*cit*) is.

मायातत्कार्यविलये नेश्वरत्वं च जीवता ।

ततः शुद्धचिदेवाहं चिद्व्योमनिरूपाधितः ॥ ४३ ॥

मायातत्कार्यविलये । न । ईश्वरत्वम् । च । जीवता ।

ततः । शुद्धचित् । एव । अहम् । चिद्व्योमनिरूपाधितः ॥ ४३ ॥

*māyātatkāryavilaye neśvaratvaṃ ca jīvatā;
tataḥ śuddhacidevāhaṃ cidvyomanirupādhitāḥ.(43)*

मायातत्कार्यविलये *māyātatkāryavilaye māyā-tat-kārya-vilaya* wanneer illusie en de effecten ervan verdwijnen; *māyā* illusie (811/1); *tad* dat (434/1); *kārya* wat gedaan moet worden, motief, doel, effect, resultaat (276/1); \sqrt{kr} doen, maken, uitvoeren (300/3) [*karāṇe* (DP 38/2)]; *vilaye, vilaya* verdwijning, oplossing (985/1); *vi-√lī* vastplakken, verstoppen, verdwijnen (985/3); *vi* apart, weg van, zonder; geeft uitbreiding aan (949/3); $\sqrt{lī}$ kleven, verkrijgen, smelten (903/2) [*śleṣāṇe* (DP 39/2, 28/2)]

न *na* niet, noch, geen (523/1)

ईश्वरत्वम् *īśvaratvam, īśvaratva* heerschappij, oppermacht, hoogste Heer (171/1); $\sqrt{īś}$ bezitten, commanderen, regeren (171/1) [*aiśvarye* (DP 23/1)]

च *ca* en (380/1)

जीवता *jīvatā* de staat van het individuele ziel zijn; $\sqrt{jīv}$ leven, levend maken, voeden, ondersteunen (422/2) [*prāṇadhāraṇe* (DP 12/1)]

ततः *tataḥ, tatas* dus, daarom, van daar (432/2)

शुद्धचित् *śuddhacit śuddha-cit* zuiver bewustzijn; *śuddha* helder, puur, zuiver; $\sqrt{śudh}$ zuiveren, schoonmaken (1082/1) [*śauce* (DP 30/1)]; *cit* bewustzijn (395/3); \sqrt{cit} waarnemen, aandacht richten op, begrijpen, herinneren (395/2) [*sañjñāṇe* (DP 2/1)]

एव	<i>eva</i> waarlijk, inderdaad, alleen, slechts; benadrukt het voorafgaande woord (232/2)
अहम्	<i>aham</i> ik (124/2); van <i>asmad</i> (123/2)
चिद्व्योमनिरूपाधितः	<i>cidvyomanirupādhitah</i> cit-vyoma-nir-upādhi-tah vanwege (-tah) de onbegrensheid, zoals de ruimte van bewustzijn; <i>cit</i> bewustzijn (395/3); √ <i>cit</i> waarnemen, aandacht richten op, begrijpen, herinneren (395/2) [<i>sañjñāne</i> (DP 2/1)]; <i>vyoma</i> (in <i>samāsa</i>) = <i>vyoman</i> hemel, lucht, atmosfeer (1041/2); √ <i>vye</i> bedekken, omwikkelen (1041/2) [<i>saṃvarane</i> (DP 22/2)]; <i>nir</i> , <i>nir</i> of <i>nis</i> uit, weg van, zonder (543/2); <i>upādhi</i> begrenzing, kwalificatie (213/2); <i>upa-ā-√dhā</i> plaatsen op, aannemen (213/2); <i>upa</i> naar toe, dichtbij, onder, neer (194/3); <i>ā</i> bij, naar, dichtbij; maakt de handeling volledig (126/1); √ <i>dhā</i> plaatsen, geven, scheppen (513/2) [<i>dhāraṇe-poṣaṇayoḥ</i> (DP 26/2)]

Wanneer illusie (*māyā*) en de effecten ervan verdwijnen, bestaat er geen Heer of individuele ziel. Dus ik ben enkel zuiver bewustzijn, want bewustzijn is vrij van ieder begrenzing⁵³, zoals de ruimte.

⁵³ Het woord voor 'begrensd' is hier '*upādhi*', van de wortel '*upa-ā-dhā*', 'plaatsen op'. Het woord '*upādhi*' betekent letterlijk 'dat wat in de plaats wordt gesteld van iets anders'. *Upādhi* waar in de verzen 35 tot 43 naar wordt verwezen, zijn de Heer en individuele ziel - illusies die in de plaats van het bewustzijn zijn gebracht.

सत्यचिद्धनमनन्तमद्वयं सर्वदृश्यरहितं निरामयम् ।
यत्पदं विमलमद्वयं शिवं तत्सदाहमिति मौनमाश्रये ॥ ४४ ॥

सत्यचिद्धनम् । अनन्तम् । अद्वयम् । सर्वदृश्यरहितम् । निरामयम् ।
यत् । पदम् । विमलम् । अद्वयम् । शिवम् । तत् । सदा । अहम् ।
इति । मौनम् । आश्रये ॥ ४४ ॥

*satyacidghanamanantamadvayaṃ sarvadrśyarahitaṃ nirāmayam;
yatpadaṃ vimalamadvayaṃ śivaṃ tatsadāhamiti maunamāśraye.(44)*

सत्यचिद्धनम्

satyacidghanam satya-cit-ghana niets dan waarheid en bewustzijn; *satya* waar, waarheid (1135/3); √*as* zijn, bestaan, leven (117/1) [*bhuvī* (DP 25/1)]; *cit* bewustzijn, zuiver denken (395/3); √*cit* waarnemen, de aandacht richten op, begrijpen, herinneren (395/2) [*sañjñāne* (DP 2/1)] en [*sañcetane* (DP 44/1)]; *ghana* doder, vernietiger, massa; in samenstellingen: niets dan (376/1); √*han* slaan, doden, hameren, vernietigen (1287/2) [*hiṃsā-gatyoh* (DP 23/1)]

अनन्तम्

anantam an-anta oneindig, eeuwig, onbegrensd (25/1); *an=a* (vóór een klinker) een voorvoegsel dat ontkenning inhoudt of het tegenovergestelde weergeeft (1/1); *anta* einde, grens, conclusie (42/3); √*ant/and* binden (42/3-44/3) [*bandhane* (DP 2/2)]

अद्वयम्

advayam, advaya zonder tweede, uniek (19/2); *a* voorvoegsel dat ontkenning inhoudt of het tegenovergestelde weergeeft (1/1); *dvaya* tweevoudig, dubbel (503/2)

सर्वदृश्यरहितम्

sarvadrśyarahitam sarva-drśya-rahita vrij van al wat zichtbaar is; *sarva* alles, geheel, volledig (1184/3); *drśya* zichtbaar, opvallend (491/3); √*drś* zien, kijken, zichtbaar worden (491/1) [*prekṣane* (DP 22/1)]; *rahita* vrij van, verlaten, alleen, geheim (871/2); √*rah* verlaten, loslaten (871/1) [*tyāge* (DP 15/2-43/1-47/2)]

निरामयम्

nirāmayam nir-āmaya zonder ziekte, gezond (540/1); *nir = nis* uit, weg van, zonder (543/2); *āmaya* ziekte (146/2)

यत्	<i>yat=yad</i> wie, wat, welk (844/2)
पदम्	<i>padam, pada</i> stap, staat, merkteken, verblijfplaats (583/1); $\sqrt{pad}=\sqrt{bad}$ vaststaan, stevig zijn, binden (719/3) [<i>sthairye</i> (DP 2/2)]
विमलम्	<i>vimalam</i> vi-mala smetteloos, zuiver, helder (979/3); <i>vi</i> apart, weg van, zonder; geeft uitbreiding aan (949/3); <i>mala</i> vuil, onzuiverheid, stof (792/1)
अद्वयम्	<i>advayam</i> a-dvaya zonder tweede, uniek (19/2); <i>a</i> voorvoegsel dat ontkenning inhoudt of het tegenovergestelde weergeeft (1/1); <i>dvaya</i> tweevoudig, dubbel (503/2)
शिवम्	<i>śivam, śiva</i> goedgunstig, vriendelijk, dierbaar (1074/1); $\sqrt{śi}$ liggen, rusten, slapen (1077/1) [<i>svapne</i> (DP 23/2)]
तत्	<i>tat = tad</i> dat, deze (434/1)
सदा	<i>sadā</i> altijd, eeuwigdurend (1139/2)
अहम्	<i>aham</i> ik (124/2); van <i>asmad</i> (123/2)
इति	<i>iti</i> “.....” verwijst naar iets dat gezegd of gedacht is, zo, aldus, op deze wijze (165/1)
मौनम्	<i>maunam, mauna</i> stilte, rust, zwijgzaamheid (836/3)
आश्रये	<i>āśraye</i> ik rust; $\bar{a}\sqrt{śr}$ verbinden, vastmaken, rusten op (158/2); \bar{a} bij, naar, dichtbij; maakt de handeling volledig (126/1); $\sqrt{śr}$ laten rusten op, vastmaken, benaderen, toevlucht nemen tot (1098/1) [<i>sevāyām</i> (DP 19/1)]

Ik rust in stilte. Ik ben immer, die smetteloze, non-duale, goedgunstige (*śiva*) verblijfplaats, die niets dan waarheid (*satya*) is en bewustzijn (*cit*), onbegrensd en uniek, vrij van ziekte (*āma*)⁵⁴ en van al wat zichtbaar is.

⁵⁴ Van ‘*āma*’ wordt gezegd dat het een substantie is, die oorzaak is van ziekte, als voedsel niet volledig is verteerd.

पूर्णमद्वयमखण्डचेतनं विश्वभेदकलनादिवर्जितम् ।
अद्वितीयपरसंविदंशकं तत्सदाहमिति मौनमाश्रये ॥ ४५ ॥

पूर्णम् । अद्वयम् । अखण्डचेतनम् । विश्वभेदकलनादिवर्जितम् ।
अद्वितीयपरसंविदंशकम् । तत् । सदा । अहम् । इति । मौनम् । आश्रये
॥ ४५ ॥

*pūrṇamadvayamakhaṇḍacetanaṃ viśvabheda-kalanādivarjitam;
advitīyaparasaṃvidanśakam tatsadāhamiti maunamāśraye.(45)*

पूर्णम्	<i>pūrṇam, pūrṇa</i> volledig, volmaakt (642/1); √ <i>pṛ</i> vullen, opblazen, voeden (648/1) [<i>pālana-pūranayoḥ</i> (DP 26/1)]
अद्वयम्	<i>advayam, advaya</i> niet twee, uniek (19/2)
अखण्डचेतनम्	<i>akhaṇḍacetanam</i> akhaṇḍa-cetana ondeelbaar bewustzijn; <i>akhaṇḍa</i> ondeelbaar (336/1); √ <i>khaṇḍ</i> breken, verdelen (335/3) [<i>bhedane</i> (DP 42/1)]; <i>cetana</i> bewustzijn, intelligentie (397/3); √ <i>cit</i> waarnemen, aandacht richten op, begrijpen, herinneren (395/2) [<i>sañjñāne</i> (DP 2/1)]
विश्वभेदकलनादि- वर्जितम्	<i>viśvabheda-kalanādivarjitam</i> viśva-bheda-kalana-ādivarjita vrij van verdeeldheid en activiteit enz. van de wereld; <i>viśva</i> alles, de wereld, het universum (992/2); <i>bheda</i> verdeling, verdeeldheid (766/1); √ <i>bhid</i> splijten, klieven, breken (756/3) [<i>vidāraṇe</i> (DP 37/1)]; <i>kalana</i> activiteit (260/1); √ <i>kal</i> voorwaarts duwen, vervolgen (260/1) [<i>kṣepe-gatau-saṅkhyāneca</i> (DP 42/2-48/1)]; <i>ādi</i> begin, te beginnen met, enz. (136/3); <i>varjita</i> uitgezonderd, verlaten, vermeden (924/1); √ <i>vrj</i> buigen, draaien, plukken (1008/3) [<i>varjane</i> (DP 23/2, 37/2, 46/2)]

अद्वितीयपरमं-
विदंशकम्

advitīyaparasaṃvidamśakam a-dvitīya-para-saṃvid-amśakam de ongeëvenaarde hoogste vorm van kennis; *advitīya* a-dvitīya zonder tweede, uniek, ongeëvenaard (19/2); *para* hoogste, opperste (586/1); √*pr* leveren, beschermen (645/1) [*pālana-pūraṇayoḥ* (DP 26/1)]; *saṃvid* bewustzijn, intellect, kennis (1115/2); *saṃ-√vid* grondig kennen, herkennen, begrijpen (1115/1); *saṃ* met, samen met (1152/1); √*vid* weten, kennen, leren (963/2) [*jñāne* (DP 25/1)]; *amśakam*, *amśaka* deel, vorm, gradatie (1/1); √*amś* verdelen, uitdelen (1/2) [*samāghāte* (DP 49/1)]

तत्

tat = tad dat, deze (434/1)

सदा

sadā altijd, eeuwigdurend (1139/2)

अहम्

aham ik (124/2); van *asmad* (123/2)

इति

iti “.....”, verwijst naar iets dat gezegd of gedacht is, zo, aldus, op deze wijze (165/1)

मौनम्

maunam, *mauna* stilte, rust, zwijgzaamheid (836/3)

आश्रये

āśraye ik rust; *ā-√śr* verbinden, vastmaken, rusten op (158/2); *ā* bij, naar, dichtbij; maakt de handeling volledig (126/1); √*śr* laten rusten op, vastmaken, benaderen, toevlucht nemen tot (1098/1) [*sevāyām* (DP 19/1)]

Ik rust in stilte. Ik ben immer dat volmaakte (*pūrṇa*), niet duale, ondeelbare bewustzijn, vrij van wereldse (*viśva*)⁵⁵ verdeeldheid, activiteiten, enz.; ik ben de ongeëvenaarde hoogste vorm van kennis.

⁵⁵ Het Sanskriet hier kan ook '*kalanā*' zijn, dat als 'berekeningen' kan worden vertaald, indien afgeleid van de wortel '*kal*' 'tellen'

जन्ममृत्युसुखदुःखवर्जितं जातिनीतिकुलगोत्रदूरगम् ।
चिद्विवर्तजगतोऽस्य कारणं तत्सदाहमिति मौनमाश्रये ॥ ४६ ॥

जन्ममृत्युसुखदुःखवर्जितम् । जातिनीतिकुलगोत्रदूरगम् ।
चिद्विवर्तजगतः । अस्य । कारणम् । तत् । सदा । अहम् । इति ।
मौनम् । आश्रये ॥ ४६ ॥

janmamṛtyusukhaduḥkhavarjitam jātinītikulagotrādūragam;
cidvivartajagato'sya kāraṇam tatsadāhamiti maunamāśraye.(46)

जन्ममृत्युसुख-
दुःखवर्जितम्

janmamṛtyusukhaduḥkhavarjitam janma-mṛtyu-sukha-
duḥkha-varjita zonder geboorte, dood, vreugde en
verdriet; *janman* geboorte, origine, leven (411/3);
√*jan* voortbrengen, geboren worden (410/1) [*janane* (DP
27/2)]; *mṛtyu* dood, stervend (827/3); √*mṛ* sterven,
omkomen (827/2) [*prāṇatyāge* (DP 35/2)]; *sukhaduḥkha*
sukha-duḥkha vreugde en verdriet (1221/1); *varjita*
zonder, verlaten (924/1); √*vrj* buigen, draaien, plukken
(1008/3) [*varjane* (DP 23/2, 37/2, 46/2)]

जातिनीतिकुल-
गोत्रदूरगम्

jātinītikulagotrādūragam jāti-nīti-kula-gotra-dūraga
geboorte, gedrag, familie en afstamming overstijgend;
jāti geboorte, bestaan (418/1); √*jan* voortbrengen,
geboren worden (410/1) [*janane* (DP 27/2)]; *nīti*
gedrag, leidend (565/1); √*nī* leiden, regeren, besturen
(565/1) [*prāpaṇe* (DP 20/1)]; *kula* ras, familie, groep
(294/2); √*kul* verzamelen, steeds doorgaan, gedragen als
familielid (294/2) [*samstyāṇe bandhuṣu ca* (DP 18/1)];
gotra afstamming, stam (364/3); √*trai* beschermen
(462/1) [*pālāne* (DP 21/1)]; *dūraga* ver weg zijnde of
gaande (489/3)

चिद्विवर्तजगतः	<i>cidvivartajagataḥ</i> cit-vivarta-jagat de wereld die de onwerkelijke transformatie van bewustzijn is; <i>cit</i> bewustzijn, zuiver denken (395/3); \sqrt{cit} waarnemen, de aandacht richten op, begrijpen, herinneren (395/2) [<i>sañjñāne</i> (DP 2/1)]; <i>vivarta</i> illusie, onwerkelijke vorm, transformatie (988/3); <i>vi-√vṛt</i> rollen, ronddraaien (988/3); <i>vi</i> apart, weg van, zonder; geeft uitbreiding aan (949/3); $\sqrt{vṛt}$ draaien, rollen, gebeuren, verblijven (1009/1) [<i>varttane</i> (DP 16/1)]; <i>jagat</i> wereld, beweging, mensheid (408/1); \sqrt{gam} gaan, bewegen [<i>gatau</i> (DP 21/2)]
अस्य	<i>asya</i> van dit; van <i>idam</i> (165/2)
कारणम्	<i>kāraṇam, kāraṇa</i> oorzaak, rede (274/2); \sqrt{kr} doen, maken, uitvoeren (300/3) [<i>kaṛaṇe</i> (DP38/2)]
तत्	<i>tat = tad</i> dat, deze (434/1)
सदा	<i>sadā</i> altijd, eeuwigdurend (1139/2)
अहम्	<i>aham</i> ik (124/2); van <i>asmad</i> (123/2)
इति	<i>iti</i> “.....”, verwijst naar iets dat gezegd of gedacht is, zo, aldus, op deze wijze (165/1)
मौनम्	<i>maunam, mauna</i> stilte, rust, zwijgzaamheid (836/3)
आश्रये	<i>āśraye</i> ik rust; $\bar{a}-\sqrt{śr}$ verbinden, vastmaken, rusten op (158/2); \bar{a} bij, naar, dichtbij; maakt de handeling volledig (126/1); $\sqrt{śr}$ laten rusten op, vastmaken, benaderen, toevlucht nemen tot (1098/1) [<i>sevāyām</i> (DP 19/1)]

Ik rust in stilte. Ik ben immer de oorzaak van deze wereld (*jagat*), die de onwerkelijke transformatie (*vivarta*) van bewustzijn (*cit*) is, vrij van geboorte en dood, vrij van vreugde en verdriet, en ras, gedrag, familie en afstamming⁵⁶.

⁵⁶ Het tweede kwart van dit vers is identiek aan het eerste kwart van de *Vivekacūḍāmaṇi* vers 254.

उलूकस्य यथा भानावन्धकारः प्रतीयते ।

स्वप्रकाशे परानन्दे तमो मूढस्य भासते ॥ ४७ ॥

उलूकस्य । यथा । भानौ । अन्धकारः । प्रतीयते ।

स्वप्रकाशे । परानन्दे । तमः । मूढस्य । भासते ॥ ४७ ॥

ulūkasya yathā bhānāvandhakārah pratīyate;
svaparakāṣe parānande tamo mūḍhasya bhāsate.(47)

उलूकस्य *ulūkasya, ulūka* uil (218/3); √*val* draaien, aangetrokken worden, gaan, bedekken (927/3) [*saṃvarāṇe sañcalane ca* (DP 11/1)]

यथा *yathā* zoals (841/2)

भानौ *bhānau, bhānu* straling, licht (751/1); √*bhā* schijnen, verlichten (750/3) [*dīptau* (DP 24/2)]

अन्धकारः *andhakārah* andha-kāra duisternis (44/3); *andha* blind, duisternis (44/3); √*andh* verblinden, blind maken (44/3) [*dr̥ṣty-upaghāte* (DP 49/2)]; *kāra* maker, doener (274/3); √*kr̥* doen, maken (300/3) [*karaṇe* (DP 38/2)]

प्रतीयते *pratīyate* wordt herkend; *prati-√ī* gaan naar, ontmoeten, herkennen (673/2); *prati* naar, naartoe (661/2); √*ī=√i* gaan, lopen, bereiken (163/2 en 170/1) [*gatau* (DP 24/2)]

स्वप्रकाशे *svaparakāṣe* sva-pra-kāśa zelfschijnendheid, eigen licht; *sva* eigen (1275/1); *prakāśa* helderheid, glorie, licht, opheldering (653/1); *pra-√kāś* zichtbaar worden, schijnen (653/1); *pra* voor, voort (652/2); √*kāś* (ver)schijnen, zichtbaar zijn (280/2) [*dīptau* (DP 14/1)]

परानन्दे *parānande* para-ānanda de hoogste gelukzaligheid; *para* hoogste, opperste (586/1); *ānanda* geluk, vreugde (139/3); *ā-√nand* zich verheugen, genieten (139/3); *ā* bij, naar, dichtbij; maakt de handeling volledig (126/1); √*nand* genieten, verheugen, tevreden zijn (526/2) [*samṛddhau* (DP 2/2)]

तमः	<i>tamaḥ, tamas</i> duisternis, onwetendheid (438/1); √ <i>tam</i> verstikkend, uitgeput zijn (438/1) [<i>kāṅkṣāyām</i> (DP 30/2)]
मूढस्य	<i>mūḍhasya, mūḍha</i> verward, dwaas, dom (825/2); √ <i>muh</i> in verwarring raken, bewustzijn verliezen, vergissen (824/3) [<i>vaicitye</i> (DP 30/2)]
भासते	<i>bhāsate</i> (ver)schijnt; √ <i>bhās</i> stralen, verschijnen (755/3) [<i>dīptau</i> (DP 13/2)]

Zoals, ondanks het zonlicht, een uil duisternis ervaart, zo ervaart een dwaas onwetendheid, ondanks zijn eigen licht (*svaparakāśa*) en hoogste geluk.

यथा दृष्टिनिरोधार्तो सूर्यो नास्तीति मन्यते ।
तथाज्ञानावृतो देही ब्रह्म नास्तीति मन्यते ॥ ४८ ॥

यथा । दृष्टिनिरोधार्तः । सूर्यः । न । अस्ति । इति । मन्यते ।
तथा । अज्ञानावृतः । देही । ब्रह्म । न । अस्ति । इति । मन्यते ॥ ४८ ॥

yathā dr̥ṣṭinirodhārto sūryo nāstīti manyate;
tathājñānāvṛto dehī brahma nāstīti manyate.(48)

यथा	<i>yathā</i> op welke manier, (zo) als (841/2)
दृष्टिनिरोधार्तः	<i>dr̥ṣṭinirodhārtaḥ</i> dr̥ṣṭi-nirodha-ārta degene die is getroffen door beperking van het gezichtsvermogen; <i>dr̥ṣṭi</i> zien, gezichtsvermogen (492/1); $\sqrt{dr̥ṣ}$ zien, kijken, zichtbaar worden (491/1) [<i>prekṣaṇe</i> (DP 22/1)]; <i>nirodha</i> vernietiging, beperking (554/1); <i>ni-√rudh</i> vernietigen, stoppen, onderdrukken (553/3); <i>ni</i> omlaag, terug, in (538/3); \sqrt{rudh} ontspruiten, groeien, tegenhouden, stoppen, belegeren (884/1) [<i>avārane</i> (DP 37/1)]; <i>ārta</i> lijdend, gekweld, getroffen (149/2); $\sqrt{ār}$ (= $\bar{a}\sqrt{r}$) verkrijgen, vervallen (in ongeluk) (149/2); <i>ā</i> bij, naar, dichtbij; maakt de handeling volledig (126/1); \sqrt{r} gaan naar, ontmoeten (223/2) [<i>gatau</i> (DP 27/1)]
सूर्यः	<i>sūryaḥ, sūrya</i> zon (1243/1)
न	<i>na</i> niet, noch, geen (523/1)
अस्ति	<i>asti</i> hij, zij, het is; \sqrt{as} zijn, bestaan, leven (117/1) [<i>bhuvi</i> (DP 25/1)]
इति	<i>iti</i> “.....”, verwijst naar iets dat gezegd of gedacht is, zo, aldus, op deze wijze (165/1)
मन्यते	<i>manyate</i> hij denkt; \sqrt{man} denken, geloven, verbeelden (783/1) [<i>avabhodane</i> (DP 38/2)]
तथा	<i>tathā</i> zo, deze manier, aldus (433/3)

अज्ञानावृतः	<i>ajñānāvṛtaḥ</i> a-jñāna-āvṛta degene die gehuld is in onwetendheid; <i>ajñāna</i> onwetendheid, niet herkennen (10/3); <i>a</i> voorvoegsel dat ontkenning inhoudt of het tegenovergestelde weergeeft (1/1); √ <i>jñā</i> kennen, waarnemen, onderzoeken (425/2) [<i>avabhodane</i> (DP 40/1)]; <i>ā-√vṛt</i> ronddraaien, terugkeren (156/1); <i>ā</i> bij, naar, dichtbij; maakt de handeling volledig (126/1); √ <i>vṛt</i> draaien, rollen, gebeuren, verblijven (1009/1) [<i>varttane</i> (DP 16/1)]
देही	<i>dehī, dehin</i> een lichaam hebbend, schepsel, mens, de geest, ziel, door een lichaam omgeven, de belichaamde (497/1); √ <i>dih</i> zalven, smeren, bedekken (480/2) [<i>upacaye</i> (DP 23/1)]
ब्रह्म	<i>brahman</i> het Absolute, Brahman (737/3); √ <i>brh</i> dik zijn, groeien, toenemen (735/3) [<i>vṛddhau</i> (DP 15/2)]
न	<i>na</i> niet, noch, geen (523/1)
अस्ति	<i>asti</i> hij, zij, het is; √ <i>as</i> zijn, bestaan, leven (117/1) [<i>bhuvi</i> (DP 25/1)]
इति	<i>iti</i> “.....”, verwijst naar iets dat gezegd of gedacht is, zo, aldus, op deze wijze (165/1)
मन्यते	<i>manyate</i> hij denkt; √ <i>man</i> denken, geloven, verbeelden (783/1) [<i>avabhodane</i> (DP 38/2)]

Zoals iemand, die getroffen is door blindheid, denkt dat er geen zon is, zo denkt de mens, die gehuld is in onwetendheid, dat er geen Absolute (*brahman*) is.

यथामृतं विषाद्भिन्नं विषदोषैर्न लिप्यते ।

न स्पृशामि जडाद्भिन्नो जडदोषान्प्रकाशयन् ॥ ४९ ॥

यथा । अमृतम् । विषात् । भिन्नम् । विषदोषैः । न । लिप्यते ।

न । स्पृशामि । जडात् । भिन्नः । जडदोषान् । प्रकाशयन् ॥ ४९ ॥

yathāmṛtaṃ viṣādbhinnaṃ viṣadoṣairna lipyate;
na sprśāmi jaḍādbhinno jaḍadoṣānprakāśayan.(49)

यथा	<i>yathā</i> zoals (841/2)
अमृतम्	<i>amṛtam</i> a-mṛta onsterfelijk, nectar die onsterfelijk maakt (82/2); <i>a</i> voorvoegsel dat ontkenning inhoudt of het tegenovergestelde weergeeft (1/1); $\sqrt{mṛ}$ sterven, omkomen (827/2) [<i>prānatyāge</i> (DP 35/2)]
विषात्	<i>viṣāt, viṣa</i> vergif (995/1); $\sqrt{viṣ}$ actief zijn, werken, uitvoeren (995/2) [<i>vyāptau</i> (DP 26/2)]
भिन्नम्	<i>bhinnaṃ, bhinna</i> verschillend van (757/1); \sqrt{bhid} splitsen, klieven, breken (756/3) [<i>vidāraṇe</i> (DP 37/1)]
विषदोषैः	<i>viṣadoṣaiḥ</i> viṣa-doṣa het negatieve effect van vergif; <i>viṣa</i> vergif (995/1); $\sqrt{viṣ}$ actief zijn, werken, uitvoeren (995/2) [<i>vyāptau</i> (DP 26/2)]; <i>doṣa</i> fout kwaad, kwaal (498/2); $\sqrt{duṣ}$ corrupt worden, omkomen, zondigen (488/3) [<i>vaikṛtye</i> (DP 30/1)]
न	<i>na</i> niet, noch, geen (523/1)
लिप्यते	<i>lipyate</i> het wordt gehecht (902/2); \sqrt{lip} hechten aan, bevuilen (902/2) [<i>upadehe</i> (DP 36/2)]
न	<i>na</i> niet, noch, geen (523/1)
स्पृशामि	<i>sprśāmi</i> ik raak aan; $\sqrt{sprś}$ aanraken, aaien, betasten (1268/3) [<i>saṃparśane</i> (DP 36/1)]
जडात्	<i>jaḍāt, jaḍa</i> koud, onbezield, verstoken van intelligentie, levenloze materie (409/3)

भिन्नः	<i>bhinnaḥ, bhinna</i> verschillend van (757/1); √ <i>bhid</i> splitsen, klieven, breken (756/3) [<i>vidāraṇe</i> (DP 37/1)]
जडदोषान्	<i>jaḍadoṣān</i> jaḍa-doṣa negatief effect van de onbewuste wereld; <i>jaḍa</i> koud, onbezielt, verstoken van intelligentie, levenloze materie (409/3); <i>doṣa</i> fout kwaad, kwaal (498/2); √ <i>duṣ</i> corrupt worden, omkomen, zondigen (488/3) [<i>vaikṛtye</i> (DP 30/1)]
प्रकाशयन्	<i>prakāśayan</i> zichtbaar makend; <i>pra-√kāś</i> zichtbaar worden, schijnen (653/1); <i>pra</i> voor, voort (652/2); √ <i>kāś</i> (ver)schijnen, zichtbaar zijn (280/2) [<i>dīptau</i> (DP 14/1)]

Zoals nectar niet mengbaar is met vergif en door de negatieve effecten ervan niet wordt aangetast, zo blijf ik onaangetast⁵⁷, omdat ik verschil van de onbewuste wereld (*jaḍa*), terwijl ik toch de negatieve effecten ervan zichtbaar maak.

⁵⁷ De Sanskrietstam is hier '*sprś*' en betekent 'aanraken', wat in de huidige context een letterlijke betekenis geeft van 'Ik wordt niet door de negatieve effecten van het onbewuste aangetast'.

स्वल्पापि दीपकणिका बहुलं नाशयेत्तमः ।

स्वल्पोऽपि बोधो महतीमविद्यां शमयेत्तथा ॥ ५० ॥

स्वल्पा । अपि । दीपकणिका । बहुलम् । नाशयेत् । तमः ।

स्वल्पः । अपि । बोधः । महतीम् । अविद्याम् । शमयेत् । तथा ॥ ५० ॥

svalpāpi dīpakaṇikā bahulam nāśayettamaḥ;
svalpo'pi bodho mahatīmavidyāṃ śamayettathā.(50)

स्वल्पा	<i>svalpā, svalpa</i> heel klein, minuscuul, heel weinig (1282/2)
अपि	<i>api</i> evenals, ook, geeft nadruk aan (55/1)
दीपकणिका	<i>dīpakaṇikā</i> dīpa-kaṇikā klein lampje; <i>dīpa</i> licht, lamp, lantaarn (481/1); $\sqrt{dīp}$ schijnen, stralen (481/1) [<i>dīptau</i> (DP 29/1)]; <i>kaṇikā</i> klein deeltje, graankorrel (245/1); $\sqrt{kaṇ}$ klein worden, huilen (245/1) [<i>śabdārthaḥ</i> (DP 10/1)]
बहुलम्	<i>bahulam, bahula</i> dik, overvloedig, dicht (726/2)
नाशयेत्	<i>nāśayet</i> laat verdwijnen; $\sqrt{naś}$ verloren raken, vergaan (532/1) [<i>adarśane</i> (DP 30/1)]
तमः	<i>tamaḥ, tamas</i> duisternis, illusie (438/1); \sqrt{tam} verstikken, uitgeput zijn (438/1) [<i>kāṅkṣāyām</i> (DP 30/2)]
स्वल्पः	<i>svalpaḥ, svalpa</i> heel klein, minuscuul, heel weinig (1282/2)
अपि	<i>api</i> evenals, ook, geeft nadruk aan (55/1)
बोधः	<i>bodhaḥ, bodha</i> ontwakend, bewustzijn, kennis, begrip (734/2); \sqrt{budh} (ont)waken, observeren, leren, weten (733/1) [<i>bhodane</i> (DP 19/1)]
महतीम्	<i>mahatīm, mahat</i> groot, lang, eminent (794/2)
अविद्याम्	<i>avidyām</i> a-vidyā onwetendheid (108/3); <i>a</i> geeft ontkenning aan (1/1); <i>vidyā</i> kennis, filosofie (963/3); \sqrt{vid} weten, kennen, leren (963/2) [<i>jñāne</i> (DP 25/1)]

शमयेत्

śamayet doet verdwijnen; $\sqrt{śam}$ uitputten, bereiden, vernietigen (1053/3) [*upaśame* (DP30/2)]

तथा

tathā zo, deze manier, aldus (433/3)

Zoals een klein lampje grote duisternis doet verdwijnen, zo zal ook een klein beetje begrip (*bodha*) grote onwetendheid (*avidyā*) vernietigen.

चिद्रूपत्वान्न मे जाड्यं सत्यत्वान्नानृतं मम ।

आनन्दत्वान्न मे दुःखमज्ञानाद्भाति तन्नयम् ॥ ५१ ॥

चिद्रूपत्वात् । न । मे । जाड्यम् । सत्यत्वात् । न । अनृतम् । मम ।

आनन्दत्वात् । न । मे । दुःखम् । अज्ञानात् । भाति । तन्नयम् ॥ ५१ ॥

cidrūpatvānna me jāḍyaṃ satyatvānnānṛtaṃ mama;
ānandatvānna me duḥkhamajñānādbhāti tattrayam.(51)

चिद्रूपत्वात्

cidrūpatvāt vanwege de staat (-*tva*) van zuiver denken;
cit-rūpatva bestaande uit zuiver denken (397/3); *cit*
bewustzijn (395/3); √*cit* waarnemen, aandacht richten
op, begrijpen, herinneren (395/2) [*sañjñāne* (DP 2/1)];
rūpatva de staat (-*tva*) van het hebben van een vorm
(886/2); *rūpa* vorm kleur (885/3); √*rūp* formeren,
vertegenwoordigen (885/3) [*rūpa-kriyāyām* (DP 49/2)]

न

na niet, noch, geen (523/1)

मे

me van mij; van *asmad* ik (123/2)

जाड्यम्

jāḍyaṃ, jāḍya koude, stijfheid (417/2)

सत्यत्वात्

satyatvāt vanwege de staat (-*tva*) van waarheid;
satyatva werkelijkheid, waarheid (1136/1); *satya*
waarheid (1135/3); √*as* zijn, bestaan, leven (117/1)
[*bhuvi* (DP 25/1)]

न

na niet, noch, geen (523/1)

अनृतम्

anṛtam an-*rta* onwaar (42/2); *an=a* voorvoegsel dat
ontkenning inhoudt of het tegenovergestelde weergeeft
(1/1); *rta* waar (223/2); √*r* gaan, bewegen, bereiken
(223/2) [*gati-prāpaṇayoh* (DP 20/2)]

मम

mama v an mij, mijn; van *asmad* (123/2)

आनन्दत्वात्	<i>ānandatvāt</i> vanwege de staat (- <i>tva</i>) van gelukzaligheid; <i>ānandatva</i> de staat (- <i>tva</i>) van gelukzaligheid; <i>ānanda</i> geluk, vreugde (139/3); <i>ā-√nand</i> zich verheugen, genieten (139/3); <i>ā</i> bij, naar, dichtbij; maakt de handeling volledig (126/1); <i>√nand</i> genieten, verheugen, tevreden zijn (526/2) [<i>samṛddhau</i> (DP 2/2)]
न	<i>na</i> niet, noch, geen (523/1)
मे	<i>me</i> van mij; van <i>asmad</i> ik (123/2)
दुःखम्	<i>duḥkham, duḥkha</i> pijn, verdriet, ellende, onbehaaglijkheid (483/2)
अज्ञानात्	<i>ajñānāt</i> vanwege onwetendheid; <i>ajñāna</i> onwetendheid (10/3); <i>a</i> voorvoegsel dat ontkenning inhoudt of het tegenovergestelde weergeeft (1/1); <i>√jñā</i> kennen, waarnemen, onderzoeken (425/2) [<i>avabodhane</i> (DP 40/1)]
भाति	<i>bhāti</i> het schijnt, verschijnt; <i>√bhā</i> (ver)schijnen, verlichten, mooi zijn (750/3) [<i>dīptau</i> (DP 24/2)]
तत्रयम्	<i>tattrayam</i> tat-trayam dit drietal; <i>tat</i> dat; <i>tad</i> dat (434/1); <i>traya</i> drievoudig, triade, drietal (457/1)

Ik heb geen inertie (*jādyā*), want ik ben bewustzijn (*cit*). Ik heb geen onwaarheid (*anṛta*)⁵⁸, want ik ben waarheid (*satya*). Ik heb geen ellende (*duḥkha*), want ik ben gelukzaligheid (*ānanda*). Dit drietal⁵⁹ verschijnt tengevolge van onwetendheid.

⁵⁸ Het woord '*anṛta*' is het tegenovergestelde van '*ṛta*'. Het woord '*ṛta*' duidt meestal op de scheppingswetten, en zo krijgt het, in een menselijke context, de betekenis van 'waarheid'.

⁵⁹ Dit drietal verwijst naar inertie, onwaarheid en ellende.

कालत्रये यथा सर्पो रज्जौ नास्ति तथा मयि ।
अहंकारादि देहान्तं जगन्नास्त्यहमद्वयः ॥ ५२ ॥

कालत्रये । यथा । सर्पः । रज्जौ । न । अस्ति । तथा । मयि ।
अहंकारादि । देहान्तम् । जगत् । न । अस्ति । अहम् । अद्वयः ॥ ५२ ॥

kālatraye yathā sarpo rajjau nāsti tathā mayi;
ahaṃkāārādi dehāntaṃ jagannāstyahamadvayaḥ.(52)

कालत्रये	<i>kālatraye</i> kālatraya de drie tijden: verleden, heden en toekomst (278/2); <i>kāla</i> tijd (-sruimte) (278/1); √ <i>kal</i> voorwaarts duwen, vervolgen (260/1) [<i>kṣepe-gatau-saṅkhyāneca</i> (DP 42/2-48/1)]; <i>traya</i> drievoudig (457/1)
यथा	<i>yathā</i> op welke manier, (zo) als (841/2)
सर्पः	<i>sarpaḥ</i> sarpa slang, kruiper (1184/1); √ <i>sṛp</i> kruipen, glijden (1245/3) [<i>gatau</i> (DP 21/2)]
रज्जौ	<i>rajjau</i> in het touw; <i>rajju</i> touw, koord, lijn (861/1)
न	<i>na</i> niet, noch, geen (523/1)
अस्ति	<i>asti</i> hij, zij, het is (122/2); √ <i>as</i> zijn, bestaan, leven (117/1) [<i>bhuvi</i> (DP 25/1)]
तथा	<i>tathā</i> zo, op deze manier, aldus (433/3)
मयि	<i>mayi</i> in mij; van <i>asmad</i> ik, wij (123/2)
अहंकारादि	<i>ahaṃkāārādi</i> aham-kāra-ādi egoïsme enz., beginnend met egoïsme; <i>ahaṃkāraḥ</i> aham-kāra zelfbewustzijn, concept van individualiteit, egoïsme (124/2); <i>aham</i> ik, van <i>asmad</i> (123/2); <i>kāra</i> maker, doener (274/2); √ <i>kṛ</i> doen, maken, uitvoeren (300/3) [<i>karāṇe</i> (DP 38/2)]; <i>ādi</i> te beginnen met, enz. (136/3)
देहान्तम्	<i>dehāntam</i> deha-anta hebbende zijn einde in een lichaam (497/1); <i>deha</i> lichaam, vorm, persoon (496/3); √ <i>dih</i> zalven, smeren, bedekken (480/2) [<i>upacaye</i> (DP 23/1)]; <i>anta</i> einde, grens, zekerheid (42/3); √ <i>ant</i> binden (42/3) [<i>bandhane</i> (DP 2/2)]

जगत्	<i>jagat</i> wereld, bewegend, levend (408/1); √ <i>gam</i> gaan, bewegen (346/3) [<i>gatau</i> (DP 21/2)]
न	<i>na</i> niet, noch, geen (523/1)
अस्ति	<i>asti</i> hij, zij, het is (122/2); √ <i>as</i> zijn, bestaan, leven (117/1) [<i>bhuvi</i> (DP 25/1)]
अहम्	<i>aham</i> ik (124/2); van <i>asmad</i> (123/2)
अद्वयः	<i>advayaḥ</i> a-dvaya zonder tweede, uniek (19/2); <i>a</i> voorvoegsel dat ontkenning inhoudt of het tegenovergestelde weergeeft (1/1); <i>dvaya</i> tweevoudig, dubbel (503/2)

Zoals er in de drie tijden in het touw geen slang aanwezig is, zo is er ook in Mij geen wereld (*jagat*) die voortkomt uit individualiteit en culmineert in een lichaam. Ik (*aham*) ben zonder tweede.

भानौ तमः प्रकाशत्वान्नाङ्गीकुर्वन्ति सज्जनाः ।
तमस्तत्कार्यमाक्षीति भ्रान्तबुद्धिरहो मयि ॥ ५३ ॥

भानौ । तमः । प्रकाशत्वात् । न । अङ्गीकुर्वन्ति । सज्जनाः ।
तमः । तत्कार्यमाक्षी । इति । भ्रान्तबुद्धिः । अहो । मयि ॥ ५३ ॥

*bhānau tamaḥ prakāśatvānnāṅgīkurvanti sajjanāḥ;
tamastatkāryasākṣīti bhrāntabuddhiraho mayi.(53)*

भानौ	<i>bhānau</i> in de zon; <i>bhānu</i> verschijning, helder licht, zon (751/1); $\sqrt{bhā}$ schijnen, verlichten, mooi zijn (750/3) [<i>dīptau</i> (DP 24/2)]
तमः	<i>tamaḥ, tamas</i> duisternis, onwetendheid (438/1); \sqrt{tam} naar adem snakken, stoppen, onbeweeglijk worden (438/1) [<i>kāṅkṣāyām</i> (DP 30/2)]
प्रकाशत्वात्	<i>prakāśatvāt</i> vanwege het heldere schijnen; <i>prakāśatva</i> helderheid (653/1); <i>pra-</i> $\sqrt{kāś}$ zichtbaar worden, schijnen (653/1); <i>pra</i> voor, voort (652/2); $\sqrt{kāś}$ (ver)schijnen, zichtbaar zijn (280/2) [<i>dīptau</i> (DP 14/1)]
न	<i>na</i> niet, noch, geen (523/1)
अङ्गीकुर्वन्ति	<i>aṅgīkurvanti</i> zij accepteren; <i>aṅgī-</i> $\sqrt{krī}$ instemmen, accepteren (7/2); <i>aṅgī</i> in samenstellingen, voor <i>aṅga</i> een partikel dat aandacht, toestemming, of wens en soms ongeduld aangeeft (7/2); \sqrt{kr} doen, maken, uitvoeren (300/3) [<i>karāṇe</i> (DP 38/2)]
सज्जनाः	<i>sajjanāḥ</i> saj-jana wijs mens (1135/1); <i>saj=sat</i> bestaand, eerlijk, mooi, wijs (1134/2); \sqrt{as} zijn, bestaan, leven (117/1) [<i>bhuvi</i> (DP 25/1)]; <i>jana</i> persoon, mens (410/1); \sqrt{jan} voortbrengen, geboren worden (410/1) [<i>janane</i> (DP 27/2)]
तमः	<i>tamaḥ, tamas</i> duisternis, onwetendheid (438/1); \sqrt{tam} naar adem snakken, stoppen, onbeweeglijk worden (438/1) [<i>kāṅkṣāyām</i> (DP 30/2)]

तत्कार्यसाक्षी	<i>tatkāryasākṣī</i> tat-kārya-sākṣin de getuige van de gevolgen ervan; <i>tat=tad</i> dat (434/1); <i>kārya</i> wat uitgevoerd moet worden, effect, resultaat, gevolg (276/1); \sqrt{kr} doen, maken, uitvoeren (300/3) [<i>karāṇe</i> (DP 38/2)]; <i>sākṣin</i> getuige (1198/1)
इति	<i>iti</i> “.....”, verwijst naar iets dat gezegd of gedacht is, zo, aldus, op deze wijze (165/1)
भ्रान्तबुद्धिः	<i>bhrāntabuddhiḥ</i> bhrānta-buddhi degene met een verward intellect; <i>bhrānta</i> ronddwalend, verward, verdwaald (770/1); \sqrt{bham} zwerven, dwalen (769/2) [<i>anavasthāne</i> (DP 30/2)]; <i>buddhi</i> het intellect (733/3); \sqrt{budh} ontwakken, observeren, leren, weten (733/1) [<i>bodhane</i> (DP 19/1)]
अहो	<i>aho</i> partikel dat vreugde, tevredenheid, vermoeidheid, misnoegen, teleurstelling uitdrukt (126/1)
मयि	<i>mayi</i> in Mij; van <i>asmad</i> (123/2)

De wijzen accepteren geen duisternis in de zon, omdat de zon vol licht (*prakāśatva*) is. Helaas neemt degene met een verward intellect (*buddhi*) aan dat er duisternis (*tamas*) heerst in Mij (*mayi*)⁶⁰, omdat hij denkt de kenner te zijn van haar gevolgen.

⁶⁰ Het woord '*mayi*' ('in mij') is de locatieve vorm van '*aham*' ('ik'). In vers 52 werd gezegd dat de 'ik' non-duaal is. Vandaar dat in dit vers het niet wordt geaccepteerd dat de 'ik' getuige is van de gevolgen, want dit zou dual zijn.

यथा शीतं जलं वह्निसंबन्धादुष्णवद्भवेत् ।
बुद्धितादात्म्यसंबन्धात्कर्तृत्वं वस्तुतो न हि ॥५४॥

यथा । शीतम् । जलम् । वह्निसंबन्धात् । उष्णवत् । भवेत् ।
बुद्धितादात्म्यसंबन्धात् । कर्तृत्वम् । वस्तुतः । न । हि ॥५४॥

yathā śītaṃ jalam vahnisaṃbandhāduṣṇavad bhavet;
buddhitādātmyasaṃbandhātkartrtvam vastuto na hi (54)

यथा	<i>yathā</i> op welke manier, (zo) als (841/2)
शीतम्	<i>śītam śīta</i> koud, frigide, indolent (1077/3); <i>√śyai</i> gaan, bewegen, koud hebben (1095/2) [<i>gatau</i> (DP 21/1)]
जलम्	<i>jalam, jala</i> water, vloeistof (414/2); <i>√jal</i> bedekken [<i>apavāraṇe</i> (DP 41/1)]
वह्निसंबन्धात्	<i>vahnisaṃbandhāt</i> vahni-saṃbandha verbinding met vuur (492/1); <i>vahni</i> vuur, paard, team (933/3); <i>√vah</i> dragen, transporteren, leiden, spreiden, veroorzaken (933/2) [<i>prāpaṇe</i> (DP 22/2)]; <i>saṃbandha</i> verbinding, relatie, vriend (1177/3); <i>saṃ-√bandh</i> samen binden, vormen (1177/3); <i>saṃ</i> samen met (1152/1); <i>√bandh</i> binden, ketenen (720/1) [<i>bandhane</i> (DP 40/1)]
उष्णवत्	<i>uṣṇavat</i> uṣṇa-vat zoals heet (is); <i>uṣṇa</i> warm, heet (220/1); <i>√uṣ</i> (ver)branden (220/1) [<i>dāhe</i> (DP 14/2)]
भवेत्	<i>bhavet</i> hij moge worden; <i>√bhū</i> worden, zijn, oprijzen (760/1) [<i>sattāyām</i> (DP 1/1)]
बुद्धितादात्म्यसंबन्धात्	<i>buddhitādātmyasaṃbandhāt</i> buddhi-tādātmya-saṃbandha verbinding met hetzelfde (vuur) van het onderscheidingsvermogen; <i>buddhi</i> onderscheidingsvermogen, rede (733/3); <i>√budh</i> (ont)waken, observeren, leren, weten (733/1) [<i>bodhane</i> (DP 19/1)]; <i>tādātmya</i> gelijkheid, hetzelfde (442/1); <i>saṃbandha</i> verbinding, relatie, vriend (1177/3); <i>saṃ-√bandh</i> samen binden, vormen (1177/3); <i>saṃ</i> samen met (1152/1); <i>√bandh</i> binden, ketenen (720/1) [<i>bandhane</i> (DP 40/1)]

कर्तृत्वम्	<i>karṭṛtvam</i> karṭṛ-tva de staat(-tva) van iemand die doet, daderschap (258/1); √ <i>kr</i> doen, maken, uitvoeren (300/1) [<i>karṇe</i> (DP 38/2)]
वस्तुतः	<i>vastutaḥ, vastutas</i> in werkelijkheid (932/3); √ <i>vas</i> verblijven, wonen (932/2) [<i>nivāse</i> (DP 22/2-50/1)]
न	<i>na</i> niet, noch, geen (523/1)
हि	<i>hi</i> omdat, vanwege (1297/3)

Zoals water dat (van nature) koel is, schijnbaar heet wordt, wanneer het in aanraking komt met vuur, zo blijkt de gedachte dat men de doener (*karṭṛtva*) is in werkelijkheid niet te bestaan, wanneer deze in aanraking komt met het licht van onderscheidingsvermogen (*buddhi*).

जलबिन्दुभिराकाशं न सिक्तं न च शुध्यति ।

तथा गङ्गाजलेनायं न शुद्धो नित्यशुद्धतः ॥ ५५ ॥

जलबिन्दुभिः । आकाशम् । न । सिक्तम् । न । च । शुध्यति ।

तथा । गङ्गाजलेन । अयम् । न । शुद्धः । नित्यशुद्धतः ॥ ५५ ॥

jalabindubhirākāśam na siktam na ca śudhyati;
tathā gaṅgājalenāyam na śuddho nityaśuddhataḥ.(55)

जलबिन्दुभिः *jalabindubhiḥ* door water druppels; *jalabindu* jala-bindu waterdruppel (415/2); *jala* water (414/2); √*jal* rijk zijn (414/2) [*ghātane* DP 18/1)] en bedekken (414/2) [*apavāraṇe* (DP 41/1)]; *bindu* druppel, deeltje, stip (731/2); √*bid/bind* splijten (731/2) [*avayaye* (DP 2/2)]

आकाशम् *ākāśam, ākāśa* ether (126/3); *ā-√kās* zien, herkennen (126/3); *ā* bij, naar, dichtbij; maakt de handeling volledig (126/1); √*kās* (ver)schijnen, zichtbaar zijn (280/2) [*dīptau* (DP 14/1)]

न *na* niet, noch, geen (523/1)

सिक्तम् *siktam, sikta* besprenkeld, nat gemaakt; √*sic* storten, uitschenken, besprenkelen (1214/1) [*kṣaraṇe* (DP 36/2)]

न *na* niet, noch, geen (523/1)

च *ca* en (380/1)

शुध्यति *śudhyati* wordt gezuiverd; √*śudh/śundh* zuiveren, schoonmaken (1082/1) [*śauce* (DP 30/1)]

तथा *tathā* zo, dus, op die manier, evenzo, op dezelfde wijze (433/3)

गङ्गाजलेन *gaṅgājaleṇa* door Gangeswater; *gaṅgājala* gaṅgā-jala Gangeswater; *gangā* de rivier de Ganges (341/2); *jala* water (414/2); √*jal* bedekken (414/2) [*apavāraṇe* (DP 41/1)]

अयम् *ayam* deze, dit; van *idam* dit (165/2)

न	<i>na</i> niet, noch, geen (523/1)
शुद्धः	<i>śuddhaḥ, śuddha</i> schoon gemaakt, helder, schoon, puur, zuiver; $\sqrt{\text{śudh}}/\sqrt{\text{śundh}}$ zuiveren, schoonmaken (1082/1) [<i>śauce</i> (DP 30/1)]
नित्यशुद्धतः	<i>nityaśuddhataḥ</i> nitya-śuddha-taḥ omdat (- <i>taḥ</i>) het eeuwig zuiver is; <i>nitya</i> voortdurend, eeuwig verblijvend in, eeuwig, altijd (547/2); <i>śuddha</i> schoon gemaakt, helder, schoon, puur, zuiver; $\sqrt{\text{śudh}}/\sqrt{\text{śundh}}$ zuiveren, schoonmaken (1082/1) [<i>śauce</i> (DP 30/1)]

Zoals de ether niet bevochtigd, noch gezuiverd wordt door regen, zo wordt dit (Zelf) niet gezuiverd door het water van de rivier de Ganges⁶¹, want dit Zelf is altijd zuiver.

⁶¹ Er is een overtuiging dat het water van de rivier *Gaṅgā* de ziel kan zuiveren. Het onderwijs hier geeft echter aan dat het zelf geen zuivering nodig heeft.

वृक्षोत्पन्नफलैर्वृक्षो यथा तृप्तिं न गच्छति ।
मय्यध्यस्तान्नपानाद्यैस्तथा तृप्तिर्न विद्यते ॥५६॥

वृक्षोत्पन्नफलैः । वृक्षः । यथा । तृप्तिम् । न । गच्छति ।
मयि । अध्यस्त । अन्नपानाद्यैः । तथा । तृप्तिः । न । विद्यते ॥५६॥

*vṛkṣotpannaphalairvṛkṣo yathā tṛptim na gacchati;
mayyadhyastānnapānādyāistathā tṛptiḥ na vidyate.(56)*

वृक्षोत्पन्नफलैः	<i>vṛkṣotpannaphalaiḥ</i> vṛkṣa-utpanna-phala de vrucht voortgebracht door de boom; <i>vṛkṣa</i> boom (1008/2); <i>utpanna</i> geproduceerd, voortgekomen (180/3); <i>ut-√pad</i> oprijzen, geboren worden, voortkomen (180/2); <i>ut</i> omhoog, opwaarts (183/1); <i>√pad</i> vaststaan, stevig zijn, binden (582/3) [<i>stairye</i> (DP 2/2)]; <i>phala</i> fruit,resultaat, gevolg (716/2); <i>√phal</i> openbarsten, splijten, vrucht dragen (716/2) [<i>viśaraṇe</i> (DP 11/2) <i>niṣpattau</i> (DP 11/2)] ;
वृक्षः	<i>vṛkṣah</i> , <i>vṛkṣa</i> boom (1008/2)
यथा	<i>yathā</i> op welke manier, (zo) als (841/2)
तृप्तिम्	<i>tṛptim</i> , <i>tṛpti</i> bevrediging, tevredenheid (454/1); <i>√tṛp</i> tevreden worden, verheugd zijn (453/3) [<i>prīṇane</i> (DP 30/1)]
न	<i>na</i> niet, noch, geen (523/1)
गच्छति	<i>gacchati</i> hij gaat; <i>√gam</i> gaan, bewegen (346/3) [<i>gatau</i> (DP 21/2)]
मयि	<i>mayi</i> in Mij; van <i>asmad</i> ik, wij (123/2)

अध्यस्तान्नपानाद्यैः	<i>adhyastānnapānādyaiḥ</i> adhyasta-anna-pāna-ādya geprojecteerd eten, drinken, etc.; <i>adhyasta</i> overheen geplaatst, vermomd, verondersteld (23/2); <i>adhi-√as</i> overheen plaatsen, toeschrijven aan (23/2); <i>adhi</i> boven, (20/2); <i>√as</i> werpen, schieten (117/2) [<i>kṣepaṇe</i> (DP 30/2)]; <i>anna</i> eten, voedsel (45/1); <i>√ad</i> eten, voeden, nuttigen (17/3) [<i>bhakṣaṇe</i> (DP23/1)]; <i>pāna</i> drinken, drank (613/1); <i>√pā</i> drinken, inslikken (612/3) [<i>pāṇe</i> (DP 20/2)]; <i>ādya</i> beginnend met, eerst, enz. (137/1)
तथा	<i>tathā</i> zo, op deze manier, aldus (433/3)
तृप्तिः	<i>tr̥ptiḥ, tr̥pti</i> bevrediging, tevredenheid (454/1); <i>√tr̥p</i> tevreden worden, verheugd zijn (453/3) [<i>pr̥ṇane</i> (DP 30/1)]
न	<i>na</i> niet, noch, geen (523/1)
विद्यते	<i>vidyate</i> bestaat; <i>√vid</i> gevonden worden, bestaan (964/3-965/1) [<i>sattāyām</i> (DP 29/2)]

Zoals een boom niet verheugd wordt door de vruchten die hij voortbrengt, zo wordt Ik niet verblijd door eten, drinken enz. die op Mij (*mayi*) geprojecteerd (*adhyasta*)⁶² worden.

⁶² Het woord ‘*adhyasta*’ is het passief verleden deelwoord van de wortel ‘*as*’ (werpen) met het voorvoegsel ‘*adhi*’ (op). ‘*Adhyasta*’ betekent dus letterlijk ‘er op geworpen’ en heeft vaak de betekenis van ‘overheen geplaatst’, ‘verondersteld’. Het zelfstandig naamwoord van deze wortel is ‘*adhyāsa*’ dat in de *advaita* filosofie ‘verkeerde toeschrijving’ betekent.

स्थानौ प्रकल्पितश्चोरः स स्थाणुत्वं न बाधते ।
स्वस्मिन्कल्पितजीवश्च स्वं बाधितुमशक्यते ॥ ५७ ॥

स्थानौ । प्रकल्पितः । चोरः । सः । स्थाणुत्वम् । न । बाधते ।
स्वस्मिन् । कल्पितजीवः । च । स्वम् । बाधितुम् । अशक्यते ॥ ५७ ॥

sthāṇau prakalpitaścoraḥ sa sthāṇutvaṃ na bādgate;
svasminkalpitajīvaśca svaṃ bādhitumaśakyate.(57)

स्थानौ	<i>sthāṇau, sthāṇu</i> stevig, vast, boomstronk, pilaar (1262/3); $\sqrt{sthā}$ staan, positioneren (1262/2) [<i>gati-nivṛttau</i> (DP 20/2)]
प्रकल्पितः	<i>prakalpitaḥ, prakalpita</i> gemaakt, aangewezen (654/3); <i>pra-√klṛp</i> slagen, vooropstellen, aanwijzen; <i>pra</i> voor, voort (652/2); $\sqrt{klṛp}$ georganiseerd zijn, succes hebben, slagen, overeenstemmen (308/2) [<i>sāmarthyē</i> (DP 16/1)]
चोरः	<i>coraḥ, cora</i> dief (400/2); \sqrt{cur} stelen, beroven (400/2) [<i>steye</i> (DP 41/1)]
सः	<i>saḥ</i> hij; van <i>tad</i> hij (434/1)
स्थाणुत्वम्	<i>sthāṇutvam, sthāṇutva</i> de aard van de boomstronk; $\sqrt{sthā}$ staan, positioneren (1262/2) [<i>gati-nivṛttau</i> (DP 20/2)]
न	<i>na</i> niet, noch, geen (523/1)
बाधते	<i>bādgate</i> (onder)drukt, wegdrijft; $\sqrt{bād}$ (onder)drukken, wegdrijven, weerstaan (727/3) [<i>vilodaṇe</i> (DP 1/1)]
स्वस्मिन्	<i>svasmin, sva</i> zichzelf (1275/1)
कल्पितजीवः	<i>kalpitajīvaḥ kalpita-jīva</i> de verkeerd waargenomen individuele ziel; <i>kalpita</i> gemaakt, kunstmatig, ingebeeld (263/1); $\sqrt{klṛp}$ georganiseerd zijn, succes hebben, slagen, overeenstemmen (308/2) [<i>sāmarthyē</i> (DP 16/1)]; <i>jīva</i> leven, bestaan, persoonlijke ziel, individuele ziel (422/2); $\sqrt{jīv}$ leven, levend maken, voeden, ondersteunen (422/2) [<i>prāṇadhāraṇe</i> (DP 12/1)]
च	<i>ca</i> en (380/1)

स्वम्	<i>svam, sva</i> zichzelf (1275/1)
बाधितुम्	<i>bādhitum</i> (onder)drukken, wegdrijven; $\sqrt{bādh}$ (onder)drukken, wegdrijven, weerstaan (727/3) [<i>vilodane</i> (DP 1/1)]
अशक्यते	<i>aśakyate = na śakyate</i> kan niet; <i>na</i> niet, noch, geen (523/1); $\sqrt{śak}$ kunnen (1044/1) [<i>śaktau</i> (DP 32/1)]

Wanneer een boomstronk⁶³ wordt aangezien voor een dief, tast dat de aard van de boomstronk niet aan. Zo kan een individuele ziel (*jīva*), die ten onrechte wordt waargenomen (*kalpita*) in zijn eigen Zelf, niet zijn eigen Zelf beïnvloeden.

⁶³ Een boomstronk die op een afstand of bij slecht zicht aangezien wordt voor een mens, is een analogie die in de *advaita* filosofie wordt gebruikt voor een verkeerd begrip van het Zelf.

अज्ञाने बुद्धिविलये निद्रा सा भण्यते बुधैः ।
विलीनाज्ञानतत्कार्ये मयि निद्रा कथं भवेत् ॥ ५८ ॥

अज्ञाने । बुद्धिविलये । निद्रा । सा । भण्यते । बुधैः ।
विलीनाज्ञानतत्कार्ये । मयि । निद्रा । कथम् । भवेत् ॥ ५८ ॥

*ajñāne buddhivilaye nidrā sā bhaṇyate budhaiḥ;
vilīnājñānatatkārye mayi nidrā katham bhavet.(58)*

अज्ञाने *ajñāne* a-jñāna onwetendheid (10/3); *a* voorvoegsel dat ontkenning inhoudt of het tegenovergestelde weergeeft (1/1); *√jñā* kennen, waarnemen, onderzoeken (425/2) [*avabhodane* (DP 40/1)]

बुद्धिविलये *buddhivilaye* buddhi-vilaya de oplossing van het intellect; *buddhi* intelligentie, rede, onderscheidingsvermogen, geest (733/3); *√budh* (ont)waken, observeren, leren, weten (733/1) [*bodhane* (DP 19/1)]; *vilaya* oplossing, verdwijning (985/3); *vi-√lī* verdwijnen, oplossen (985/3); *vi* apart, weg van, zonder; geeft uitbreiding aan (949/3); *√lī* kleven, verkrijgen, smelten (903/2) [*śleṣaṇe* (DP 39/2, 28/2)]

निद्रा *nidrā* slaap, sluimer (548/2); *ni-√drā* slapen, sluimeren (548/2); *ni* neer, in (538/3); *√drā* rennen (501/2) [*kutsāyām* (DP 24/2)]

सा *sā* zij; van *tad* dat (434/1)

भण्यते *bhaṇyate* er wordt gesproken; *√bhaṇ* spreken, zeggen, verklaren (745/2) [*śabdārthāḥ* (DP 10/1)]

बुधैः *budhaiḥ* door de wijzen; *budha* wijze, geleerde (734/1); *√budh* (ont)waken, observeren, leren, weten (733/1) [*bodhane* (DP 19/1)]

विलीनाज्ञानतत्कार्ये	<i>vilīnājñānatatkārye</i> vilīna-ajñāna-tatkārya opgeloste onwetendheid en de effecten ervan; <i>vilīna</i> opgelost, verdwenen (985/3); <i>vi-√lī</i> verdwijnen, oplossen (985/3); <i>vi</i> apart, weg van, zonder; geeft uitbreiding aan (949/3); <i>√lī</i> kleven, verkrijgen, smelten (903/20 [<i>śleṣaṇe</i> (DP 39/2, 28/2)]); <i>ajñāna</i> onwetendheid (10/3); <i>a</i> niet, geeft ontkenning aan (1/1); <i>√jñā</i> kennen, waarnemen, onderzoeken (425/2) [<i>avabhodane</i> (DP 40/1)]; <i>tatkārya</i> het effect ervan; <i>tad</i> dat (434/1); <i>kārya</i> uitgevoerd, gedaan, effect (276/1); <i>√kṛ</i> doen, maken, uitvoeren (300/3) [<i>karāṇe</i> (DP 38/2)]
मयि	<i>mayi</i> in Mij, van <i>asmad</i> ik, wij (123/2)
निद्रा	<i>nidrā</i> slaap, sluimer (548/2); <i>ni-√drā</i> slapen, sluimeren (548/2); <i>ni</i> neer, terug (binnen) in (538/3); <i>√drā</i> rennen (501/2) [<i>kutsāyām</i> (DP 24/2)]
कथम्	<i>katham</i> hoe, op welke manier (247/2)
भवेत्	<i>bhavet</i> moge zijn, zou kunnen; <i>√bhū</i> worden, zijn, oprijzen (760/1) [<i>sattāyām</i> (DP 1/1)]

Wanneer het intellect (*buddhi*) is opgelost in onwetendheid (*ājñāna*) spreken de wijzen van ‘diepe slaap’ (*nidrā*). Hoe kan er diepe slaap (*nidrā*) zijn in Mij (*mayi*), waarin onwetendheid (*ajñāna*) en de gevolgen ervan zijn opgelost?⁶⁴

⁶⁴ De *Māṇḍūkya Upaniṣad* refereert aan vier staten – waarvan de eerste drie wakende-, droom- en diepe slaapstaat zijn en de vierde aan alle ervaring voorbij gaat. De wakende staat lost op in de droomstaat, de droomstaat in de diepe slaap en uiteindelijk lost de diepe slaap op in de vierde. Het huidige vers refereert aan het intellect (*buddhi*) als droom of subtiele wereld, die oplost in de diepe slaap of causale wereld van onwetendheid. Op zijn beurt wordt de diepe slaap ofwel de causale wereld van onwetendheid opgelost in de vierde staat die hier ‘Mij’ wordt genoemd.

बुद्धेः पूर्णविकामोऽयं जागरः परिकीर्त्यते ।
विकारादिविहीनत्वाज्जागरो मे न विद्यते ॥ ५९ ॥

बुद्धेः । पूर्णविकामः । अयम् । जागरः । परिकीर्त्यते ।
विकारादिविहीनत्वात् । जागरः । मे । न । विद्यते ॥ ५९ ॥

buddheḥ pūrṇavikāso'yaṃ jāgaraḥ parikīrtyate;
vikārādivihīnatvājāgaro me na vidyate.(59)

बुद्धेः *buddheḥ, buddhi* het intellect (733/3); *√budh* ontwaken, observeren, leren, weten (733/1) [*bodhane* (DP 19/1)]

पूर्णविकामः *pūrṇavikāsaḥ* pūrṇa-vikāsa volledige expansie; *pūrṇa* vol, volledig, volmaakt, compleet (642/1); *√pṛ* vullen, opblazen, voeden (648/1) [*pālana-pūraṇayoḥ* (DP 26/1)]; *vikāsa* uitbreiding, groei, expansie (954/1); *vi-√kas* barsten, openen, uitbreiden (954/1); *vi* apart, weg van, zonder; geeft uitbreiding aan (949/3); *√kas* gaan, bewegen, benaderen (266/1) [*gatau* (DP 18/2)]

अयम् *ayam* dit, deze; van *idam* dit (165/2)

जागरः *jāgaraḥ, jāgara* waker, wakend, waakzaamheid (417/1); *√jāgr* waakzaam zijn, ontwaken (417/1) [*nidrā-kṣaye* (DP 25/1)]

परिकीर्त्यते *parikīrtyate* wordt alom geprezen; *pari-√kīrt* overal afkondigen, prijzen, vieren (591/3); *pari* r omdom, volledig (591/2); *√kīrt* vermelden, herhalen, mededelen (285/1) [*bandhane* (DP 11/2)]

विकारादिविहीनत्वात् *vikārādivihīnatvāt* vikāra-ādi-vihīnatva de afwezigheid van verandering, enz.; *vi-kāra* verandering (954/2); *vi-√kr* veranderen, transformeren (954/2); *vi* apart, weg van, zonder; geeft uitbreiding aan (949/3); *√kr* doen, maken, uitvoeren (300/3) [*karāṇe* (DP 38/2)]; *ādi* begin, te beginnen met, enz. (136/3); *vihīnatva* = *hīnatva* afwezigheid (1296/3); *hīna* zonder, achtergelaten, verlaten (1296/2); *√hā* verlaten, prijsgeven, wegdoen (1296/2) [*tyāge* (DP 26/2)]

जागरः	<i>jāgaraḥ, jāgara</i> waker, wakend, waakzaamheid (417/1); √ <i>jāgr</i> waakzaam zijn, ontwaken (417/1) [<i>nidrā-kṣaye</i> (DP 25/1)]
मे	<i>me</i> voor mij, van mij; van <i>asmad</i> ik (123/2)
न	<i>na</i> niet, noch, geen (523/1)
विद्यते	<i>vidyate</i> bestaat; √ <i>vid</i> gevonden worden, bestaan (964/3-965/1) [<i>sattāyām</i> (DP 29/2)]

Deze wakende staat wordt alom geprezen als het complete speelveld van het intellect (*buddhi*). De wakende staat bestaat niet voor Mij, omdat Ik vrij ben van verandering, enz.

सूक्ष्मनाडीषु संचारो बुद्धेः स्वप्नः प्रजायते ।
संचारधर्मरहिते स्वप्नो नास्ति तथा मयि ॥ ६० ॥

सूक्ष्मनाडीषु । संचारः । बुद्धेः । स्वप्नः । प्रजायते ।
संचारधर्मरहिते । स्वप्नः । न । अस्ति । तथा । मयि ॥ ६० ॥

sūkṣmanāḍīṣu saṃcāro buddheḥ svapnaḥ prajāyate;
saṃcāradharmarahite svapno nāsti tathā mayi.(60)

सूक्ष्मनाडीषु	<i>sūkṣmanāḍīṣu</i> सूक्ष्म- <i>nāḍī</i> de subtiele zenuw; <i>sūkṣma</i> klein, subtiel (1240/3); <i>nāḍī</i> pijp, ader, zenuw (534/2)
संचारः	<i>saṃcārah</i> , <i>saṃcāra</i> bewegend, rondgaand, beweging (1131/3); <i>saṃ-√car</i> (rond)gaan, doordringen, bewegen (1131/3); <i>saṃ</i> samen, met, geeft verbinding aan (1152/1); <i>√car</i> gaan, bewegen, lopen (389/1) [<i>gatyaarthāḥ bhakṣaṇe ca</i> (DP 12/1)]
बुद्धेः	<i>buddheḥ</i> , <i>buddhi</i> intelligentie, rede, onderscheidingsvermogen, geest (733/3); <i>√budh</i> (ont)waken, observeren, leren, weten (733/1) [<i>bodhane</i> (DP 19/1)];
स्वप्नः	<i>svapnaḥ</i> , <i>svapna</i> slaap, droom, indolentie (1280/3); <i>√svap</i> slapen, liggen (1280/2) [<i>śaye</i> (DP 25/1)]
प्रजायते	<i>prajāyate</i> ontstaat, komt op; <i>pra-√jan</i> geboren worden (658/2); <i>pra</i> voor, voort (652/2); <i>√jan</i> voortbrengen, geboren worden (410/1) [<i>janane</i> (DP 27/2)]
संचारधर्मरहिते	<i>saṃcāradharmarahite</i> <i>saṃcāra-dharma-rahita</i> vrij van bewegend gedrag; <i>saṃcāra</i> bewegend, rondgaand (1131/3); <i>saṃ-√car</i> (rond)gaan, doordringen (1131/3); <i>saṃ</i> samen, met, geeft verbinding aan (1152/1); <i>√car</i> gaan, bewegen, lopen (389/1) [<i>gatyaarthāḥ bhakṣaṇe ca</i> (DP 12/1)]; <i>dharma</i> gedrag, deugd, eigenschap (510/3); <i>√dhr</i> dragen, onderhouden, bezitten, gebruiken (519/1)[<i>dhāraṇe</i> (DP 20/1)]; <i>rahita</i> vrij van, verlaten (871/2); <i>√rah</i> verlaten, loslaten (871/1) [<i>tyāge</i> (DP 15/2,43/1,47/2)]

स्वप्नः	<i>svapnaḥ, svapna</i> slaap, droom, indolentie (1280/3); √ <i>svap</i> slapen, liggen (1280/2) [<i>śaye</i> (DP 25/1)]
न	<i>na</i> nee, geeft ontkenning aan (523/1)
अस्ति	<i>asti</i> hij is; √ <i>as</i> zijn, bestaan, leven (117/1)[<i>bhuvi</i> (DP 25/1)]
तथा	<i>tathā</i> zo, deze manier, aldus (433/3)
मयि	<i>mayi</i> in Mij; van <i>asmad</i> ik, wij (123/2)

De droomstaat, die beweging is in de subtiele zenuwen (*nāḍī*)⁶⁵, ontstaat uit het intellect (*buddhi*). Dus is er geen droomstaat in Mij, want ik ben vrij van beweging.

⁶⁵ Zie de *Bṛhadāraṇyaka Upaniṣad* 4.3.20, die gekleurde serums beschrijft die door de subtiele zenuwen (*nāḍī*) bewegen en het hele scala van droomervaringen scheppen.

परिपूर्णस्य नित्यस्य शुद्धस्य ज्योतिषो मम ।
आगन्तुकमलाभावात्किं स्नानेन प्रयोजनम् ॥ ६१ ॥

परिपूर्णस्य । नित्यस्य । शुद्धस्य । ज्योतिषः । मम ।
आगन्तुकमलाभावात् । कम् । स्नानेन । प्रयोजनम् ॥ ६१ ॥

*paripūrṇasya nityasya śuddhasya jyotiṣo mama;
āgantukamalābhāvāt kiṃ snānena prayojanam.(61)*

परिपूर्णस्य	<i>paripūrṇasya</i> pari-pūrṇa volledig, compleet (597/2); <i>pari-√prī</i> volledig, vol worden (597/2); <i>pari</i> rondom, volledig (591/2); <i>√prī</i> vullen, opblazen, voeden (648/1) [<i>pālāṇa-pūraṇayoḥ</i> (DP 26/1)]
नित्यस्य	<i>nityasya, nitya</i> constant, voortdurend, eeuwig (547/2)
शुद्धस्य	<i>śuddhasya, śuddha</i> helder, puur, zuiver (1082/1); <i>√śudh/śundh</i> zuiveren, schoonmaken (1082/1) [<i>śauce</i> (DP 30/1)]
ज्योतिषः	<i>jyotiṣaḥ, jyotiṣa</i> licht (427/3); <i>√jyut</i> schijnen (427/1), zie <i>√dyut</i> schijnen, stralen, verlichten (500/1) [<i>dīptau</i> (DP 15/2)]
मम	<i>mama</i> van mij, mijn; van <i>asmad</i> (123/2)
आगन्तुकमलाभावात्	<i>āgantukamalābhāvāt</i> āgantuka-mala-abhāva de afwezigheid van opgelopen onzuiverheid; <i>āgantuka</i> enig iets dat toegevoegd of aangehecht wordt (129/3); <i>ā-√gam</i> dichtbij komen, ontmoeten (129/2); <i>ā</i> bij, naar, dichtbij; maakt de handeling volledig (126/1); <i>√gam</i> gaan, bewegen (346/3) [<i>gatau</i> (DP 21/2)]; <i>mala</i> vuil, onzuiverheid (792/1); <i>√mal/mall</i> houden, bezitten (792/1-3) [<i>dhāraṇe</i> (DP 11/1)]; <i>a-bhāva</i> niet bestaan, afwezigheid (60/3); <i>a</i> voorvoegsel dat ontkenning inhoudt of het tegenovergestelde weergeeft (1/1); <i>bhāva</i> worden, zijn, bestaan (754/1); <i>√bhū</i> worden, zijn, oprijzen, verkrijgen (760/1) [<i>sattāyām</i> (DP 1/1)]

कमि	<i>kim</i> + 3 ^e naamval wat is het nut van (282/2); wat? hoe? waarom? (282/2)
स्नानेन	<i>snānena, snāna</i> baden, rituele wassing (1266/3); √ <i>snā</i> baden, wassen (1266/3) [<i>śauce</i> (DP 24/2)]
प्रयोजनम्	<i>prayojanam</i> pra-yojana gelegenheid, doel, motief, noodzaak (688/3); <i>pra-√yuj</i> in gang zetten, spreken, verordenen, gebruiken (688/2); <i>pra</i> voor, voort (652/2); √ <i>yuj</i> vastmaken, verbinden, arrangeren, verenigen, tezamen brengen (853/2) [<i>yoge</i> (DP 37/1)]

Ik ben volledig compleet, eeuwig, zuiver licht.

Aangezien onzuiverheid (*mala*) zich niet aan mij hecht, wat is dan het nut van zuivering (*snāna*) voor Mij?⁶⁶

⁶⁶ *Snāna* betekent letterlijk ritueel baden. Dit zou onzuiverheid (*mala*) wegwassen.

देशाभावात्क्व गन्तव्यं स्थानाभावात्क्व वा स्थितिः ।
पूर्णे मयि स्थानदेशौ कल्पितावहमद्वयः ॥ ६२ ॥

देशाभावात् । क्व । गन्तव्यम् । स्थानाभावात् । क्व । वा । स्थितिः ।
पूर्णे । मयि । स्थानदेशौ । कल्पितौ । अहम् । अद्वयः ॥ ६२ ॥

deśābhāvātkva gantavyam sthānābhāvātkva vā sthitiḥ;
pūrṇe mayi sthānadeśau kalpitāvahamadvayaḥ.(62)

देशाभावात्	<i>deśābhāvāt</i> deśa-abhāva geen (verblijf)plaats; <i>deśa</i> punt, (verblijf)plaats (496/2); $\sqrt{diś}$ tonen, aangeven, produceren (479/3) [<i>atisarjane</i> (DP 33/1)]; <i>a-bhāva</i> afwezigheid (60/3); <i>a</i> voorvoegsel dat ontkenning inhoudt of het tegenovergestelde weergeeft (1/1); <i>bhāva</i> zijn, bestaan, conditie, gevoel (754/1); $\sqrt{bhū}$ worden, zijn, oprijzen (760/1) [<i>sattāyām</i> (DP 1/1)]
क्व	<i>kva</i> waar, op welke plaats (324/2)
गन्तव्यम्	<i>gantavyam</i> men zou kunnen gaan; \sqrt{gam} gaan, bewegen (346/3) [<i>gatau</i> (DP 21/2)]
स्थानाभावात्	<i>sthānābhāvāt</i> sthāna-abhāva geen tehuis; <i>sthāna</i> plaats, huis, locatie (1263/1); $\sqrt{sthā}$ staan, positioneren (1262/2) [<i>gati-nivṛttau</i> (DP 20/2)]; <i>a-bhāva</i> afwezigheid (60/3); <i>a</i> voorvoegsel dat ontkenning inhoudt of het tegenovergestelde weergeeft (1/1); <i>bhāva</i> zijn, bestaan, conditie, gevoel (754/1); $\sqrt{bhū}$ worden, zijn, oprijzen (760/1) [<i>sattāyām</i> (DP 1/1)]
क्व	<i>kva</i> waar?, op welke plaats? (324/2)
वा	<i>vā</i> of, waarlijk, zeer (934/2)
स्थितिः	<i>sthitih</i> (verblijf)plaats (1264/2); $\sqrt{sthā}$ staan, positioneren (1262/2) [<i>gati-nivṛttau</i> (DP 20/2)]
पूर्णे	<i>pūrṇe, pūrṇa</i> gevuld, vol, compleet (642/1); $\sqrt{prī}$ vullen, opblazen, voeden (648/1) [<i>pālāṇa-pūraṇayoḥ</i> (DP 26/1)]

मयि	<i>mayi</i> in Mij van <i>asmad</i> ik, wij (123/2)
स्थानादेशौ	<i>sthānadeśau</i> <i>sthāna</i> - <i>deśa</i> tehuis en plaats; <i>sthāna</i> plaats, huis, locatie (1263/1); √ <i>sthā</i> staan, positioneren (1262/2) [<i>gati-nivṛttau</i> (DP 20/2)]; <i>deśa</i> punt, (verblijf)plaats (496/2); √ <i>diś</i> tonen, aangeven, produceren (479/3) [<i>atisarjane</i> (DP 33/1)]
कल्पितौ	<i>kalpitau</i> beide zijn aangenomen; <i>kalpita</i> kunstmatig, aangenomen (263/1); √ <i>klṛp</i> georganiseerd zijn, succes hebben, slagen, overeenstemmen (308/2) [<i>sāmarthye</i> (DP 16/1)]
अहम्	<i>aham</i> ik van <i>asmad</i> ik, wij (123/2)
अद्वयः	<i>advayaḥ</i> a-dvaya niet tweevoudig (19/2); <i>a</i> voorvoegsel dat ontkenning inhoudt of het tegenovergestelde weergeeft (1/1); <i>dvaya</i> tweevoudig (503/2)

Er is geen verblijfplaats (*deśa*)⁶⁷, dus waar zou men heen kunnen gaan? Er is geen huis, dus waar zou men kunnen verblijven? Woonplaats en bestemming (*deśa*) worden in Mij ten onrechte voorgesteld (*kalpita*). Ik ben volledig (*pūrṇa*) en zonder tweede.

⁶⁷ *Deśa* komt van de wortel '*diś*' en betekent 'aanwijzen'. Het zelfstandig naamwoord '*diś*' betekent 'een aangewezen plaats', 'een richting of windstreek'. '*Deśa*' is ontwikkeld uit dit woord en betekent gewoonlijk streek of land.

प्राणसंचारसंशोषात्पिपासा जायते खलु ।
शोषणानर्हचिद्रूपे मय्येषा जायते कथम् ॥ ६३ ॥

प्राणसंचारसंशोषात् । पिपासा । जायते । खलु ।
शोषणानर्हचिद्रूपे । मयि । र्षा । जायते । कथम् ॥ ६३ ॥

prāṇasaṃcārasaṃśoṣātpipāsā jāyate khalu;
śoṣaṇānarhacidrūpe mayyeṣā jāyate katham.(63)

प्राणसंचारसंशोषात्	<i>prāṇasaṃcārasaṃśoṣāt</i> prāṇa-saṃcāra-saṃśoṣa het opdrogen van de stroom van levengevende kracht; <i>prāṇa</i> (levens)adem, vitaliteit (705/1); <i>pra-√an</i> ; <i>pra</i> voor, voort (652/2); <i>√an</i> ademhalen, leven (24/1) [<i>prāṇane</i> (DP 25/1)]; <i>saṃcāra</i> bewegend, rondgaand (1131/3); <i>saṃ-√car</i> (rond)gaan, doordringen (1131/3); <i>saṃ</i> samen, met, geeft verbinding aan (1152/1); <i>√car</i> gaan, bewegen, lopen (389/1) [<i>gatyaṛthāḥ bhakṣaṇe ca</i> (DP 12/1)]; <i>saṃśoṣa</i> volledig opdrogen (1118/1); <i>saṃ-√śuṣ</i> volledig opdrogen (1118/1); <i>saṃ</i> samen, met, geeft verbinding aan (1152/1); <i>√śuṣ</i> drogen, verwonden, doden (1084/3) [<i>śoṣaṇe</i> (DP 30/1)]
पिपासा	<i>pipāsā</i> dorst (627/3); <i>√pā</i> drinken, inslikken (612/3) [<i>pāne</i> (DP 20/2)];
जायते	<i>jāyate</i> wordt geboren, ontstaat; <i>√jan</i> voortbrengen, geboren worden (410/1) [<i>janane</i> (DP 27/2)]
खलु	<i>khalu</i> inderdaad, waarlijk, zeker (338/2)

शोषणानर्हचिद्रूपे	<i>śoṣaṇānarhacidrūpe</i> <i>śoṣaṇa-an-arha-cit-rūpa</i> hebbende de vorm van bewustzijn, dat niet geschikt is voor opdrogen; <i>śoṣaṇa</i> opdrogen (1092/2); √ <i>śuṣ</i> drogen, verwonden, doden (1084/3) [<i>śoṣaṇe</i> (DP 30/1)]; <i>an-arha</i> onwaardig, niet geschikt (26/2); <i>an=na</i> geeft ontkenning aan (523/1); <i>arha</i> verdienen, geschikt zijn voor (93/3); √ <i>arh</i> van waarde zijn, in staat zijn (93/3) [<i>pūjāyām</i> (DP 45/1, 47/1)]; <i>cit-rūpa</i> de vorm van bewustzijn hebbend; <i>cit</i> bewustzijn (395/3); √ <i>cit</i> waarnemen, aandacht richten op, begrijpen, herinneren (395/2) [<i>saññāne</i> (DP 2/1)]; <i>rūpa</i> vorm kleur (885/3); √ <i>rūp</i> f ormeren, vertegenwoordigen (885/3) [<i>rūpa-kriyāyām</i> (DP 49/2)]
मयि	<i>mayi</i> in Mij van <i>asmad</i> ik, wij (123/2)
एषा	<i>esā</i> zij; van <i>etad</i> dit, deze (231/2)
जायते	<i>jāyate</i> wordt geboren, ontstaat; √ <i>jan</i> voortbrengen, geboren worden (410/1) [<i>janane</i> (DP 27/2)]
कथम्	<i>katham</i> hoe?, op welke manier? (247/2)

Het is zeker dat dorst ontstaat wanneer de stroom van levengevende kracht (*prāṇa*)⁶⁸ opdroogt. Hoe kan dorst in Mij ontstaan? Ik ben bewustzijn (*cit*), dat niet kan opdrogen.

⁶⁸ *Prāṇa* is de subtiele levengevende kracht die het universum energie geeft. Op individueel niveau is het de *prāṇa* die het lichaam leven geeft. In dit vers en het erop volgende, is het de verstoring op dit niveau die aanleiding geeft tot honger en dorst, zo wordt gezegd. Bewustzijn is echter niet onderhevig aan dit subtiele niveau en is dus niet onderhevig aan honger en dorst.

नाडीषु पीडयमानासु वाय्वग्निभ्यां भवेत्क्षुधा ।
तयोः पीडनहेतुत्वात्संविद्रूपे कथं मयि ॥ ६४ ॥

नाडीषु । पीडयमानसु । वाय्वग्निभ्याम् । भवेत् । क्षुधा ।
तयोः । पीडनहेतुत्वात् । संविद्रूपे । कथम् । मयि ॥ ६४ ॥

*nāḍīṣu pīḍyamānāsu vāyvagnibhyāṃ bhavet kṣudhā;
tayoh pīḍanahetutvātsamvidrūpe katham mayi.(64)*

नाडीषु	<i>nāḍīṣu, nāḍī</i> pijp, ader, zenuw (534/2)
पीडयमानसु	<i>pīḍyamānāsu, pīḍyamāna</i> geperst wordend; √ <i>pīḍ</i> persen, verwonden (629/2) [<i>avagāhane</i> (DP 41/1)]
वाय्वग्निभ्याम्	<i>vāyvagnibhyāṃ</i> vāyu-agni lucht en vuur; <i>vāyu</i> wind, lucht (942/2); √ <i>vā</i> blazen, geur uitwasemen, verwonden (934/2) [<i>gati-gandhanayoḥ</i> (DP 24/2)]; <i>agni</i> (offer)vuur, spijsvertering (5/1); √ <i>ag</i> kronkelend bewegen (4/2) [<i>kuṭilāyāṃ gatau</i> (DP 17/1)]
भवेत्	<i>bhavet</i> moge worden; √ <i>bhū</i> worden, zijn, oprijzen (760/1) [<i>sattāyām</i> (DP 1/1)]
क्षुधा	<i>kṣudhā</i> honger (331/2); √ <i>kṣudh</i> hongerig zijn (331/2) [<i>bubhukṣāyām</i> (DP 30/1)]
तयोः	<i>tayoh</i> van <i>tad</i> hij, dat (434/1)
पीडनहेतुत्वात्	<i>pīḍanahetutvāt</i> pīḍana-hetutva druk veroorzakend; <i>pīḍana</i> druk, drukkend, pijnigend (629/2); √ <i>pīḍ</i> persen, verwonden (629/2) [<i>avagāhane</i> (DP 41/1)]; <i>hetutva</i> oorzakelijkheid ; <i>hetu</i> impuls, oorzaak, motief (1303/3); √ <i>hi</i> in beweging zetten, overbrengen, aandrijven, verheugen (1297/2) [<i>gatau vṛddhau ca</i> (DP 32/1)]

संविद्रूपे

saṃvidrūpe saṃvid-rūpa vorm van bewustzijn hebbend
saṃvid bewustzijn, intellect (1115/2); *saṃ-√vid*
 terdege kennen, tot begrip komen (1115/1); *saṃ*
 samen(met), geeft verbinding aan (1152/1); *√vid* weten,
 kennen, leren (963/2) [*jñāne* (DP 25/1)]; *rūpa* vorm,
 natuur, aard (885/3); *√rūp* formeren,
 vertegenwoordigen (885/3) [*rūpa-kriyāyām* (DP 49/2)]

कथम्

katham hoe?, op welke manier? (247/2)

मयि

mayi in Mij van *asmad* ik, wij (123/2)

Honger kan opkomen wanneer de subtiele zenuwen (*nāḍī*)⁶⁹
 onder druk worden gezet door lucht (*vāyu*) en vuur (*agni*).
 Hoe kan honger in Mij opkomen? Ik ben bewustzijn (*saṃvid*)
 dat door lucht noch vuur kan worden verstoord.

⁶⁹ Zie voetnoot 65 bij vers 60. Van het stelsel van subtiele zenuwen (*nāḍī*) wordt gezegd dat het bestaat op het subtiele niveau van *prāṇa*, waardoor het fysieke universum lijkt te ontstaan.

शरीरस्थितिशैथिल्यं श्वेतलोमसमन्वितम् ।
जरा भवति सा नास्ति निरंशे मयि सर्वगे ॥ ६५ ॥

शरीरस्थितिशैथिल्यम् । श्वेतलोमसमन्वितम् ।
जरा । भवति । सा । न । अस्ति । निरंशे । मयि । सर्वगे ॥ ६५ ॥

śarīrasthitiśaithilyam śvetalomasamanvitam;
jarā bhavati sā na asti nirañše mayi sarvage.(65)

शरीरस्थितिशैथिल्यं *śarīrasthitiśaithilyam śarīra-sthiti-śaithilya*
achteruitgang van de conditie van het lichaam; *śarīra*
lichaam (1057/3); √*śri* laten rusten op, vastmaken,
benaderen, toevlucht nemen tot (1098/1) [*sevāyām* (DP
19/2)]; *sthiti* rechtop staand, in een bepaalde staat of
conditie blijvend (1264/2); √*sthā* staan, positioneren
(1262/2) [*gati-nivṛttau* (DP 20/2)]; *śaithilya* afname,
achteruitgang, zwakte (1089/2)

श्वेतलोमसमन्वितम् *śvetalomasamanvitam śveta-loman-samanvita* in
verband gebracht met, of vol wit haar; *śveta* helder, wit
(1062/2); √*śvit* helder, wit zijn (1106/2) [*varṇe* (DP
15/1)]; *loman* haar (908/1); *sam-anu-√i* samen gaan,
achter, volgen, tot gevolg hebben (1155/2); *sam* met,
samen met (1152/1); *anu* achter, langs, langszij
(31/1); √*i* gaan, lopen, bereiken (163/3) [*gatau* (DP
24/2)]

जरा *jarā* ouderdom (414/1); √*jṛ* oud worden, verouderen,
vervallen (424/3) [*a-mantāśca* (DP 17/2)]

भवति *bhavati* er is; √*bhū* worden, zijn, oprijzen, verkrijgen
(760/1) [*sattāyām* (DP 1/1)]

सा *sā* zij, dat; van *tad* dat (434/1)

न *na* niet, noch, geen (523/1)

अस्ति *asti* het is, er is, hij is, zij is (122/2); √*as* zijn, bestaan,
leven (117/1) [*bhuvi* (DP 25/1)]

निरंशे	<i>nirañše</i> nir-añśa zonder delen (539/2); <i>nir=nis</i> uit, weg van, zonder (543/2); <i>añśa</i> deel (1/1)
मयि	<i>mayi</i> in Mij van <i>asmad</i> ik, wij (123/2)
सर्वगे	<i>sarvage</i> sarva-ga alom aanwezig, alles doordringend (1185/1); <i>sarva</i> heel, volledig, alles (1184/3); \sqrt{gam} gaan, bewegen (346/3) [<i>gatau</i> (DP 21/2)]

De conditie van een lichaam gaat achteruit, en het haar wordt grijs. Ouderdom bestaat niet in Mij, want ik ben ongedeeld en alom aanwezig.

योषित्क्रीडामुखस्यान्तर्गर्वाढ्यं यौवनं किल ।
आत्मानन्दे परे पूर्णे मयि नास्ति हि यौवनम् ॥ ६६ ॥

योषित्क्रीडामुखस्य । अन्तर्गर्वाढ्यम् । यौवनम् । किल ।
आत्मानन्दे । परे । पूर्णेः । मयि । न । अस्ति । हि । यौवनम् ॥ ६६ ॥

yoṣitkrīḍāsukhasyāntargarvāḍhyam yauvanam kila;
ātmānande pare pūrṇe mayi nāsti hi yauvanam.(66)

योषित्क्रीडा *yoṣitkrīḍā* yoṣit-krīḍā amoureux spel; yoṣit = yoṣaṇā (jonge) vrouw (858/3); *krīḍā* sport, spel, amusement (321/3); √*krīḍ* spelen, zich amuseren (321/2) [*viḥāre* (DP 8/1)]

मुखस्य *sukhasya, sukha* geluk, aangenaam (1220/3)

अन्तर्गर्वाढ्यम् *antargarvāḍhyam* antar-garva-āḍhya vervuld van innerlijke trots; *antar* in het midden, tussen, innerlijk (43/2); √*ant* binden (42/2) [*bandhane* (DP 2/2)]; *garva* trots, arrogantie (350/2); √*garv* trots, hooghartig zijn (350/2) [*darpe, māne* (DP 12/2, 49/1)]; *āḍhya* rijk, overvloedig (134/1)

यौवनम् *yauvanam, yauvana* jeugd(igheid), pubertijd (859/2)

किल *kila* inderdaad (284/1)

आत्मानन्द *ātmānande* ātma-ānanda vreugde in zichzelf; *ātma* individuele Zelf, ziel (135/1); √*at* rennen, voortdurend lopen (12/1) [*sātatyā gamana* (DP 2/1)]; *ānanda* geluk, plezier, vreugde (139/3); *ā-√nand* verheugen, verrukt zijn (139/3); *ā* bij, naar, dichtbij; maakt de handeling volledig (126/1); √*nand* genieten, verheugen, tevreden zijn (526/2) [*samṛddhau* (DP 2/2)]

परे *pare, para* ver, voorbij, hoogste (586/1); √*pr* leveren, beschermen, redden (645/1) [*pālaṇa-pūraṇayoḥ* (DP 26/1)]

पूर्णे *pūrṇe, pūrṇa* gevuld, vol, compleet (642/1); √*prī* vullen, opblazen, voeden (648/1) [*pālaṇa-pūraṇayoḥ* (DP 26/1)]

मयि *mayi* in Mij van *asmad* ik, wij (123/2)

न	<i>na</i> niet, noch, geen (523/1)
अस्ति	<i>asti</i> hij is; \sqrt{as} zijn, bestaan, leven (117/1) [<i>bhuvi</i> (DP 25/1)]
हि	<i>hi</i> waarlijk, werkelijk (1297/3)
यौवनम्	<i>yauvanam, yauvana</i> jeugd(igheid), pubertijd (859/2)

Iemand die geluk (*sukha*) heeft in het amoureuze spel, bezit zeker de innerlijke trots die hoort bij jeugdigheid. Jeugdigheid bestaat niet in mij want ik ben de volmaakte, hoogste gelukzaligheid van het Zelf (*ātman*)⁷⁰.

⁷⁰ Dit vers stelt tegenover de grenzeloze genade van het Zelf (*ātman*) de beperkte genoegens van de zintuiglijke genietingen in de jeugd.

मूढबुद्धिपरिव्याप्तं दुःखानामालयं सदा ।
बाल्यं कोपनशीलान्तं न मे सुखजलाम्बुधेः ॥ ६७ ॥

मूढबुद्धिपरिव्याप्तम् । दुःखानाम् । आलयम् । सदा ।
बाल्यम् । कोपनशीलान्तम् । न । मे । सुखजलाम्बुधेः ॥ ६७ ॥

*mūḍhabuddhiparivyāptam duḥkhānāmālayam sadā;
bālyam kopanaśīlāntam na me sukhajalāmbudheḥ.(67)*

मूढबुद्धिपरिव्याप्तम्	<i>mūḍhabuddhiparivyāptam</i> mūḍha-buddhi-parivyāpta gepaard gaand met onzuiver oordeelkundig vermogen; <i>mūḍha</i> verward, onzeker, dom, verkeerd, niet helder (825/2); √ <i>muh</i> in verwarring raken, bewustzijn verliezen, vergissen (824/3) [<i>vaicitye</i> (DP 30/2)]; <i>buddhi</i> geest, intellect (733/3); √ <i>budh</i> ontwaken, observeren, leren, weten (733/1) [<i>bodhane</i> (DP 19/1)]; <i>pari-vyāpta</i> volledig gevuld; <i>pari</i> rondom, volledig (591/2); <i>vyāpta</i> bereikt, doordrongen, gevuld (1037/2); <i>vi</i> apart, weg van, zonder; geeft uitbreiding aan (949/3); <i>āpta</i> bereikt, verkregen (142/2); √ <i>āp</i> bereiken, verkrijgen, binnengaan (142/1) [<i>vyāptau</i> (DP 32/1)]
दुःखानाम्	<i>duḥkhānām, duḥkam</i> onbehaaglijkheid, pijn, verdriet (483/2)
अलयम्	<i>ālayam</i> ā-laya huis, plaats; <i>ā-√lī</i> dichtbij komen, zich vestigen; <i>ā</i> bij, naar, dichtbij; maakt de handeling volledig (126/1); √ <i>lī</i> kleven, verkrijgen, smelten (903/2) [<i>śleṣaṇe</i> (DP 93/2, 28/2)]
सदा	<i>sadā</i> altijd, immer (1139/2)
बाल्यम्	<i>bālyam</i> kindertijd, jeugd (729/3)

कोपनशीलान्तम्

kopanaśīlāntam kopana-śīla-anta hebbende de natuur van een gepassioneerde houding; *kopana* gepassioneerd, passie (313/2); √*kup* opgewonden, boos zijn (291/2) [*krodhe* (DP 31/2)]; *śīla* gewoonte, gebruik, houding, neiging (1079/1); √*śīl* mediteren, vereren, uitvoeren, doen (1079/1) [*samādhau* (DP 11/2)]; *anta* einde, grens, conclusie, zekerheid, natuur (42/3); √*ant/and* binden (42/3-44/3) [*bandhane* (DP 2/2)]

न

na niet, noch, geen (523/1)

मे

me van mij; van *asmad* ik, wij (123/2)

सुखजलाम्बुधेः

sukhajalāmbudheḥ sukha-jala-ambudhi oceaan van water van geluk; *sukha* geluk(zaligheid) (1220/3); *jala* water (414/2); √*jal* bedekken (414/2) [*apavāraṇe* (DP 41/1)]; *ambudhi* oceaan (83/3)

De kindertijd, die gepaard gaat met een onzekere geest (*buddhi*), is immer vol problemen (*duḥkha*) en neigt van nature naar passie. Zij hoort niet bij mij, want Ik ben de oceaan van geluk (*sukha*).

एवं तत्त्वविचाराब्धौ निमग्नानां सदा नृणाम् ।
परमाद्वैतविज्ञानमपरोक्षं न संशयः ॥ ६८ ॥

एवम् । तत्त्वविचाराब्धौ । निमग्नानाम् । सदा । नृणाम् ।
परमाद्वैतविज्ञानम् । अपरोक्षम् । न । संशयः ॥ ६८ ॥

*evam tattvavicārābdhau nimagnānām sadā nṛṇām;
paramādvaitavijñānamaparokṣam na saṁśayah.(68)*

एवम्	<i>evam</i> aldus, op deze manier (232/2)
तत्त्वविचाराब्धौ	<i>tattvavicārābdhau</i> tattva-vicāra-abdhi de oceaan van het onderzoek van de werkelijkheid; <i>tattva</i> waarheid, werkelijkheid, essentie (432/3); <i>vicāra</i> vi-cāra zorgvuldige overweging, onderzoek (958/2); <i>vi-√car</i> in verschillende richtingen bewegen (958/2); <i>vi</i> apart, weg van, zonder; geeft uitbreiding aan (949/3); <i>√car</i> gaan, bewegen, lopen (389/1) [<i>gatyarthāḥ bhakṣaṇe ca</i> (DP 12/1)]; <i>abdhi</i> meer, oceaan (60/2)
निमग्नानाम्	<i>nimagnānām, nimagna</i> ondergedompeld, verzonken in (550/3); <i>ni-√majj</i> zinken, duiken (550/3); <i>ni</i> neer, terug, in (538/3); <i>√majj</i> zinken, naar de hel gaan, vergaan (773/2) [<i>śuddhau W</i>]
सदा	<i>sadā</i> altijd, eeuwig, voortdurend (1139/2)
नृणाम्	<i>nṛṇām, nṛ</i> mens, mensheid (567/3)
परमाद्वैतविज्ञानम्	<i>paramādvaitavijñānam</i> parama-advaita-vijñāna kennis van de onbegrensde non-duale werkelijkheid; <i>parama</i> hoogste, laagste, beste (588/1); <i>advaita</i> uniek, zonder twee, non-duale werkelijkheid (19/3); <i>a</i> voorvoegsel dat ontkenning inhoudt of het tegenovergestelde weergeeft (1/1); <i>dvaita</i> dualiteit, tweevoud (507/2); <i>vijñāna</i> kennis, begrip, onderscheidingsvermogen (961/2); <i>vi-√jñā</i> onderscheiden, kennen (961/2); <i>vi</i> apart, weg van, zonder; geeft uitbreiding aan (949/3); <i>√jñā</i> kennen, weten, ervaren (425/2) [<i>māraṇa-toṣaṇa-niśāmaṇeṣu</i> (DP 17/1)]

अपरोक्षम्	<i>aparokṣam, aparokṣa</i> waarneembaar, manifest, direct (51/3)
न	<i>na</i> niet, noch, geen (523/1)
संशयः	<i>saṃśayaḥ, saṃśaya</i> onzekerheid, twijfel (1117/3); <i>sam-√śī</i> twijfelen, onzeker worden (1117/3); <i>sam</i> met, men, tezamen (1152/1); <i>√śī</i> liggen, rusten, slapen (1077/1) [<i>svapne</i> (DP 23/2)]

De mens die op deze manier voortdurend is ondergedompeld in de oceaan van het onderzoek (*vicāra*) naar de essentie (*tattva*), beschikt over de directe kennis van de non-duale werkelijkheid, die onbegrensd is. Hier is geen twijfel over mogelijk.